

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ Θ'	ΤΕΥΧ. 68 - 69 - 70	ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ · ΙΟΥΛΙΟΣ 1982	Γραφεία: 'Οδός Μαυρομιχάλη 7—Τ. 143 Τηλ. 36.21.651 — 65.99.783
---------	-----------------------	-----------------------------------	---

ΑΘΗΝΑ 1982

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΑΗΣ
Υπορχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΗΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υψηλότης Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Επίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Ακαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΙΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό υπό Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Μ. ΜΕΛΑΣ
Στρατηγός

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ακαδημαϊκός

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαϊκός

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,,
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΘΗΝΑΙ, δόξ Μαυρομιχάλη 7
Τ. 143 - Τηλ. 36.21.651

Υπεύθυνος σύμφωνα με τόν Νόμο:

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Τηλ. 6599.783

●
Τυπογραφείον:

Γ. ΜΠΡΟΥΖΙΩΤΗΣ - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Κωλέττη 4 - Τηλ. 36.03.820

Τυπώνεται σέ 3.000 αντίτυπα και αποστέλλεται στα Μέλη και τούς Άκροατάς. Έτησία συνδρομή Δρχ. 500.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
- Έκθεση πεπραγμένων έτους 1981	1
- Τά ανθρώπινα δικαιώματα είναι άδιαίρετα. Τό αίμα τών θυμάτων λευκών - μαύρων - κιτρίνων είναι κόκκινο.	10
- Γιώργου Βρέλλη. Τ' άγκάλιασμα τής Μάνας.	16
- Έλσας Μπαλφούσια - Γαλανίδου. Τρανόδιτ του Κάτω Κόσμου. (Συνέχεια και τέλος)	17
- Κώστα Ντούλα. Κίνηση ή μαύρη κίνηση.	25
- Άλεξ. Χ. Μαρμπούλου. Τά προικιά τής Γιαγιάς.	27
- Της Συντάξεως. Ήπειρωτική Πνευματική Ζωή και Κίνηση	34
- Μιχ. Πετροχείλου. Τά μεταφραστικά του Κοτζιούλα.	44
- Έρμη Μουδοπούλου. Άλκης Μάνθος.	45
- Της Συντάξεως. Φιλολογικά και Καλλιτεχνικά Πορτραίτα	46
- Της Συντάξεως. Έσωτερική Ζωή και Κίνηση	51

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Ό μέγας Διδάσκαλος Άναστ. Σακελλάριος (1799-1865).

(Άρχείο Άλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ Θ'	ΤΕΥΧ. 68 - 69 - 70	ΜΑ·Ι·ΟΣ · ΙΟΥΝΙΟΣ · ΙΟΥΛΙΟΣ 1982	Γραφεία: 'Οδός Μαυρομιχάλη 7—Τ. 143 Τηλ. 36.21.651 — 65.99.783
---------	-----------------------	-------------------------------------	---

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1981

Κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 28ης Μαΐου 1982 (*)

Α' ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Κύριοι Ἐταῖροι,

Κατὰ τὸ 1981, τὸ ἔτος τοῦ ἀπολογισμοῦ μας, ἡ Ἐταιρεία ἐπραγματοποίησε τὶς προγραμματισμένες διαλέξεις τῆς πάντοτε στὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, μὲ ἀρκετὴ ἐπιτυχία.

Καὶ ἡ ἐκλογή τῶν θεμάτων καὶ οἱ ὁμιλητὲς ἦταν σὰ μέτρα τῆς παραδόσεως τῆς Ἐταιρείας.

Ἡ ἴδρυση Πανεπιστημίου στὴν Ἡπειρωτικὴ πρωτεύουσα ἦταν διακαῆς πόθος τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Λαοῦ, ποὺ τὴν ἐκπλήρωσή του ἔβλεπε σὰν αὐτονόητο καθῆκον τῆς Πολιτείας πρὸς τὴν πόλη, ποὺ στάθηκε ὡς τὸ λυκόφως τῆς δουλείας ὀλόλαμπρος φάρος Παιδείας καὶ ἔπαιξε ἀποφασιστικὸ ρόλο στὸν προεπαναστατικὸ διαφωτισμό.

Ἀπὸ τὸ 1964 τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων συνεχῶς συμπληρούμενο

* Συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἡπ. Ἐταιρείας Ἀλεξ. Χ. Μαυροπούλου.

ἐκτελεῖ τὴν ἐπιστημονικὴ του ἀποστολή.

Πρὸς τοὺς πανεπιστημιακοὺς διδασκάλους τῶν Ἰωαννίνων ἀπέβλεψε τὸ Δ. Συμβούλιο τῆς Ἐταιρείας στὴν προσπάθεια νὰ φέρει τὶς ἐπιστημονικὲς τους γνώσεις, πάνω σὲ Ἡπειρωτικὰ πάντοτε θέματα, ἐνώπιον τῆς Ἡπειρωτικῆς παροικίας τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ διάθημα τῆς Ἐταιρείας πρὸς τὸ Πανεπιστήμιο βρῆκε πρόθυμη ἀνταπόκριση καὶ μᾶς ἔδωκε τὴν ἐξαιρετικὴ εὐχαρίστηση νὰ ἔλθουν στὴν Ἀθήνα κατὰ τὸ 1981 καὶ τὸ πρῶτο πεντάμηνο τοῦ 1982 πέντε Καθηγητὲς ποὺ πραγματεύτηκαν ἰσάριθμα θέματα καὶ ἐπροκάλεσαν τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Κοινοῦ τῆς Ἀθήνας.

Ἡ σειρά τῶν ὁμιλιῶν ἔχει ὡς ἐξῆς:

Τὴν πρώτη ὁμιλία στὶς 19 Ἰανουαρίου 1981 ἔκαμε ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Νικόλαος Γάγγας μὲ θέμα:

Ἱστορικὸ παρὸν καὶ προοπτικὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων.

Τὴν δευτέρη ὁμιλία στὶς 11 Φεβρουαρίου 1981 ἔκαμε ὁ Ἐπίτιμος Λυκειάρχης τοῦ Ἀρσακείου κ. Νικόλαος Παπαδόπουλος με θέμα: Ὁ ἐκ Δελθίνου Βορ. Ἡπείρου Οἴκου μενικὸς Πατριάρχης Σεραφείμ ὁ Β΄ καὶ ἡ ἐθνικοθρησκευτικὴ του δράσις.

Τὴν τρίτη ὁμιλία στὶς 15 Ἀπριλίου 1981 ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Εὐάγγελος Χρυσὸς με θέμα: Ἡ Ἡπειρος στὸ μεταίχμιο ἀπὸ τοὺς Ἀρχαίους στοὺς Μέσους Χρόνους.

Τὴν τετάρτη ὁμιλία στὶς 13 Μαΐου 1981 ὁ Πρεσβευτὴς, Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἀποδήμων Ἑλλήνων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Γιώργος Χριστογιάννης με θέμα: Ἡ ξενιτεία στὴν Ἑλληνικὴ Ποίηση. Ἀπάγγειλε ὁ Ἡπειρώτης Ἡθοποιὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου κ. Βασίλης Παπανίκας.

Τὴν πέμπτη ὁμιλία στὶς 24 Νοεμβρίου 1981 ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Γεώργιος Καλλίστρατος με θέμα: Δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς Ἡπείρου.

Τὴν ἕκτη ὁ Φιλολόγος Γυμνασιάρχης κ. Ἰωάννης Θεοχάρης με θέμα: Καλαρρυτιές. Ἱστορικὴ καὶ πο-

λιτιστικὴ γνωριμία.

Ἡ Ἐταιρεία, πού εἶναι λόγω τῆς θέσεώς της δέκτης ποικίλων κρίσεων τοῦ Ἀκροατηρίου, διαβεβαιώνει ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἱκανοποίηση ἀλλὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό της ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τῶν θεμάτων. Καὶ μετὰ τὴν σειρά της ἐκφράζει τὶς θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τοὺς ὁμιλητὲς, καθὼς καὶ στὸ Κοινὸ πού με συγκινητικὸ ἐνδιαφέρον τὶς παρηκολούθησε.

Β΄ ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ.

Τὸ Δελτίο Πνευματικῆς Ἐνημέρωσεως στὸ σχῆμα καὶ τὸ συνηθισμένο ὄγκο του γίνεται πάντοτε εὐπρόσδεκτο καὶ ἔχομε μόνον ἐπιστροφὴς λόγω μετοικίσεως. Ἀπὸ τὴ στήλη τῶν συνδρομῶν φαίνεται ἡ ἀγάπη τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Κοινοῦ.

Μακάρι νὰ βροῦμε τὶς δυνατότητες διπλασιασμοῦ τῶν συνδρομητῶν, δηλ. τὸν τρόπο διεκπεραιώσεώς του, πού, ὅπως γνωρίζετε, γίνεται ἐθελοντικὰ ἀπὸ τὰ Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου με χειρωνακτικὴ ἐργασία. Μὲ ἐπιμέλεια διατηρεῖται ὁ ἀρχαϊκὸς χαρακτήρας του.

Ὅφειλομε νὰ ἐκφράσουμε ἐδῶ θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τοὺς Συνεργάτες τοῦ Δελτίου, πού βοηθοῦν στὴν παρουσιάσῃ του, με συνεργασία εἴτε πνευματικὴ, εἴτε φωτογραφικὴ, πού μετὰ τὴ δημοσίευσή τους ἀποτελεῖ λαογραφικὴ ἀποθησαύριση ἀπὸ τὸν Ἡπειρωτικὸν χῶρον. Ἰδιαίτερα ἀναφέρομε τοὺς κυρίους Ἀπ. Βερτόδουλο, Κώστα Καλογήρου,

Γεώργ. Μιλτ. Οικονομίδη, Σωτήρ. Μπελτάο, Κλαύδιο Μπανταλούκα, Ἄντ. Βενέτη, Ἐλευθ. Δόβα, Νικ. Παπαδόπουλο, Γεώργ. Πετρόπουλο - Σαγιᾶ, Φρόσω Ἰωαννίδου κ.ἄ. γιὰ τὴν ἀποστολὴ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ κάνουμε ἔκκληση σὲ ὅσους διαθέτουν ἀρχεὶ ἀκὸ ὑλικὸ (ἔγγραφα, φωτογραφί-ες) νὰ θελήσουν νὰ βοηθήσουν στὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ Δελτίου ἐπὶ ἀσφα-λεῖ ἐπιστροφῇ. Ἡ δημοσίευσή τους εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος δια-σώσεώς τους, ὅσο ἀκόμα εἶναι και-ρός.

Γ' ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙ-ΡΕΙΑΣ

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας κα-θημερινῶς ἐμπλουτίζεται μὲ ἀφί-ξεις βιβλίων ἀπ' ὄλα τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἐπιμέλειά της καὶ τὴν ἀπογραφή της ἔχουν οἱ συνά-δελφοὶ κύριοι Πελοπ. Οἰκονομίδης καὶ Εὐθύμ. Νίκου. Γίνεται προσπά-θεια ἀποδελτιώσεως Ἑπειρωτικῶν θεμάτων γιὰ τὴ χρήση σπουδαστῶν καὶ μελετητῶν.

Δ' ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

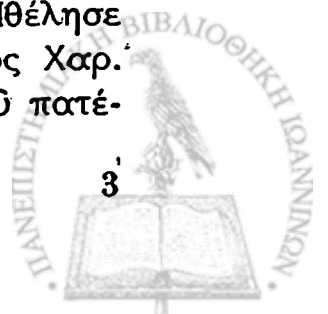
Συνεχίζεται ἡ συγκέντρωση ὑλι-κοῦ γιὰ τὴν ἔκδοση Φωτογραφικοῦ Ἄτλαντα μὲ εἰκόνες τοπίων, μνη-μείων, διδασκάλων, Εὐεργετῶν, ἀ-γωνιστῶν, Κληρικῶν ἀπ' ὄλη τὴν Ἑ-πειρο μὲ σύντομους ὑπομνηματι-σμούς.

Ε' ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ συνέχιση τῶν ἐκδόσεων τῶν διαλέξεων, τῆς Ἐταιρείας, ὅπως ξέρετε, εἶχε ἀνασταλεῖ ἐξ αἰτίας τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἀκινήτου τῆς ὁδοῦ Μαυρομιχάλη. Προγραμματίζεται ὡστόσο, ἡ παρουσίαση διὰ τοῦ Δελ-τίου τῆς Ἐταιρείας καὶ ἡ κυκλοφο-ρία ἀνατύπων, ὥστε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν οἱ μὲν συνδρομητὲς θὰ ἀπο-κτήσουν τίς διαλέξεις αὐτοτελεῖς μὲ τὸ Δελτίο, οἱ δὲ ἄλλοι ἐνδιαφε-ρόμενοι θὰ ἐξυπηρετηθοῦν μὲ τὰ ἀνάτυπα.

Ἡ διαδικασίᾳ αὐτὴ θὰ ἀρχίσει τὸ συντομώτερο. Στὴν ὠραία παράδο-ση τῆς ἀφιερώσεως στὴν Ἐταιρεία ἐκδόσεων ἐνδιαφερόντων βιβλίων, ἀπὸ συμπατριῶτες ποὺ μὲ δικές τους δαπάνες ἐνήργησαν, ὥστε αὐ-τὴ νὰ μεριμνήσει γιὰ τὴ διάδοσή· εἰσπράττοντας πᾶ ἐκ τῆς πωλήσεως ἔσοδα, προστίθεται μετὰ τὸν Καθη-γητὴ κ. Ἀλέξ. Τσουκανέλη καὶ πὸν ἀγέραστο κ. Ἀθαν. Τσεκούρα, ὁ ὑ-ποστράτηγος κ. Γεώργιος Κατσιμη-τρος.

Ὡπως γνωρίζετε ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Χαράλ. Κατσιμητρός ἐ-ξέδωκε τὸ 1954 τὸ βιβλίον μὲ τὸν τί-τλο «Ἑπειρος προμαχοῦσα». Τὸ ἀ-ξιόλογο αὐτὸ βιβλίον, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν αὐθεντικὴ ἐξιστόρηση τῆς δρά-σης τῆς VII^η Μεραρχίας στὸ Ἑπει-ρωτικὸ καὶ Βορειοηπειρωτικὸ Μέ-τωπο καὶ τῶν συναφῶν ἐπιχειρήσε-ων εἶναι ἀπὸ χρόνια ἐξαντλημένο καὶ ζητεῖται ἀπὸ πολλούς. Ἠθέλησε ὁ ὑποστράτηγος κ. Γεώργιος Χαρ. Κατσιμητρός, στὴ μνήμη τοῦ πατέ-

ρα του, νά ἐπανεκδώσει τὸ σπάνιο βιβλίον καὶ νά χαρίσει τὴν ἔκδοσιν στὴν Ἑταιρεία. Ἡ Ἑταιρεία θρῖσκειται στὸ σπᾶδιον ἀναζητήσεως τῶν καλυπτόμενων προϋποθέσεων γιὰ τὴ φωτοτυπικὴ ἐπανέκδοσιν.

Θεωροῦμε ὑποχρέωση νά εὐχαριστήσουμε τὸν κ. Γεωργ. Κατσιμητροθερμὰ γιὰ τὴ χειρονομία του καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη του στὴν Ἑταιρεία.

(Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐπευφημεῖ).

ΣΤ' ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Συνεχίστηκαν κατὰ τὸ 1981 οἱ προσπάθειες νά διαφωτιστεῖ τὸ μεγάλο θέμα τοῦ Κληροδοτήματος τῆς Ζωσιμαίας Ἀδελφότητος. Ἐγενε ἀπὸ τὸ Δελτίον πλήρους ἀναλύσεως τῆς Διαθήκης ἀπὸ τὸν Γεν. Γραμματέα κ. Στάθη Λαμπρίδη.

Ἡ ἀνάλυσις ἔγενε κτῆμα τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν καὶ ἄλλων ἐνδιαφερομένων. Ἐγενε ἐγγράφον πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Διεύθυνση Ἐθνικῶν Κληροδοτημάτων. Μᾶς ἀπάντησαν ταχθέντες μὲ τὴν ἀποψηὴν ὅτι τὸ Κληροδοτήμα καλῶς καὶ νομίμως τελεῖ κάτω ἀπὸ τὴ διαχειρῖσις τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. Ἀνασκευάσαμε μὲ νέο ἐγγράφον τὴν ἀπόψιν τους.

Τὸ παρήγορον εἶναι ὅτι ἐνστερνίστηκαν τὴν ἀπόψιν μας, ὅτι δηλ. τὸ Κληροδοτήμα πρέπει νά ὑπαχθεῖ σὲ τὰ διατάξεις τοῦ Ν. 2039)39, ὃν ὁ Δήμος Ἰωαννιτῶν καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἰωαννίνων, ὑπὲρ τοῦ ὁποῦ καὶ ἔγενε τὸ Κληροδοτήμα. Καὶ εἴμασθε κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον μὲ τὸ δά-

χτυλο στὴ σκανδάλῃ· ὁ μὲν Δήμος Ἰωαννιτῶν νά ὑποβάλλει αἴτησιν στὸ Ἐφετεῖον, ἡ δὲ Ἑταιρεία νά κάμει τὴν παρέμβασίν της.

Ὁ Δήμαρχος Ἰωαννιτῶν κ. Θ. Γεωργιάδης, τὸν ὁποῖον εἶδε καὶ τὸ Πάσχα τὸ Προεδρεῖον τῆς Ἑταιρείας μᾶς διαβεβαίωσε ὅτι τὸ ζήτημα βαίνει καλῶς. Ἐχει ἀνατεθεῖ σὲ νομικόν.

Αὐτὲς εἶναι, νομίζομε, οἱ ἐπιβαλλόμενες ἐνέργειες καὶ ὄχι τὰ εὐχολόγια, τὰ ἀπευθυνόμενα πρὸς τοὺς ὁποῖους δὴποτε διαχειριστὲς Ἡπειρωτικῶν Κληροδοτημάτων καὶ οἱ ἀρθρογραφικοὶ σὲ τὴν Ἡπειρωτικὴν ἐφημερίδα ναρκισσομοί, ποὺ βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια, γιὰ τὸ μεγάλο θέμα ἐμπαιγμοῦ τῶν Ἡπειρωτικῶν Κληροδοτημάτων.

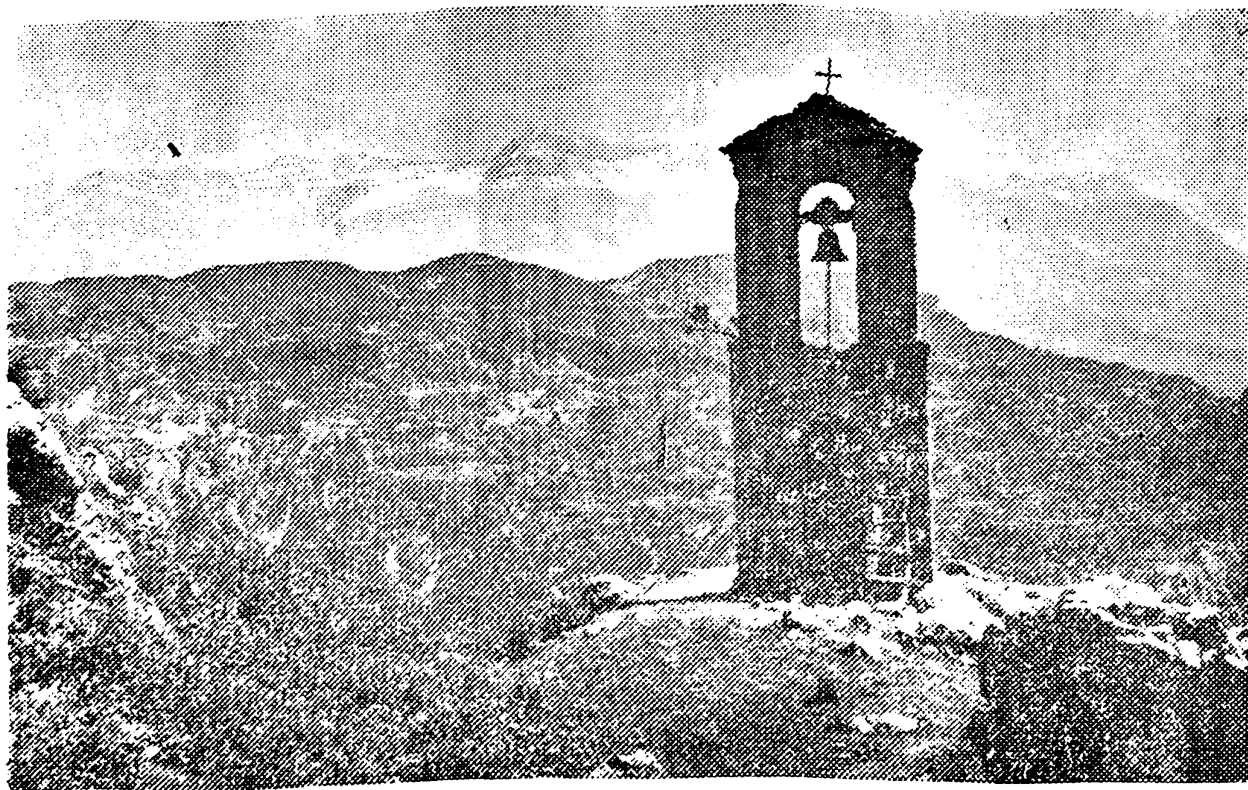
Ζ' ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ

Παρὰ τὴν διακηρύξιν τοῦ κατέχοντος, ὅτι τὸ Βορειοηπειρωτικὸ «ἔχει πεθάνει» ἐφ' ὅσον ἀναπνεύουν οἱ Βορειοηπειρωτῆτες καὶ οἱ ἐκπατρισμένοι καὶ οἱ ἐγκλειστοὶ στὴν Ἀλβανία, τὸ θέμα ζεῖ στὴ συνείδησιν τοῦ Ἕθνους.

Ἐξ ἀφορμῆς δημοσιεύσεως χάρτου, στὸν ὁποῖον τὰ ὄρια τῆς Ἀλβανίας ἐφθάναν μέχρι Πρεβέζης εἶδαν στὸν ἑλληνικὸν τύπον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος διάφορες διαμαρτυρίαι τῶν Ἡπειρωτικῶν Ὀργανώσεων τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Βορειοηπειρωτικῆς Νεολαίας τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος. Ἐξ

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Κορφές των Τζουμέρκων από την Πλατανοζσα.
(Άρχειο Άποστ. Βερτοδούλου)

Μονή Ντίλιου (Νησί Ίωαννίνων). Μπροστά ο άείμνηστος Άρχαιολόγος Καθηγητής του Πολυτεχνείου και αισθητικός Δημ. Εύαγγελίδης (Φιλολγ. ψευδώνυμο Μήτσης Καλαμάς) Έταίρος της Ήπειρ. Έταιρείας.
(Άρχειο Άποστ. Βερτοδούλου)

ἄλλου οἱ διωγμοὶ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Μειονότητος ἐπροκάλεσαν ἐρώτηση τῆς κυρίας Βιργινίας Τσουδεροῦ στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ καὶ Ψήφισμα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἐταιρεία μὲ πλήρη συναίσθησι τοῦ χρέους τῆς πρὸς τοὺς ἀλυτρώτους καὶ τὴ δοκιμασία στὰ ἰερώτερα δικαιώματά τους, τὰ ἀνθρώπινα, πλὴν τῆς διαθέσεως τοῦ θήματος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἱστορικῶν θεμάτων, ὅπως ἡ φυσιογνωμία τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ τοῦ Β', τοῦ ἐκ Δελθίνου διέθεσε τὶς στήλες τοῦ Δελτίου γιὰ τὴν ἔξαρση τοῦ Αὐτονομιακοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1914 καὶ τὸν καθιερωμένο ἀναστάσιμο λόγο τοῦ ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου Δρυϊνουπόλεως καὶ Κονίτης κ. Σεβαστιανοῦ.

ΜΝΗΜΗ ΕΓΧΑΡΑΚΤΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Κατὰ τὸ ἔτος 1981 καὶ τὸ α' τετράμηνο τοῦ 1982 ξεχωριστοὶ πνευματικοὶ Ἡπειρώτες ἔφυγαν ἀπὸ ἀνάμεσά μας μὲ τὸν ἄδολο ἠπειρωτισμὸ τους. Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὀργανικὰ συνδεδεμένοι σὰν ἐνεργὰ Μέλη τῆς Ἐταιρείας καὶ ἄλλοι συμπαραστάται στὸ πνευματικὸ τῆς ἔργου. Ἡ μνήμη τους μένει ἐγχάρκτη στὴν Ἱστορία τῆς Ἐταιρείας καὶ βλέπει τὸ φῶς ἀπὸ τὴν Ἐπετηρίδα τῆς.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΖΟΥΜΠΟΣ: Παργινῆς οἰκογενειακῆς καταγωγῆς καὶ Γιαννιώτης ὁ διανοούμενος Σωτήρης Ζούμπος. Ζῶσα ἱστορία τῶν παλιῶν

Γιαννίνων. Ἦταν τὸ δίδυμο τοῦ Σαλαμάγκα Πῶς δὲν ἀφῆκε ὁμοιο ἔργο, ὅσοι ἦσαν ἐγγύτεροι πρὸς αὐτὸν μποροῦν νὰ μᾶς τὸ ἐξηγήσουν. Κάτοχος τῆς ἱστορίας τῆς πόλης καὶ τῶν παραδόσεών της μὲ τὴν πολυγνωσία του θὰ ἀποτελοῦσε χρῆσιμο συμπλήρωμα. Φίλος καὶ συμπαραστάτης τῆς Ἐταιρείας.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ : Ἀπὸ τὸ Συράκο ὁ γνωστὸς δικηγόρος τῶν Ἀθηνῶν. Ἐσπούδασε στὸ Ἑλληνικὸ Πανεπιστήμιο μὲ ὑποτροφία τοῦ ὁμωνύμου καὶ συγγενοῦς του Εὐεργέτη τοῦ Συράκου Μπαλτατζῆ. Ἐκαμε σπουδὲς καὶ στὴ Γερμανία. Χρήσιμος κοινωνικὸς παράγοντας παρακολουθοῦσε μὲ ἐνδιαφέρον τὶς πνευματικὲς ἐκδηλώσεις τῆς Ἐταιρείας.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀπὸ τὴν Πυρσόγιανη Κονίτης. Ἐμαθήτευσε στὸ Ζωγράφειο τῆς Πόλης. Ἐσταδιοδρόμησε σὰν τραπεζικὸς ὑπάλληλος στὴν τέως Τράπεζα Ἀθηνῶν. Κάτοχος τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς. Πρᾶος, ἡμερος καὶ εὐγενικὸς Ἡπειρώτης. Στους διδασκάλους του τῆς Πόλης ἀφιέρωσε μελέτη του «Οἱ δάσκαλοί μου τῆς Πόλης». Μετέφρασε ποιήματα τοῦ Σααδῆ στὴν Ἑλληνικὴ. Συναγωγεὺς τουρκικῶν καὶ ἀντιστοιχῶν ἑλληνικῶν παροιμιῶν. Ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ μετέφρασε τὸ «βιβλίον τοῦ Ρενέ Πυὸ «Δυστυχισμένη Ἡπειρος».

Στὴ σειρά τῶν ὁμιλιῶν τῆς Ἐταιρείας μᾶς ἔδωκε μιὰ πλήρη μελέτη ἐθίμων τοῦ χωριοῦ του «Ὁ Γά-

μος στην Πυρσόγιαννη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια» τυπωμένη. Μέλος τῆς Ἑταιρείας παλιὸ καὶ μέλος τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς μέχρι τὰ γεράματά του.

ΦΩΤΗΣ ΤΖΕΛΑΤΗΣ: Ἀπὸ τὴν Πολύτσανη Βορ. Ἡπείρου. Ἐμαθήτευσε στὴ Ροθέρτειο τῆς Πόλης καὶ ἦρθε στὴν Ἀθήνα μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφή. Ἐσταδιοδρόμησε σὰν ὑπάλληλος τῆς Η.Ε.Α.Π. προγόνου τῆς σημερινῆς ΔΕΗ.

Χρήσιμος κοινωνικὸς παράγοντας καὶ θερμὸς Ἡπειρώτης. Ἐχρημάτισε μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Βορειοηπειρωτῶν στὰ πρῶτα χρόνια ἀπὸ τὴν ἴδρυσή του (1920). Συμπαραστάτης στὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας.

ΧΑΡ. ΠΕΤΣΚΟΣ: Ἀπὸ τὸ Μεσοβούνι τοῦ Ζαγορίου. Ὁ Χαρ. Πέτσκος ἔκαμε δύο αἰφνιδισμοὺς στὴν Ἡπειρωτικὴ παροικία τῶν Ἀθηνῶν. Μιὰ μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ λογοτεχνικοῦ ταλέντου του, ποὺ κανεὶς δὲν ὑποψιάζονταν τὴν ὑπαρξή του στὸν ἀπλὸ καὶ ἤρεμο βιοπαλαιστὴ καὶ ποὺ μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα μᾶς ἔδωκε καμμιά δεκαριά συλλογὲς ἠθογραφικῶν διηγημάτων. Δεύτερος, πικρὸς τούτῃ τὴ φορά, ἦταν ὁ αἰφνίδιος θάνατός του μέσα σ' ἓνα μῆνα ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση τῆς ἀσθένειάς του κι ἔκοψε τὸ νῆμα μιᾶς ζωῆς ὠριμῆς, ποὺ πολλὰ ὑποσχόταν. Μέλος τῆς Ἑταιρείας - Ἀκροατῆς τῶν ἐκδηλώσεών της καὶ οἰκονομικὸς αὐτῆς συμπαραστάτης.

ΝΙΚΟΛ. ΠΡΙΦΤΗΣ: Ἀπὸ τὴν Κορυτσά τῆς Βορ. Ἡπείρου ὁ δικηγόρος Νικόλ. Πρίφτης. Δὲν ἦταν μόνον ἡ νομικὴ κατάρτιση ποὺ διέκρινε τὸν πολῦτιμο φίλο. Ἡ βαθειὰ αἰσθητικὴ καλλιέργεια, ἡ κατοχὴ τῆς γαλλικῆς γραμματολογίας καὶ λογοτεχνίας, εἶχε ἀναδείξει ἓναν εὐπατρίδη, ἓναν ἀληθινὸ Εὐρωπαῖο Ἡπειρώτη. Λυρικός ποιητῆς ὁ ἴδιος, μακριὰ ἀπὸ κάθε τυμπανοκρουσία, ἔγραφε γιὰ νὰ ἱκανοποιεῖ τὸν ἑαυτό του. Κοινωνικὸς παράγοντας χρήσιμος. Διετέλεσε καὶ Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Συλλόγου τῶν Βορειοηπειρωτῶν συνεπῆς πρὸς τὰ πατριωτικὰ του καθήκοντα.

Ἀκροατῆς τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἑταιρείας καὶ συμπαραστάτης στὸ πνευματικὸ τῆς ἔργο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ: Ἀπὸ τὴν Ἀρίστη (Ἀρτσίστα) τοῦ Ζαγορίου. Φιλολόγος καὶ ἱστορικὸς συγγραφέας. Βιβλιόφιλος καὶ συλλέκτης χειρογράφων καὶ σπανίων παλαιῶν βιβλίων. Ὑπηρετήσε, πέραν τῆς ἐκπαιδευτικῆς ὑπηρεσίας του, στὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους κοντὰ στὸν μεγάλο Γιάννη Βλαχογιάννη. Εἰδικὴ νεκρολογία ἔγραψε στὸ Δελτίο ὁ Ἀρχ)λόγος Καθηγητῆς κ. Φώτης Πέτσας. Διετέλεσε μέλος τῆς Ἑταιρείας καὶ μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου της.

ΑΓΑΘΗ ΝΟΤΙΔΟΥ: Ἐνα πηγαῖο ταλέντο κινήθηκε ἀπὸ τὴν προπολεμικὴ ἀκόμα ἐποχὴ στὸν Ἡπειρωτικὸ περιοδικὸ τύπο καὶ τις ἐ-

φημερίδες, ως τὰ πέρυσι, μὲ τὸ γνήσιο ἠπειρωτικὸ ἠθογράφημα καὶ λαογράφημα, ἢ Ἀγαθὴ Νοτίδου ἀπὸ τὸ Τεριάχι τοῦ Πωγωνίου.

Ἀνεπηρέαστη ἀπὸ ὁποιαδήποτε παιδεία καὶ πρότυπα ὁμοτέχνων δίνει ἀπλὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, τὰ ἤθη κι ἔθιμα, τῆς ξενιτειᾶς τὰ θάσσανα, τὸ σπαραγμὸ ἀπὸ τὴν ἀπώλεια προσφιλῶν τῆς προσώπων μὲ τὸ γνωστὸ ἠπειρωτικὸ ὄλοφυρμὸ.

Στάθηκε κοντὰ στὴν Ἑταιρεία ἢ πονεμένη Ἀγαθὴ Νοτίδου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ: Ἴππαστὶ στὸν Πίνδο μεταξὺ τοῦ Μετσόβου, ἀπ' ὅπου ἡ πατρικὴ καταγωγὴ καὶ τῶν Τρικάλων τῆς Θεσσαλίας, ὅπου ἐσταδιοδρόμησε σὰν φαρμακοποιός, κινήθηκε ἡ πνευματικὴ δραστηριότητα τοῦ Δημήτρη Παπαζήση. Ἀνάμικτα θεσσαλικά καὶ ἠπειρωτικά, ἦταν τὰ θέματά του, ἀποτέλεσμα ἱστορικῆς ἔρευνας καὶ πορείας στὰ συγγενικά διαμερίσματα, πού τὰ χωρίζει καὶ τὰ ἐνώνει ὁ Πίνδος. Ἡ ἠπειρωτικὴ ροὴ εὔρε τὴ φυσικὴ διοχέτευσή της στὸν πλούσιο θεσσαλικὸ κάμπο καὶ οἱ ἐποικίσεις στάθηκαν πληθωρικές. Συχνὰ οἱ νομοδικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Ἠπείρου θρῆκαν ἀραξοβόλι στὰ μέρη, ὅπου τὰ ξεχειμαδιά τους. Καὶ μὲ τὴν καταγωγὴ τῶν Βλάχων ἀσχολήθηκε ὁ Δημ. Παπαζήσης σὲ ὁμιλία του ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία τῆς ὁποίας διετέλεσε σύμβουλος καὶ ἄφηκε ἀριστες ἐντυπώ-

σεις εὐγενικοῦ, πράου καὶ ἀφιλοκερδοῦς συναδέλφου πού ὑπηρέτησε τοὺς σκοποὺς τῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΛΗΤΑΣ: Ἀπὸ τὴ Ζίτσα καταγόμενος. Ἐσπούδασε Γεωπονικὰ καὶ ὑπηρέτησε χρόνια στὴν Ἑλληνικὴ ὑπαιθρο. Παρακολουθοῦσε μὲ ἐνδιαφέρον τὴ πνευματικὴ ζωὴ καὶ δράση τῆς Ἑταιρείας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΜΟΣ : Ἴατρός καὶ Φαρμακοποιός καὶ σημαντικὸς κοινωνικὸς παράγοντας ἀπὸ τὴν περιφέρεια Ἄρτας. Ἀφοσιώθηκε στὸν δημόσιο κλάδο υγείας. Ὑπηρετήσε σὲ ἀγροτικὰ Ἱατρεία τῆς ἐλληνικῆς ὑπαίθρου καὶ στὸ Ὑγιεινονομικὸ Κέντρο.

ΔΗΜ. Γ. ΧΑΤΖΗΣ: Υἱὸς τοῦ Γεωργίου Χατζῆ - Πελλερὲν τοῦ ἐκδότη τῆς «Ἠπείρου» ὁ λογοτέχνης Δημήτρης Χατζῆς. Ἐγραψε διηγήματα καὶ μυθιστορήματα, σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγκατεσπαρμένα τὰ ἠπειρωτικά του βιώματα.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώσται νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

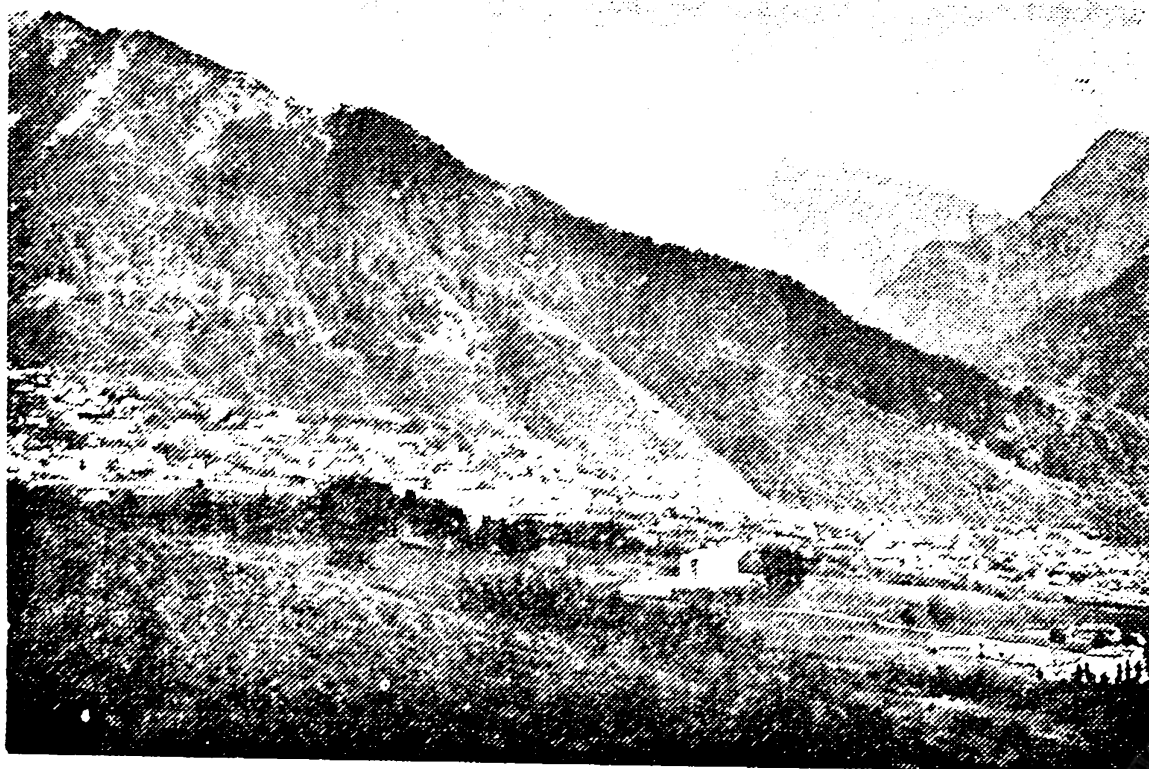

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Στό ύψ. 2.295 μ. τοῦ Περιστεριοῦ.

(Ἀρχεῖο Ἀποστ. Βερτοδοῦλου)

Ἀποψη Κόνιτσας. Ἀριστερα ἔπάνω ἡ Τραπεζίτσα ὑψόμ. 2022 μ. Στο βάθος ἡ χιονισμένη Γκαμήλα ὑψ. 2497.

(Ἀρχεῖο Ἀποστ. Βερτοδοῦλου)

Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα εἶναι ἀδιαίρετα Οἱ βασανισμοὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχουν χρώματα Τὸ αἷμα τῶν θυμάτων λευκῶν - μαύρων - κίτρινων εἶναι κόκκινο

Συλλαλητήριο συμπαραστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ στοὺς Ἕλληνες τῆς Βόρειας Ἡπείρου

Στις 3 Μαρτίου 1982 ἔγινε στὰ Πρύτλεια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συλλαλητήριο τοῦ Ἀθηναίου Λαοῦ γιὰ συμπράξαση πρὸς τοὺς Βορειοηπειρώτες καὶ διαμαρτυρία γιὰ τὴν καταπάτησιν τῶν στοιχειωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ὁ Ἡπειρώτης Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Εὐάγ. Θεοδώρου ἀπερῆθη γαιρетиσμός εἰπόντας μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἀσφαλῶς, ὅταν ὁ σημερινὸς Ἕλληνας Πρωθυπουργὸς μίλησε γιὰ τὴν συρρίκνωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού πρέπει νὰ σταματήσῃ, θὰ εἶχεν ὑπ' ὄψιν του καὶ τὴν ἐπίθεσιν πού τὸ 1944 εἶχε κάμει ὁ Ἐμβέρ Χότζα ἐναντίον τοῦ ἀειμνήστου Πατέρα του καὶ Πρωθυπουργοῦ τότε τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου Παπανδρέου, πού θαρραλέα πρόβαλε στοῦ συμμάχου τὸ αἶτημα τῆς ἐνωματώσεως στὴν Ἑλλάδα τῶν ἐπαρχιῶν Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυτσᾶς. Τὸ αἶτημα αὐτὸ εἶχε θεωρηθῆ ὡς συζητήσιμο κι ἀπὸ αὐτὸν

τὸν Μολότωφ, πού ἔλεγε πὼς πρέπει νὰ παραπεμφθῆ στὸ Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν συμμάχων χωρῶν. Ἀκόμη κι ὁ Χρουτσώφ, συζητώντας ἀργότερα μὲ τὸν Σοφοκλῆ Βενιζέλο, ἔβρισκε ὡς λογικὴ τὴν αὐτονόμησιν τῆς ἑλληνικῆς Β. Ἡπείρου. Ἐμεῖς δυστυχῶς στὴν Μητρόπολιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναγκασθήκαμε νὰ γίνωμε «βασιλικώτεροι τοῦ βασιλέως» καὶ στὶς σημερινές ἀδίκες συνθήκες, μέσα στὶς ὁποῖες παίζεται τὸ σκάκι τῆς διεθνούς διπλωματίας, κλείνομε, μὲ ὀδύνη τὰ μάτια μπροστὰ στὸ δράμα τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου. Ἔτσι, ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ ἴδιος ἀρθρογράφος τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», «προτιμήθηκε ἡ ὁδὸς τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς, πού ὑπαγόρευσαν οἱ μεγάλοι προστάτες». Δείξαμε μάλιστα καὶ τὴν καλὴ θέλησίν μας, φθάνοντας καὶ σὲ ἐμπορικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἀνταλλαγὰς μὲ τὴν Ἀλβανία, ἔστω κι ἂν

παραμένη έκκρεμες τὸ ζήτημα τῆς ὑπογραφῆς συνθήκης εἰρήνης.

Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Ἐμβέρ Χότζα φοβείται ὅτι τὸ σκάκι τῆς διεθνούς διπλωματίας εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ ξαναφέρῃ κάποτε στὸ προσκήνιο τὸ ζήτημα τῆς Β. Ἡπείρου, γι' αὐτό, γιὰ νὰ ἔχη στὰ χέρια του περισσότερα διαπραγματευτικὰ ὄπλα, ἐπιδιώκει μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀλλοιώσῃ τὴν ἔθνολογικὴ ὑφὴ τῆς Β. Ἡπείρου, ἐξαλείφοντας μὲ μεθοδικότητα κάθε τι τὸ ἑλληνικόν, ἐξοντώνοντας Ἑλληνας κληρικούς καὶ διδασκάλους καὶ στραγγαλίζοντας πρὸ πάντων κάθε ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων νὰ στηρίζονται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἢ ὁποία, ὅπως εἶπεν ὁ JORDA, εἶναι ὁ «κύριος παράγων ἐξελληνισμοῦ». Αὐτὸ τὸ ἐνθυμεῖται ὁ Ἐμβέρ Χότζα καὶ τὸ λησιμονοῦμε δυστυχῶς συχνὰ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες! Τόσον πολὺ ἐνοχλεῖται ὁ Ἐμβέρ Χότζα ἀπ' τὴν παρουσία ἑαμιτῶν ἀνταρτῶν, πού ζητοῦσε τρόπο νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ παρὰ τὴν ἀντίθετη ἐπιθυμία τοῦ Στάλιν. Γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ ἐξάλλου τὸ μένος του ἐναντίον τῆς Ὁρθοδοξίας, χρησιμοποιοῖ ὡς ἄλλοθι τὸν «ἀνόθευτο» Μαρξισμό - Λενινισμό, κατηγορώντας γιὰ ρεβιζιονισμό καὶ προδοσία ἄλλοτε τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ ἄλλοτε τὴ Γιουγκοσλαβία, ἐπειδὴ ἀνέχονται τὴν Ἐκκλησία.

Εἶναι λοιπὸν καιρὸς νὰ σταματήσῃ ἡ συρρίκνωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὴν καταπάτηση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων. Ὅπως

αὐτὸ ἰσχύει γιὰ τὴν Κύπρο, ἰσχύει ἐξίσου καὶ γιὰ τὴ Β. Ἡπειρο. Πρέπει ν' ἀντιδράσωμε στὴ φαλκίδευση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιὰ νὰ γνωρίσωμε ἐπὶ τέλους, ὅπως πάλιν διακήρυξε ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου στὴν Κύπρο, ποιοὶ ἐπὶ τέλους εἶναι οἱ πραγματικοὶ φίλοι μας καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ ἐχθροὶ μας. Καὶ ὑπάρχουν ὄχι μόνο στὸ ἐξωτερικόν, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι τὸ τελευταῖο συμβαίνει ἀκούσια καὶ ἐκ λάθους.

Ἀπ' τὴν ἀποψη αὐτὴ προξενεῖ κατάπληξη καὶ ὀδύνη, ὅτι βρέθηκαν μερικοὶ πού δὲν συνέλαβαν τὸ νόημα τοῦ σημερινοῦ συλλαλητηρίου καὶ διέπραξαν τὸ σφάλμα νὰ θελήσουν νὰ τὸ ἀποδυναμώσουν, διαχωρίζοντας τὴ θέση τους καὶ ἐπιδιώκοντας νὰ τὸ ἀφήσουν ἀκάλυπτο. Ὁ στόχος τοῦ σημερινοῦ συλλαλητηρίου δὲν εἶναι τὸ «Βορειοηπειρωτικόν», ἀλλὰ ἡ προάσπιση τῶν Βορειοηπειρωτῶν. Πρέπει πρὸ πάντων οἱ νέοι καὶ οἱ φοιτητές μας νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ ἐκτίμηση καὶ ἀξιολόγηση τῆς ἀντικειμενικῆς πραγματικότητος πρέπει νὰ γίνεται ὄχι μὲ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα οὔτε μὲ ἀσυνέπεια καὶ διπλᾶ ἀντιφατικὰ κριτήρια, ἀλλὰ μὲ συνεπῆ χρησιμοποίηση τῶν ἰδίων πάντοτε κριτηρίων, μέτρων καὶ σταθμῶν. Γι' αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνωμε μὲ ἄλλα ἠθικὰ κριτήρια τὴ χούντα τῆς Τουρκίας καὶ μὲ ἄλλα τὴ χούντα τῆς Πολωνίας, μὲ ἄλλα κριτήρια τὶς ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ εὐωνύμων ἀπαράδεκτες σφαγές τοῦ Σαλθαδὸρ καὶ μὲ ὅλα τὰ ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ εὐω-

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Τὸ τετραώροφο πέτρινο καμπαναριὸ τῆς Φιλιππιάδας. Χτιστῆκε τὸ 1913. Κατασκευαστὴς ὁ ἐμπειροτέχνης ἀπὸ τὰ Πράμαντα Βασίλ. Γεωργιάκης. Δὲν τὸν πλήρωναν οἱ Ἐπίτροποι φοβούμενοι μήπως μετὸς χτύπους τῆς καμπάνας γκρεμιστεῖ. Αὐτὸς ἔβαλε τὸ παιδί του καὶ τὴ χτύπησε. Στοιχίσε 130 λίρες. (Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

νύμων ἐξίσου ἀπαράδεκτα ἐγκλήματα τοῦ Ἄφγανιστάν, μὲ ἄλλα κριτήρια τὰ ἀναρίθμητα νησιὰ τοῦ ὀποιουδήποτε «ἀρχιεπλάγους Γκούλα».

Ἐάν λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ μένωμε ἀσυγκίνητοι γιὰ τὴν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς θάναυση καταπάτηση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὸν στραγγαλισμὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας, πολὺ περισσότερον δὲν πρέπει νὰ κλείσωμεν τ' αὐτιά μας στοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ στὰ βογγητὰ χιλιάδων Ἑλλήνων ἀδελφιῶν μας, ποὺ σφαδάζουν κάτω ἀπ' τὸ πέλμα στυγνοῦ τυράννου.

Ἀνακοινωθὲν (ἀριθ. 2) τῆς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς & Κονίτισης

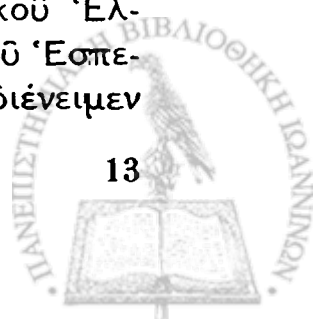
Α) Ὅπως καὶ πέρυσι, ἔτσι καὶ ἐφέτος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτισης κ. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ ἐτέλεσε τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὴν Πασχαλινὴν Θεϊαν Λειτουργίαν εἰς τὸ ἀκριτικὸν χωρίον Μαυρόπουλον (τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνίου), τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἔναντι τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς Δρυϊνουπόλεως τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, πλήθη λαοῦ, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὴν Κόνιτσαν καὶ τὰ Ἰωάννινα, ποὺ ἔσπευσαν νὰ δώσουν τὸ «παρῶν» εἰς τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον πρόσκλησιν τοῦ Σεβα-

σμιωτάτου, εἶχον κατακλύσει τὸν Ναὸν καὶ τοὺς περίεξ χώρους.

Περὶ τὴν 11ην νυκτερινὴν τοῦ Μ. Σαββάτου ἤρχισεν ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτίου καὶ περὶ τὴν 12ην ἡ τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ὁ Σεβασμιώτατος ἀπηύθυνε «πρὸς τοὺς ὑποδούλους ἀδελφοὺς τῆς Βορ. Ἡπείρου καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας» τὸ γνωστὸν «Ἀναστάσιμον Μήνυμα». Τὸ ἐν λόγῳ «Μήνυμα» ἀνεγνώσθη καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐνορίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς «Ἀγάπης». Ἐπιπλέον, ἐστάλη εἰς ἀπάσας τὰς Ἱερᾶς Μητροπόλεις καὶ εἰς τὸν Τύπον, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς χριστιανικὰς καὶ ἐθνικὰς ὀργανώσεις καὶ συλλόγους ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ.

Τέλος, τὸ «Μήνυμα» ἀνεγνώσθη καὶ εἰς τὸν ἐν Κονίτῃ Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς «Ἀγάπης», εἰς τὸν ὁποῖον ἐχοροστάτησεν ὁ Σεβασμιώτατος. Τὰ πλήθη τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ποὺ ὑπερεπλήρωσαν τὸν εὐρύχωρον Ναὸν, εἶχον, πρὸς τούτοις, καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσουν ἀπὸ τὸν νεαρὸν Ζήσιν Ἀγγελῆν (ποὺ ἐδραπέτευσε τὸ περασμένο καλοκαίρι ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴν τυραννίαν, καὶ ποὺ δι' ὀλίγας ἡμέρας παρέμεινεν ἐν Κονίτῃ ὡς φιλοξενούμενος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως) τὰ δεινὰ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Σεβασμιώτατος διένειμεν

εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὸ καθιερωμένον πασχαλινὸν αὐγὸ, ὡς εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Β) Ἄλλ' ἢ εἰς Μαυρόπουλον ἐκδήλωσις εἶχεν ἐφέτος ἰδιαίτερον τόνον, καὶ λόγῳ τῆς ἐκεῖ παρουσίας τῶν τριῶν, νέων τῆ ἡλικία, Βορειοηπειρωτῶν, οἱ ὅποιοι ἐδραπέτευσαν ἀπὸ τόν... «παράδεισον» τοῦ Ἐμβερλότζα καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἐλευθέραιαν Ἑλληνικὴν Πατρίδα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος.

Ἦτο χαρακτηριστικόν, ὅτι, ὅταν ὁ Σεβασμιώτατος ἐξεφώνει τὸ «Μήνυμά» του, ἔκλαιον καὶ οἱ τρεῖς ἐκ βαθυτάτης συγκινήσεως — ἡ ὁποία μετεδόθη καὶ εἰς τὸ ἐκκλησίασμα— διότι διὰ πρώτην φοράν, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ ἔτη, ἐώρταζον Πάσχα καὶ διότι ἔβλεπον τόσοις ἀδελφοῦς Ἕλληνας νὰ συμπάσχουν καὶ νὰ συμπαρίστανται εἰς τὸ δράμα τοῦ εὐγενοῦς λαοῦ τῆς Βορείου Ἡπείρου, μὲ πρωτοπόρον καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ συγκίνηση, ὅμως, τοῦ ἐκκλησιάσματος ἐκορυφώθη εἰς τὸ «μετὰ φόβου...», ὅποτε οἱ τρεῖς φυγάδες κάθιδροι καὶ μετὰ δακρύων νὰ μεταλάβουν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων. Στιγμαὶ ἀνεπανάληπτοι καὶ συγκλονιστικαὶ δι' ὅλους τοὺς παρισταμένους χριστιανοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπέμνησαν τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, πού ἀπολαμβάνομεν οἱ εἰς τὴν ἐλευθέραιαν Πατρίδα διαμένοντες καὶ τὰς ὁποίας, συνήθως, δυστυχῶς, δὲν ἀξιοποιοῦμεν.

Ἐν τέλει, ἅπαντες ὡμολόγησαν, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ ὠραιότερον Πάσχα

τῆς ζωῆς των ἀπὸ τε θρησκευτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἐπόψεως.

Γ) Τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου εἰς τὴν «Πνευματικὴν Στέγην» Κονίτης ἐπραγματοποιήθη σύναξις λαοῦ καὶ δὴ νέων, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ προαναφερθεὶς Ζήσης Ἀγγελῆς καὶ οἱ τρεῖς ὡς ἄνω φυγάδες Βορειοηπειρωτῶν ἐνημέρωσαν τὸν λαὸν τῆς ἀκριτικῆς κωμολέως, διὰ τὸ τί ἀκριθῶς συμβαίνει σήμερον εἰς τὴν Βόρειον Ἡπειρον Ἀπὸ τὰ ὅσα ἐξέθεσαν, πρὸ ἀποτελοῦν ἀληθῶς συγκλονιστικὴν καὶ φρικιαστικὴν μαρτυρίαν, παραθέτομεν ὀλίγα:

1) Ὁμολόγησαν, ὅτι ἐρχόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐγνώριζον κανὸν ὅτι ἐπλησίαζε τὸ Πάσχα, καίτοι πρόκειται περὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων.

2) Ἄπαντες οἱ Ναοὶ τῶν εἶναι κλειστοὶ ἢ ἔχουν μετατραπῆ εἰς σταύλους καὶ μουσεῖα, οἱ δὲ Ἱερεῖς, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, ἔχουν ἀποσχηματισθῆ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν.

3) Καὶ μόνον διὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, διὰ τὸ θάψιμον πασχαλινῶν αὐγῶν ἢ διὰ τὴν ἀναφορὰν των εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμωροῦνται διὰ μακροχρονίου φυλακίσεως, τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ ὅταν συλλαμβάνονται ἀκούοντες ξένους ραδιοσταθμούς. Κατὰ χιλιάδας σήπωνται σήμερον εἰς τὰς φυλακάς, τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως καὶ τὰ καταναγκαστικὰ ἔργα, διὰ τὸν ἀπλοῦν καὶ μόνον λόγον ὅτι διατηροῦν συνείδησιν Ὀρθόδοξον καὶ Ἑλληνικὴν.

4) Μόνον εἰς τὰς δύο πρώτας τὰ-

Ξεις τοῦ Δημοτικοῦ διδάσκεται ἡ Ἑλληνική γλῶσσα, παραλλήλως πρὸς τὴν ἄλθανικήν. Εἰς τὰς ὑπολοίπους τάξεις, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας βαθμίδας τῆς ἐκπαιδεύσεως διδάσκεται μόνον ἡ ἄλθανική.

5) Ἐν τούτοις, τὸ ἔθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν Βορειοηπειρωτῶν εἶναι ἀκμαιότατον· δοκιμάζουσι, ὅμως, πικρίαν διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Πατρίδος. Καὶ

6) Ἐξέφρασαν τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῶν χειμαζομένων Βορειοηπειρωτῶν.

Ἄπαντες οἱ παριστάμενοι, ποὺ εἶχον κατακλύσει τὴν μεγάλην αἰθουσαν τῆς «Πνευματικῆς Στέγης», διὰ συνεχῶν καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων ἐξεδήλωνον τὴν ἀγάπην τῶν πρὸς τοὺς θαρραλέους νέους, ἀλλὰ καὶ τὴν συμπαραστάσιν τῶν πρὸς τὸν φρικτῶς δοκιμαζόμενον Βορειοηπειρωτικὸν Ἑλληνισμόν. Ἐν συνεχείᾳ, διεξήχθη ἐπικοινωνητικὸς διάλογος, ὁ ὁποῖος ἐβοήθησεν εἰς τὴν διασάφισιν ὀρισμένων σημείων, κατὰ κοινὴν δὲ ὁμολογίαν ἡ ἐνημερωτικὴ αὐτὴ συναξις ἦτο ἀποκαλυπτικὴ, ἀφοῦ διὰ ζώσης ἤκουον ἅπαντες περὶ τῶν ἀπανθρώπων συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν μας καὶ ἔβλεπον ἔμπρὸς τῶν τὴν θλιβεράν εἰκόνα τῆς ἐξαθλιώσεως, τὴν ὅποιαν παρουσίαζον οἱ φυγάδες, τόσοι εἰς τὰ σκελετωμένα πρόσωπα τῶν ὄσων καὶ εἰς τὴν πενιχρὰν ἀμφίεσίν των.

Ὁ Σεβασμιώτατος, κατακλείων τὴν ὄλην ἐκδήλωσιν, ἐτόνισεν ἄπαξ ἔτι, ὅτι τὸ Βορειοηπειρωτικὸν δὲν εἶναι θέμα κομματικόν, ἀλλὰ σαφῶς ἔθνικόν. Ἐκαυτηρίασε δὲ τὴν ἐλαχίστην ἐκείνην μειοψηφίαν, ἡ ὁποία, ἐκ λόγων καὶ μόνον κομματικῶν, διαστρέφει τὸ νόημα τοῦ ἀναληφθέντος ἀγῶνος καὶ ἀδικαιολογήτως ἀντιδρᾷ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναγνωρίσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Βορειοηπειρώτας.

Οἱ παριστάμενοι ἐζήτησαν διὰ βοῆς, ὅπως οἱ φυγάδες ἐμφανισθοῦν ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως, προκειμένου νὰ ἐνημερωθῇ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ ὁποῖος σφυροκοπεῖται μὲν καθημερινῶς διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς μακρυνὰς καὶ ἀγνώστους, ἐν πολλοῖς, χώρας, ἀλλ' ἀγνοεῖ ἀπαραδέκτως τὰ ἐν Βορείῳ Ἠπειρῷ δραματιζόμενα. Καὶ ἀκόμη ἐζήτησαν νὰ γίνουν παραστάσεις πρὸς ὅλους τοὺς ἀρμοδίους παράγοντας καὶ τὸν Τύπον, ἰδιαίτερος δὲ πρὸς τὴν ἀσκοῦσαν ὑπεύθυνον ἐξουσίαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ καταβάλουν πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν παρὰ τῆ Κυβερνήσει τῶν Τιράνων, ὥστε νὰ γίνουν ὑπ' αὐτῆς σεβαστὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ποὺ προβλέπονται, ἄλλως τε, καὶ ἀπὸ διεθνείας συμβάσεις.

Ἡ ἐκδήλωσις ἐτελείωσε μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», ποὺ ἔψαλον ἅπαντες οἱ παριστάμενοι, οἱ ὅποιοι πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἔθνικου παλμοῦ ἠὺχαρίστησαν τὸν Σεβασμιώτατον (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 16)

Τ' ἀγκάλιασμα τῆς Μάνας

Στενάζει ἡ Βόρειος Ἡπειρος μὲς στὸν
κατατρεγμὸ τῆς,
φωτιά σφαγή κι ἐξόντωση, χαλάσματα,
ρημάδια.
ἀνῆμπορη τὴ σέρνουνε στὸν Ἑλληνικὸ
σταυρὸ τῆς
καὶ πίσω τῆς τὰ αἷματα τοῦ θλέθρου
τὰ σημάδια.

***

Μὰ κεῖ ψηλά στὸ Γολγοθᾶ, σὰν σκίρ-
τημα μιᾶς νιότης,
λάμπη στερνὴ ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς πε-
τιέται στὰ σκοτάδια,
στῆς γύρω ἐριμιάς τῆ φρίκης. Γιὰ θές
τὴν ἀνθρωπότης!
Δάκρυ ἀπόγνωσης πικρὸ ἀντὶς τῆς μά-
νας χάδια.

Καὶ ξάφνου νὰ ἴη σκιά κάποιου πού τὸλ-
μησεν: ἀνάρτης,
κι ἄλλες μορφές, πολλὲς σκιές π' ἀκρο-
λουθεῖν κοντὰ τῆς,
ψυχές χιλιάδες καὶ καρδιές κι ἐδηγη-
τῆς ὁ πόνος.

***

Ἀναταράχτηκαν μ' ὀριμὴ δὲν παίρνει:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΔΡΥΪ·ΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΠΩΓΩΝΙΑ-
ΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 15)

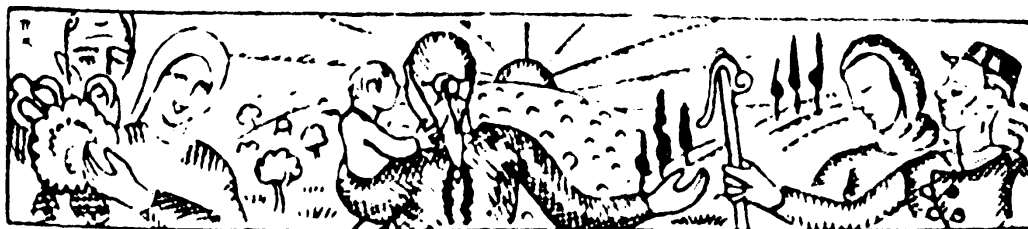
σμιώτατον διὰ τὴν μοναδικήν, ὡς
τὴν ἐχαρακτήρισαν, εὐκαιρίαν, καὶ
συνεχάρησαν τοὺς φυγάδας ἀδελ-
φούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ποικιλο-
τρόπως ἐξεδήλωσαν τὴν ἀγάπην
καὶ συμπαράστασίν των.

Εἶθε ὁ Ἀναστάς Κύριος νὰ ἐπι-
ταχύνη τὴν λύσιν τοῦ δράματος τῆς
Βορείου Ἡπείρου καὶ νὰ χάριση εἰς
τοὺς ἐκεῖ ἀδελφούς μας τὴν ἐλευ-
θερίαν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν
θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν δικαι-
ωμάτων των.

(ΕΚ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ)
Ἐν Κονίτση τῆ 22 Ἀπριλίου 1982

μας ὁ χρόνος!
"Ὅλοι μαζί! στὸ λυτρωμὸ! τοῦ δίκιου
ἴχει ἡ καμπάνα,
τὸν ἀσπασμὸ τῆς Ἐνωσις στὴν κόρη
δίνει ἡ Μάνα.

Ἀπὸ τὰ γιαννιώτικα σονέττα 1945—1982

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΗΣ ΕΛΣΑΣ ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ - ΓΑΛΑΝΙΔΟΥ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)
Τις πιὸ πολλές φορές οἱ συγχω-
ριανοὶ δὲν μποροῦν νὰ παρηγορή-
σουν τὴ μάνα καὶ τὶς ἀδελφές τοῦ
νέου ποῦ χάθηκε στὰ ξένα, γι' αὐτὸ
οἱ μοιρολογίστρες τὸν καλοῦν νὰ
γίνει σύννεφο καὶ ἀντάρρα καὶ νὰ
γυρίσει τὸ γρηγορώτερο μαζί με
τὸν ἄνεμο στὸ σπίτι του:

«Μῆτρο, γιὰ γένε σύννεφο, γένε
κομμάτ' ἀντάρρα
καὶ ἔλα με τὸν ἄνεμο κι' ἔλα με
τὸν ἄερα,
ἔλα τὸ γληγορώτερο στὸ σπίτι
τὸ δικό σου·
δὲν σιάζουμε τὴ μάνα σου, κι' οὐ-
δὲ τίς ἀδερφές σου,
ποῦ σ' εἶχαν καὶ κουβέντιαζαν, σ'
εἶχαν κρυφὸ καμάρι.
(Χασ. ΙΧ, 17).

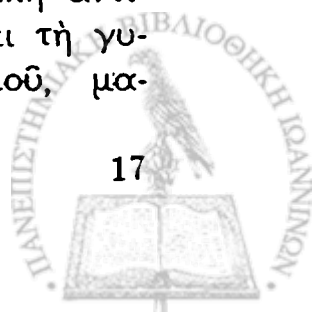
“Ὅταν ἡ μάνα ἔχει πεθάνει καὶ
τὸ μονάκριβο ἀγόρι τῆς ψυχομα-
χάει, τότε τὴ θέση τῆς θά τὴν πά-
ρουν οἱ ἀδελφές καὶ ὁ σπαραγμὸς
θά εἶναι καὶ τότε ἴδιος, μεγάλος,
ἀθάσταχτος, καὶ θά θρηνοῦν ἢ μιὰ
τὸ πρωτὶ, ἢ ἄλλη τὸ μεσημέρι καὶ
στὸ γύρισμα τοῦ ἡλίου καὶ οἱ δύο
μαζί, γιατί χάνοντας τὸν ἀδελφό-
τους, χάνουν τὸ στήριγμά τους κα-
τὰ τὴν ἑλληνικὴ παράδοση.

«Χήρας ὁ γιὸς ψυχομαχάει, χήρας
ὁ γιὸς πεθαίνει,
δὲν ἔχει μάνα νὰ τὸν κλαίει, νὰ
τὸν μυριολογάει,
δυὸ ἀδερφές ἀγκαρδιακές καὶ
δυὸ ἐμπιστεμένες,
ἢ μιὰ κλαίει τὴ χαρα(γ)ῆ κ' ἢ
ἄλλ' τὸ μεσημέρι,
κι' αὐτοῦ στὸ γύρ(ι)σμα τοῦ ἡ-
λιοῦ τὸν κλαῖν. ἄράδ' ἄράδα.

Θρηνεῖ ἀκόμη ἡ γυναίκα τὸν ἄν-
τρα τῆς, γιατί χάνοντάς τον, χάνει
τὰ πάντα, ἐνῶ, ὅσο ζοῦσε ἐκεῖνος,
ἦταν περήφανη καὶ καλομαθημένη.
Ἄρχιζει, λοιπόν, τὸ μοιρολόι τῆς,
ὅπου παρομοιάζει τὸν θεὸ με τὸν
χάρο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, φθο-
νερὸ, ἄσπλαχνο.

«Εἶχα δέντρο στὸ σπίτι μου, κα-
νένα δὲν φοβόμουν,
νὰ ἔβρεχε δὲν ἐβρέχομουν, ἐχιό-
νιζε δὲν φοβόμουν,
μοῦ τὸ ζήλεψεν ὁ θιός, ἔστειλ' καὶ
μοῦ τὸ πῆρε».
(Χασ. ΙΧ, 10)

“Ἄν πάλι εἶναι νέα γυναίκα ἢ χή-
ρα, ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει ἄλλες
δυσκολίες, γιατί ἡ ἑλληνικὴ ἀντί-
ληψη, ἢ Ἑπειρωτικὴ, θέλει τὴ γυ-
ναίκα βασίλισσα τοῦ σπιτιοῦ, μα-

κριά άπ' τά κοινά, γιατί όπως και
νά κάνει θά τήν κατηγορήσουν:

«νά περπατήση γρήγορα τής λέν
γυρεύει άντρα,
νά περπατή σιγαληνά τής λένε
καμαρώνει».

Άλλά τήν ίδια αντίληψη έκφρά-
ζει ό Θουκυδίδης στον «Έπιτάφιο
του Περικλή», όταν συμβουλεύει
τις γυναίκες, μετά τό θάνατο του
άντρα τους, νά μή φανούν κατώτε-
ρες του φυσικού τους προορισμού.
(Βλ. Θουκ. Β, 45).

Ό χάρος δέν λυπάται κανένα, θε-
ρίζει άλύπητα όλους, θέρισε και
τή νύφη μοιρολογώντας τήν καλούν
νά σηκωθεί, νά τους περιποιηθεί:

Σήκου, Μαρου-μόϊ Μαρούλα
μου...

σήκου νά στρώσης τόν όντά
πέρα στο σιανισίνι.

Σήκου ν' ανάψης τή φωτιά
νά θράσης τούς καφέδες».

(Χασ. ΙΧ, 1).

Στήν "Ηπειρο θρηνεϊ και ό άντρας
τό παράπονό του για τό χαμό τής
άγαπημένης άδελφής τό κάνει μοι-
ρολόϊ. Θρηνεϊ γιατί ιη άδελφή του
χάθηκε πρόωρα και δέν πρόλαβε
νά τήν έτοιμάσει, νά στείλει στά
πιό ξακουστά μέρη του κόσμου, νά
φέρει ό,τι καλύτερο ύπάρχει:

«Δέν τώξερ' άδελφοϋλά μου, πώς
τώχες νά πεθάνης,
'ς τήν Πόλ' νά στείλω γι' άλογο,
ς' τή Βενετιά γι' άμάξι,
νά στείλω και 'ς τήν Κόριθο νά
φέρω τούς μαστόρους

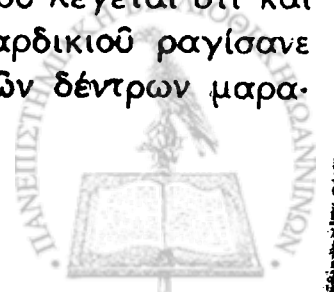
νά πελεκήσουν μάρμαρα, νά φκι-
άσουν τό κιβοϋρι».
(Άραβ. Νο 437).

Βλέπομε έδω ότι ό 'Ηπειρώτης
είναι κοσμογυρισμένος, γνωρίζει
όχι μόνο τή νέα αλλά και τήν άρ-
χαία παράδοση για τήν άρχαία
καλλονή και μεγαλοπρέπεια τής
πόλης τής Κορίνθου.

Άκόμη όταν πεθαίνει κάποιος ή-
λικιωμένος, θά του παρασταθούν,
θά τόν μοιρολογήσουν, άν δέν ύ-
πάρχει παιδί ή λείπει στά ξένα. "Ε-
τσι μοιρολογεί ή άνηψιά τή θεία της
και ή ψυχή εκείνης εύχαριστημένη
τής άπαντά:

«Σπολλάϊτή σου, μούρ' άνηψιά,
κι ό άντρας σου νά ζήση,
π' λές τέτοια λόγια για τή σιά
και τέτοια μοιρολόγια».
(Χασ. ΙΧ, 7).

Άλλά όταν ό άνθρωπος ζήσει τή
ζωή του, και είναι φυσικό νά χα-
ρει και νά πονέσει, νά πέσει και νά
σηκωθεί, νά κερδίσει και νά χάσει,
τότε θά δει και τόν θάνατο μέ φι-
λοσοφική διάθεση, τότε θά συμφι-
λιωθεί μαζί του και θά θελήσει νά
πάει στον άλλο κόσμο ήσυχος και
γαλήνιος, μερικές δέ φορές θέλει
ν' άκούσει ζωντανός και τό μοιρο-
λόϊ του. "Ετσι ό Καντρή Ντόστης
άπ' τό Καρδίκι, όταν κατάλαβε τό
τέλος του, κάλεσε τήν ξακουσμένη
μοιρολογίστρα Ζαχάρω, μιά χρι-
στιανογύφτισσα, ν' άκούσει ζωντα-
νός τό μοιρολόϊ του, και ήταν αυ-
τό τόσο πικρό, πού λέγεται ότι και
οί πέτρες του Καρδικιού ραγίσανε
και τά φύλλα τών δέντρων μαρα-

θήκανε. (Βλ. Ἄλέξ. Μαμμόπουλον «Ἡπειρος» Α' σελ. 158—159).

Ἀπὸ τὴν τόσο ἑλληνικὴ αὐτὴ παράδοση, εἶναι ἴσως ἐμπνευσμένο καὶ τὸ μοιρολόϊ στὸ ζωντανὸ παλληκάρι, στὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, «Θάνατος τοῦ Παλληκαριοῦ»

Ὅταν γίνεται ἡ κηδεῖα, θὰ τὴν ἀκολουθήσουν ὄλοι. Τὸ νεκροταφεῖο στὰ πιὸ πολλὰ χωριὰ τῆς Ἡπείρου εἶναι μέσα στὸ χωριό. Παλιότερα ἢ ταφὴ γινότανε σ' ἓνα σεντόνι ἐπάνω, ὅπως τοῦ Χριστοῦ, δηλ. κατὰ τὸν Ἑβραϊκὸ τρόπο καὶ ὄχι μέσα σὲ κάσα.

Ἄλλοῦ πάλι σκεπάζουν τὸ πρόσωπο μ' ἓνα μαντήλι, ὅπως φαίνεται ἀπ' τὸ μοιρολόϊ:

«Εἰς υἱὸν ἄρτι θανόντα»

«Μ' ἔμασε, γιέμ' ὁ πόνος σου, μ' ἐπνιξεν ὁ καῦμός σου!

—Σ' ἔμασε, μάννα, ὁ πόνος μου, σ' ἐπνιξεν ὁ καῦμός μου,

ἔσὺ τὴ στράτα ξέρεις τὴν, τὸ μνημά μ' τὸ γνωρίζεις,

κάμε τὰ χέρια σου τσαπιά, τὴν πλάκα παραμέρα,

καὶ τράβα τὸ μαντήλι μου ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου,

κι ἂν μ' εὔρης ἀσπροκόκκινο, σκύψε κι' ἀγκάλιασέ με,

κι' ἂν μ' εὔρης μαῦρον κι' ἀραχνόν, τράβα καὶ σκέπασέ με»..

(Ἄραβ. Νο 433).

Κατὰ τὴν ἐκφορὰ μπροστὰ πηγαίνουν τὰ παιδιὰ καὶ ψάλλουν, σ' αὐτὰ οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ δίνουν ἓνα νόμισμα ὁ «νεκύσιος» καὶ εἶναι τὰ πρῶτα τους χρήματα.

Σὰν γυρίσουν πίσω στὸ σπίτι, οἱ συγγενεῖς μοιράζουν ψωμί, φαγητὸ καὶ σὲ πολλὰ μέρη παλιότερα ἔκαναν καὶ θυσία (κουρμπάνι).

Ἐπὶ παραδείγματι οἱ Λιάμπηδες μᾶς λέει πάλι ὁ Μαμμόπουλος, μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸ τοῦ Καντρῆ Ντόστη τῆς μεγάλης οἰκογενείας τοῦ Καρδικιοῦ ἔσφαξαν τρία μαῦρα κριάρια. Ἔθιμο παγανιστικὸ, ποὺ ἔχει τὶς ρίζες του στὰ παλιά, πολὺ παλιὰ χρόνια, τότε ποὺ ἔρχονταν στὴν Ἡπειρο, στὸ Νεκρομαντεῖο τῆς Ἐφύρας, ἀπ' ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας, νὰ ρωτήσουν τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Περσεφόνη, γιὰ τοὺς ἀγαπημένους τοὺς νεκροὺς. Πρῶτα, θέβαια, ἔπρεπε νὰ θυσιάσουν ἓνα μαῦρο ζῶο ἢ κότα ἢ κριάρι ἢ θόδι ἢ κασίκι.

Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ πολυμήχανος, ὅταν θέλησε νὰ ἐπικοινωνήσῃ με τοὺς νεκροὺς, θυσίασε κι αὐτὸς μαῦρα κριάρια.

Τὸ πένθος ἀπλώνεται βαρὺ πάνω ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ κρατᾶει πολὺ καιρὸ στὸ Ἀργυρόκαστρο κρατᾶει ἕξη μῆνες, γιὰ νὰ δοθεῖ καιρὸς στοὺς συγγενεῖς νάρθουν νὰ προσκυνήσουν, ἀπὸ τὰ μακρυνὰ χωριά. (Βλ. Ἄλ. Μαμμόπουλον «Ἡπειρος» Α' τόμ.).

Ἄλλὰ ἂν ὁ χρόνος περνᾶ εὐκόλα γιὰ ὄλους καὶ θεραπεύει τὸν μεγάλο πόνον, γιὰ τὴ μάννα δὲν περνᾶ με τίποτε καὶ πηγαίνει τακτικὰ στὸ μνημα καὶ ζητάει πληροφορίες, λαχταράει νὰ μάθει πότε θὰ γυρίσει τὸ παιδί της. Ἄβυσσος ὅμως τοὺς χωρίζει, ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης ἐναντιώνονται καὶ ἡ μάννα κα-

μιά απάντηση δέν ἔχει ἀπό τόν κά-
τω κόσμο.

“Σοῦ κρέν’ ἡ μάνα σου, δέν ’κουῖς;
οἱ φίλοι σου, δέν κρένεις;
— φυσάει ἀγέρας, δέν γροικῶ,
βροχ’ εἶναι καί δέν βλέπω,
εἶναι κι’ ἀντάρα σύγνεφο καί δέν
καλογνωρίζω»...
(Ἄραβ. 431).

Ἄλλοῦ πάλι καταδεικνύεται τό
πόσο ἀδύνατο εἶναι νά πραγματο-
ποιηθεῖ ἡ ἀνάσταση τοῦ νεκροῦ. “Ο
ταν ἡ μάνα ρωτᾷ τήν κόρη πότε νά
τήν περιμένει ἐκεῖνη τῆς ἀπαντᾷ:

«...“Οταν θά στύψ’ ἡ θάλασσα καί
γένη περιβόλι,
ὅταν ἀνθίσῃ ὁ ξέρακας καί θγά-
λη νειά βλαστάρια,
κι’ ὅταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καί
γένη περιστέρι!»

Βλέπομε στό Ἑπειρώτικο αὐτό
μοιρολόι, ὅπως καί σέ ἄλλα τῆς
Ἑλλάδας, τό ἐκφραστικό αὐτό μέ-
σον, τό ἀδύνατον ἢ ἀμήχανο, νά
μορφοποιεῖ ἓνα ὀλόκληρο κόσμο
ἀπό πικρά συναισθήματα καί θλί-
ψη γιά τό ὅτι ὁ νεκρός εἶναι ἀδύ-
νατο νά ξαναγυρίσει στή ζωή.

Ἄλλά ὅπως εἶπαμε πέρα ἀπό τίς
παγανιστικές ἀντιλήψεις ὑπάρχουν
καί οἱ χριστιανικές ἐπιδράσεις στό
δημοτικό Ἑπειρωτικό τραγούδι,
πιό λίγες δέ στό μοιρολόι. Μερικοί
ἀρνοῦνται τελείως αὐτή τήν ἀποψη,
ὅπως ὁ Τέλλος Ἄγρας, ἄλλοι πάλι
τήν παραδέχονται καί κακίζουν
τούς ἀρνητές, ὅπως ὁ Γεώργιος Βε-
ρίτης, πού νά τί λέει σέ μιᾶ μελέτη
του: «...εἶναι γεγονός ὅτι πλῆθος

ἀπό μοιρολόγια καί ἐπιθανάτια
τραγούδια ἐκφράζουνε μιᾶ καθα-
ρή πίστη στήν ἀθανασία καί μιᾶ
ἐλπίδα φωτισμένη».

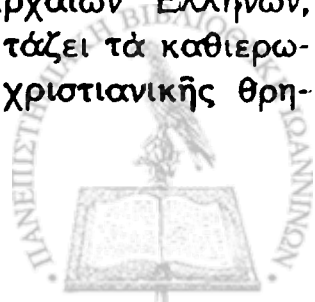
Γεγονός βέβαια εἶναι ὅτι ὑπάρχει
στό Ἑπειρώτικο δημοτικό τραγού-
δι ἡ χριστιανική ἀντίληψη, στό κλέ-
φτικο ἢ στό θρησκευτικά, ἀλλά πιό
σπάνια καί μέ ἀπόκλιση στή παγα-
νιστική ἀντίληψη στό μοιρολόγια.

Στό τραγούδι τοῦ Δήμου Μπου-
κουβάλα, βλέπομε τόν ἐτοιμοθάνα-
το κλέφτη νά δίνει παραγγελίες
γιά τό μνήμα του: νάναι πολὺ με-
γάλο, νά ἔχει ἀπό τή δεξιά μεριά
παραθύρι, γιά νά βλέπει τόν ἐρχο-
μὸ τῆς ἀνοιξῆς καί τοῦ καλοκαι-
ριοῦ καί τέλος:

«νά μπαينوβγαίνουν τὰ πουλιά
γιά νά μέ χαιρετοῦνε,
νά φέρουν χαιρετίσματα ἀπ’ τούς
Μπουκουβαλαίους».
(Ἄραβ. Νο 36).

Τό ἴδιο αὐτό στοιχεῖο τό συναν-
τᾷμε καί σέ ἄλλα κλέφτικα, μέ κά-
ποιες παραλλαγές. Τί ἄλλο δείχνει
αὐτό παρὰ ὅτι ὁ Ἑπειρωτικός λα-
ὸς εἶχε πιστέψει στήν ἀθανασία τῆς
ψυχῆς καί γι’ αὐτό ἤθελε κάποιον
σημεῖο, ἀπ’ ὅπου θά χαιρότανε αὐ-
τὰ πού ἔζησε καί ἀγάπησε στόν ἐ-
πάνω κόσμο.

Ἄλλο μοιρολόι ἀναφέρεται σέ
μεγάλες χριστιανικές γιορτές, στό
Θεοφάνεια, στοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνα
καί μάλιστα γίνεται ταύτιση τοῦ
Ἁγίου Σπυρίδωνα μέ τόν φυχοπομ-
πὸ χάρο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων,
πού παρ’ ὅτι τοῦ τάζει τὰ καθιερω-
μένα δῶρα τῆς χριστιανικῆς θρη-

σκείας: κερι, λάδι, μάλαμα, μαργαριτάρι, ἐκεῖνος δὲ συγκινεῖται καὶ ἔρχεται κι' ἀρπάζει τὸ Γιαννούση, τὸ μονάκριβο ἀγόρι τῆς οἰκογενείας:

«...Χοῦφτες ἔταξα μάλαμα, χοῦφτες μαργαριτάρι, τὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα νὰ τὸν μαλαματώσω, νὰ τ' πάνω φόρτωμα κηρί, καὶ μετ' ἀσκή τὸ λάδι, κι' ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας, μάτια μου, δὲν τὰ δέχ(η)κε, μόν' θέλησε τὸ Γιαννούση μου, τὸν ἀκριβὸ τὸ γιό μου, κ' ἦρθε καὶ μοῦ τὸν ἀρπαξε, κ' ἦρθε καὶ μοῦ τὸν πῆρε, μοῦ πέταξε μετὰ τὰ πουλιά καὶ μετὰ τὰ χιλιδόνια· καὶ τὰ πουλιά ματάρχονται κι' αὐτὰ τὰ χιλιδόνια, κι' ὁ γιός μου δὲν ματάρχεται, ποτέ του καὶ ποτέ του.
(Χασ. ΙΧ, 12).

“Οποῖες ὅμως κι' ἂν εἶναι οἱ ἀντιλήψεις τῶν σοφῶν μελετητῶν γιὰ τὸν Ἡπειρωτικὸ λαό, ποῦ ἄλλοι τὸν θέλουν πιστὸ στὶς ἀρχαῖες ἑλληνικὲς παραδόσεις, εἰδωλολάτρη κι' ἄλλοι πάλι χριστιανό, ποῦ ξέχασε τὸ παρελθόν, ἓνα εἶναι τὸ γεγονός: ὁ Ἡπειρωτικὸς λαὸς καὶ γενικά ὁ Ἑλληνικὸς δὲν ξέχασε τίς παραδόσεις του, μὰ δὲν ἀρνήθηκε καὶ τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ, ἀπλῶς τὰ συνταίριασε ἔτσι ποῦ μόνον ἓνας λαὸς μετ' ἀγνή, καθάρια ψυχὴ, μετ' ἀγάλο πνεῦμα, μετ' ἀγνώση καὶ σοφία θὰ τὰ κατάφερνε κι' αὐτὸς εἶναι ὁ

λαὸς μας, εἶναι ὁ λαὸς τῆς Ἡπείρου.

Μὰ πέρα ἀπ' ὅλα ἓνα μένει τὸ γεγονός, πῶς ὁ θάνατος εἶναι πικρὸς καὶ τὸ ταξίδι ἀγύριστο καὶ τὸ μόνον ποῦ προσπαθεῖ ὁ λαὸς εἶναι νὰ βρεῖ κάποια παρηγοριά.

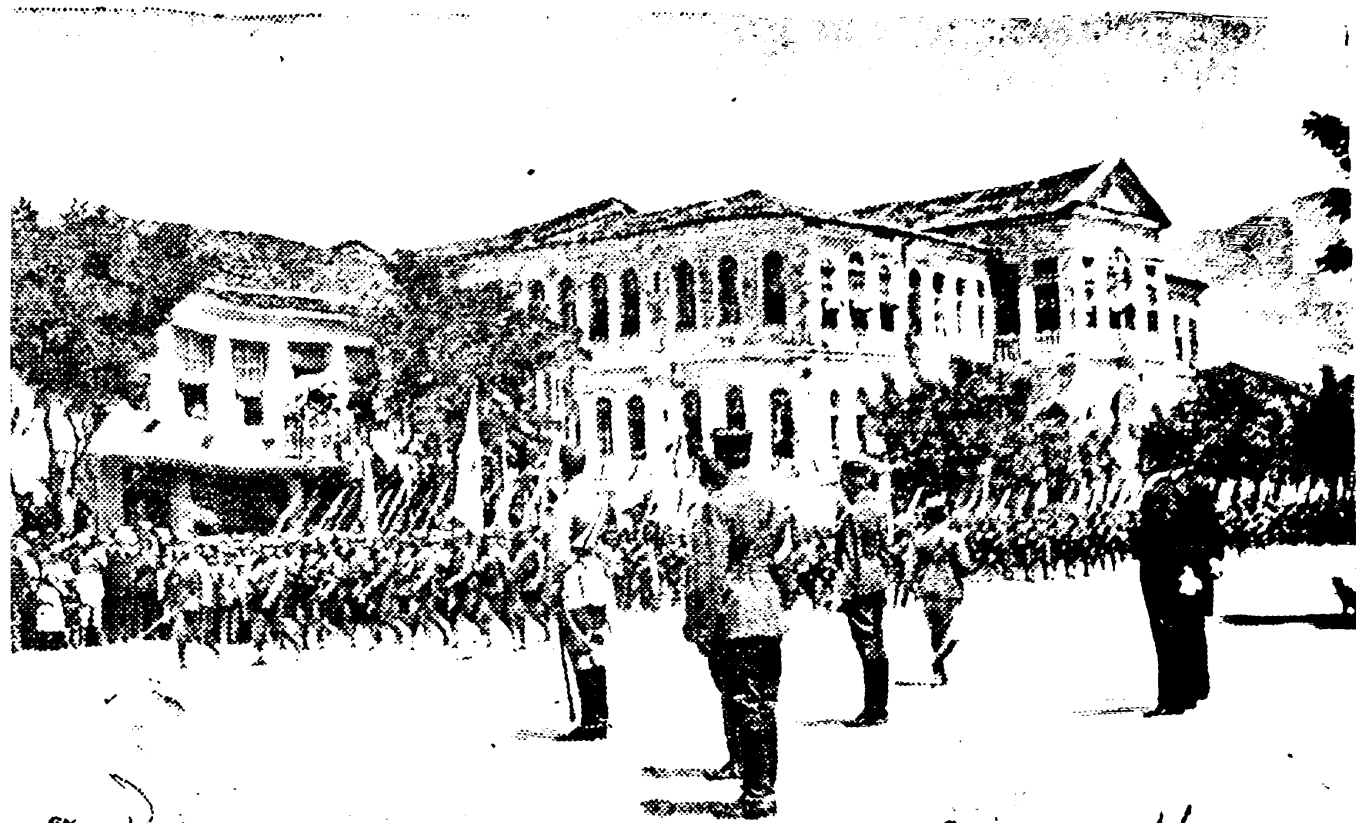
Ἡ Ἡπειρωτικὸς λαὸς τραχὺς μὰ καὶ τρυφερός, ἀγωνιστὴς ἀλλὰ καὶ κοινωνικός, ξενιτεύεται, γυρνᾷ ὅμως σχεδὸν πάντοτε στὴν πατρίδα του, θέλει νὰ πεθάνει στὰ χῶματα τῶν πατέρων του καὶ τὸν θάνατον τὸν βλέπει κρύο καὶ τὴν καταστροφὴ φοβερή. Δὲν βλέπομε ὅμως ποτὲ μέσα στὸ Ἡπειρωτικὸ μοιρολόϊ τὴ μορφή τῆς βεντέτας, τὸν γδικιωμὸ τῆς καρδιάς, ποῦ ἀντίθετα, ὑπάρχει καὶ σὲ μεγάλη ἔκταση μάλιστα, στὸ Μανιάτικο μοιρολόϊ, ὅπου ὑπάρχουν τραγικὲς εἰκόνες, ποῦ δὲν τίς βρίσκουμε στὰ Ἡπειρωτικὰ μοιρολόγια.

Ἡ Γ. Φτέρης, παρουσιάζει τὸ μανιάτικο μοιρολόϊ σὰν μιὰ μορφή βεντέτας, ἓνα βαθύτερο γδικιωμὸ τῆς καρδιάς καθὼς πολεμᾷ νὰ νικήσει τὸ χάρο.

Τὰ Ἡπειρωτικὰ μοιρολόγια ἀκόμη δὲν εἶναι ἄμοιρα λογοτεχνικῶν σαλπισμάτων, ὅπως γενικά καὶ ὅλα τὰ τραγούδια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔχομε σ' αὐτὰ ἓνα πλῆθος ἀπὸ εἰκόνες, ἄλλοτε γεμᾶτες φρίκη καὶ ἄλλοτε γεμᾶτες τρυφεράδα. Ἐχομε ἰδεολογικὲς ἐξάρσεις τοῦ λαοῦ, ἱστορικὲς παραδόσεις καὶ ἀντιλήψεις.

Τὰ μοιρολόγια γίνονται θαυμαστὰ σὲ δύναμη καὶ ὁμορφιά μετ' ἀρκετὰ παρομοιώσεις τους· ὁ λαὸς τὴν κό-

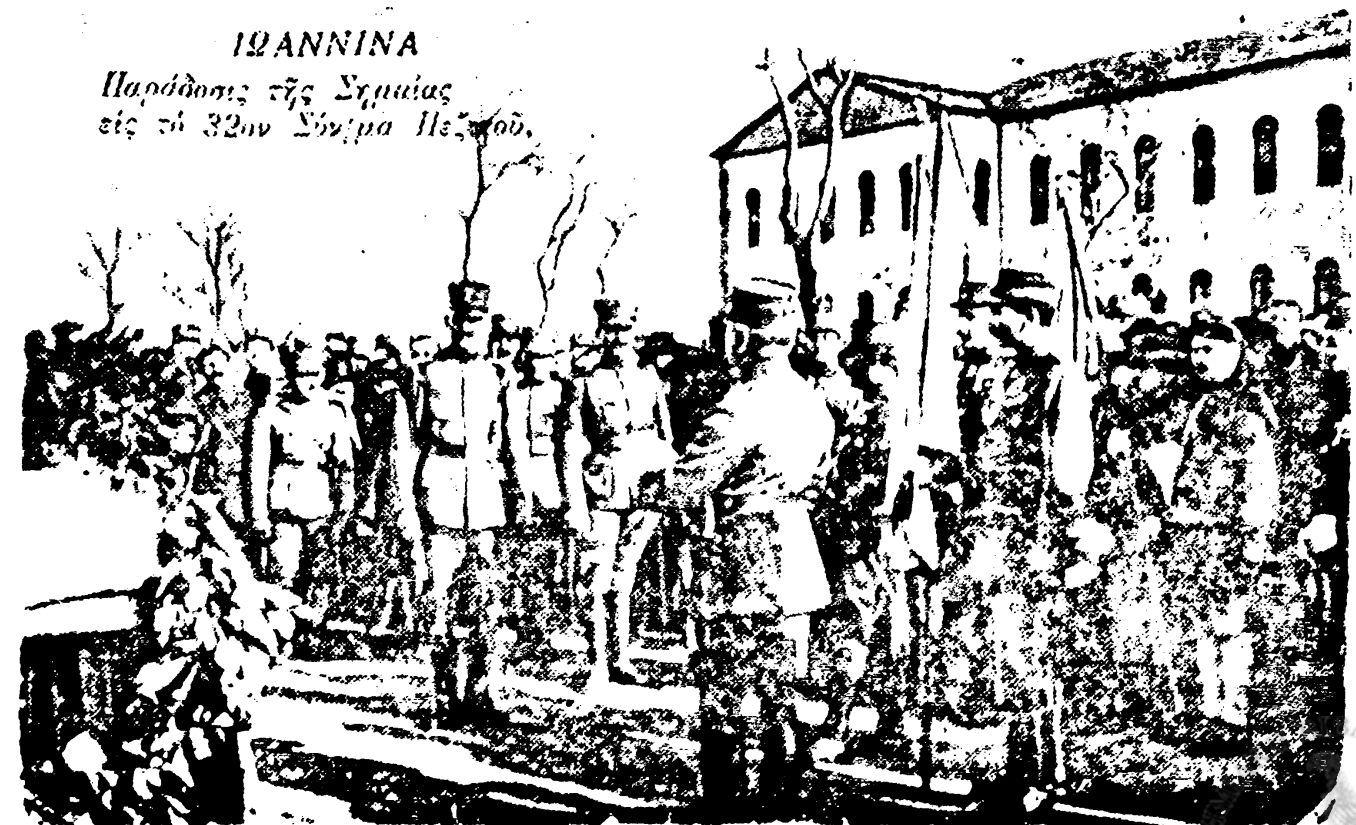
Επιστολή

Ιωάννινα εφ 2/3/22

Στρατιωτική παρέλαση μπροστά σε επίσημους στην κεντρική πλατεία των Ιωαννίνων, όπου το Δικαστικό Μέγαρο, που κήκε αργότερα. 'Επιστολικόν Δελτάριον. (Αρχείο Κ. Καλογήρου)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

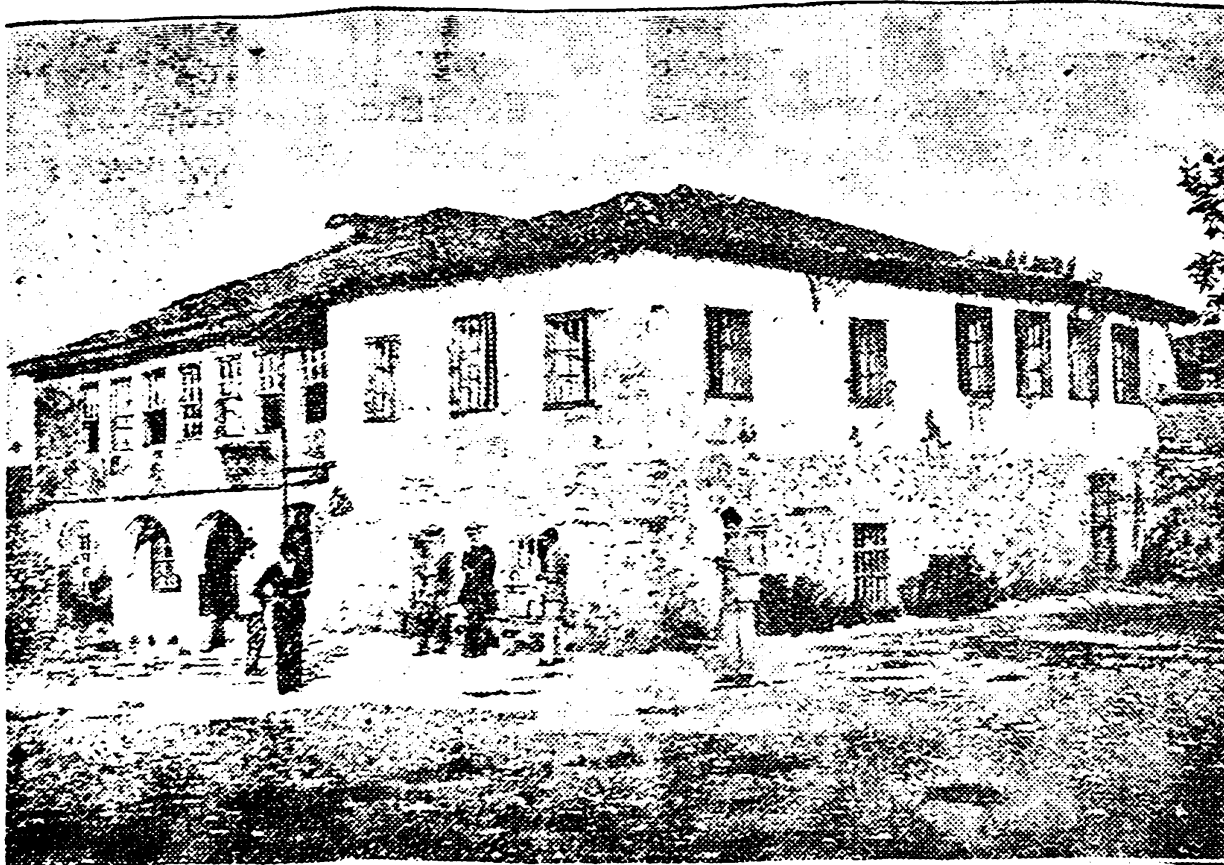
Παράδοση της Σημαίας
εἰς τὸ 32ον Σύνταγμα Πεζικού.

Στους παλιούς Στρατῶνες των Ιωαννίνων. 'Επιστολικόν Δελτάριον. (Αρχείο Κ. Καλογήρου)

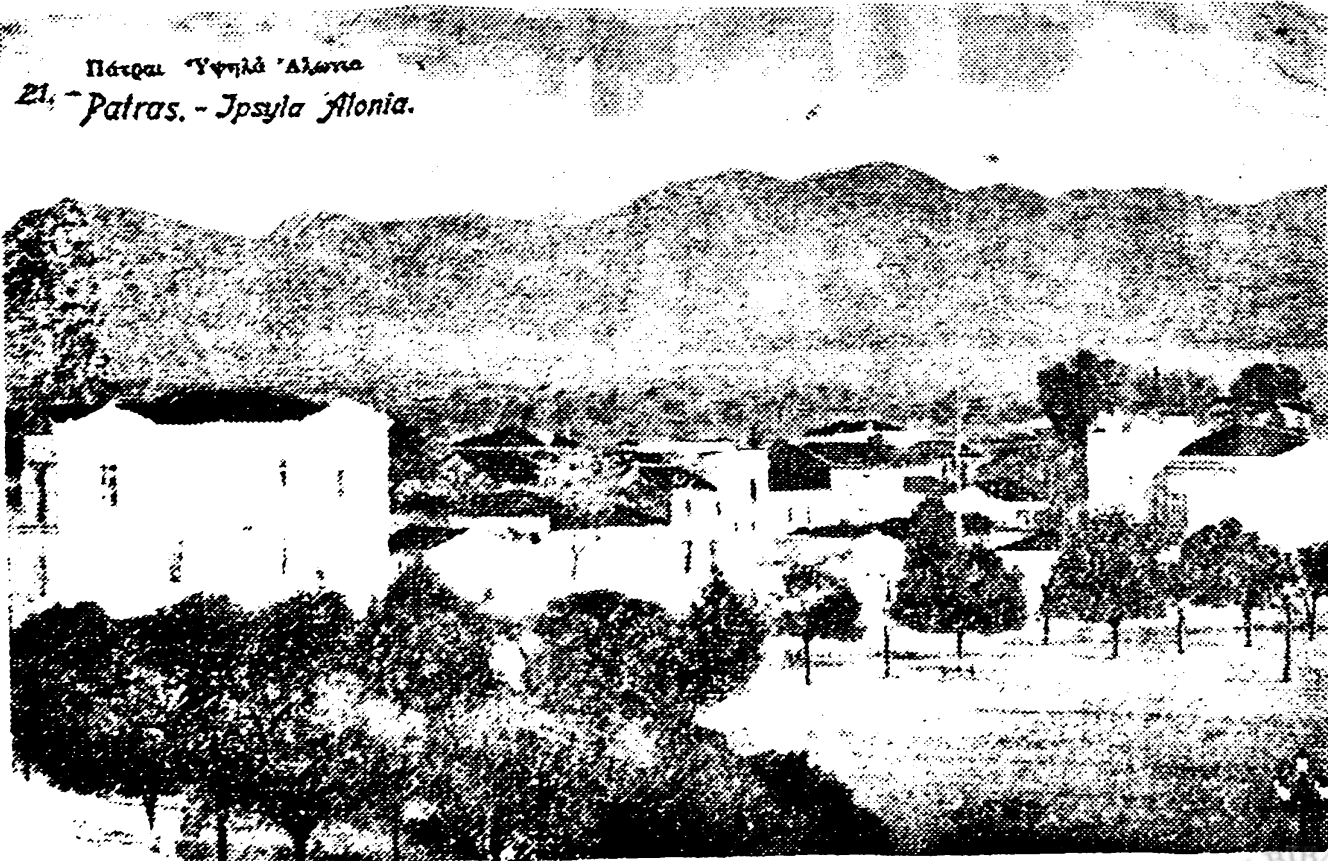

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

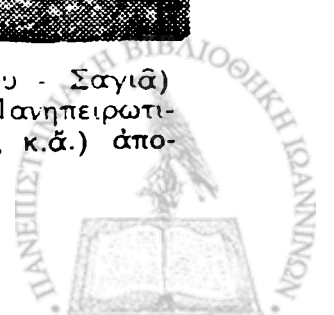

Τό κτίριο τῆς Παλιᾶς Ζωσιμοῦ ἱᾶς, πρὸ τοῦ 1900.
(Ἀρχεῖο Μιλτ. Οἰκονομίδη)

Πάτραι Ὑψηλά Ἄλωνα
Patras. - Ipsyla Alonia.

Τὰ Ψηλά Ἄλωνα Πατρῶν. 1912. (Ἀρχεῖο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιᾶ)
Ἀφιερώνεται στοῦ Δήμο Πατρέων, γιὰ λογαριασμό τοῦ Πρεσβυγενοῦς Πανεπειρωτικοῦ Συλλόγου Πατρῶν, πού οἱ Ἠπειρῶτες (Πράσιγκας, Γεροκωστόπουλος κ.ἄ.) ἀποτέλεσαν τὸ ζωντανώτερο καὶ προοδευτικώτερο τμήμα τῆς πόλης.

ρη τὴν παρομοιάζει μὲ περδικούλα, Μάη μὲ λουλούδια, μὲ μαλαμαπέ- νιο στύλο. Τὸ νέο ἄνδρα μὲ χρυσα- ετό, μὲ φλάμπουρο, μὲ φανάρι τῆς ἐκκλησίας, μὲ κυπαρίσσι, μὲ καλα- μιά.

Ἄλλο στοιχεῖο ποῦ δίνει ὁμορ- φιά στὸ μοιρολόγι εἶναι τὰ πουλιά καὶ ἡ φύση, τὰ δέντρα, τὰ θουνά καὶ οἱ κάμποι.

Ἔτσι κλείνει ὁ κύκλος ἀπ' τὰ Ἑπειρώτικα τραγούδια τοῦ κάτω κόσμου καὶ τὰ μοιρολόγια, μέσα στὰ ὁποῖα κλίνονται οἱ ἰδέες μὰ καὶ οἱ λύπες τοῦ ἀπλοῦ Ἑλληνα Ἑπειρώτη. Ἡ ἀξία τους δὲν χρειάζε- ται καμιά ἄλλη δικαίωση ἐκτὸς ἀ- πὸ τὴν κρίσιν τοῦ Γκαίτε, ποῦ ὑ- πῆρξε ἔνθερος θαυμαστῆς γενικὰ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ μετὰφρασε μάλιστα μερικὰ ἀπ' αὐ- τὰ μὲ τὴν ὀνομασία «Ἑπειρωτικὰ ἄσματα».

Ἀκόμα ἀκούγοντας τὰ Ἑπειρώ- τικα μοιρολόγια, βλέπει κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι κατώτερα ἀπὸ ἄλλων πε- ριοχῶν, ποῦ δίκαια ἰσχύει καὶ γι' αὐτὰ ἡ γνώμη τοῦ Σπυρίδωνος Ζα- μπελίου, «θαυμαστὰ ἐλεγειογρα- φίας ἀριστουργήματα».

Πολλοὶ ἔχουν γράψει καὶ ἔχουν ὑμνήσει μὲ τὸν μεγαλύτερο θαυ- μασμὸ ὅλα τὰ τραγούδια τῆς Ἑ- πείρου, ἀλλὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸν ὤ- κεινὸ τοῦ θαυμασμοῦ ἄς προστε- θεῖ καὶ ἡ μικρὴ δική μου σταγόνα, σὰν δεῖγμα ἀγάπης στὴν Ἑπειρο καὶ στὸν ἀγνὸ μεγάλο λαὸ τῆς.

(Ἀποσπάσματα ἀπὸ διάλεξη

ποῦ δόθηκε ἀπὸ τὴν «Ἑπειρω- τικὴ Ἑταιρεία» στὴν μεγάλη αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ: Συλλογὴ Δημο- τικῶν ἁσμάτων τῆς Ἑπείρου. Ἀθήνα: 1880.
- Δ. Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΥ: ΜΑΝΗ (Μέ- σα Μάνη). Ἀθήνα: 1968.
- Γ. ΒΕΡΙΤΗ: Ἄπαντα. Ἀθήνα: 1959.
- ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ : Ἑπειρωτικὰ δημοτικὰ τραγούδια (1000—1958).
- ΑΔ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: ΗΠΕΙΡΟΣ (Λεξογραφικὰ - Ἠθογραφικὰ - Ἐθνο- γραφικὰ) Τόμος Α', Ἀθήνα: 1961.
- ΑΔ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: ΗΠΕΙΡΟΣ (Λεξογραφικὰ - Ἠθογραφικὰ - Ἐθνο- γραφικὰ) Τόμος Β', Ἀθήνα: 1964.
- Γ. ΜΕΓΑ: Ζητήματα Ἑλληνικῆς Λεξο- γραφίας. Ἀθήνα: 1950.
- ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ: Ἑπειρω- τικὴ Ἔστις. Τεύχος 67—68 (1957) καὶ τεύχος 247—248 (1972).
- ΣΠ. ΜΕΛΑΣ: Π. Ἑλληνικὴ Δημοσυρ- γία. (Ἀφιέρωμα ΣΤ' Δημοτικὸ Τρα- γούδι). Ἀθήνα: 1952.
- Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ: Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκδο- σὶ ἕκτη.
- Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοινωνικὰ. Ἀθή- να: 1953.
- Π. ΣΗΛΛΑ: Τὰ Δημοτικὰ Ἐργατικὰ Τραγούδι. Ἀθήνα: 1947.
- Γ. ΖΩΡΑ: Περὶ Δημοτικῆς Ποιήσεως. (Ἀπὸ Παν) κέ: παραδόσεις. Ἀθήνα: 1954.

Κίνησα ή μαύρη κίνησα

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΝΤΟΥΛΑ

Τούτη τή μάνα ή ξενητειά τή μαυροφόρεσε. Άγναντεύει τὸ ντερβέ-νι, ἀπ' ὅπου τὸν ξεπροβόδισε, νὰ τὸν ἀντικρύσει τώρα νᾶρχεται. Μάταιη ή προσμονή. Ἄνατροιμάει τις χειωμνιάτικες νύχτες ὅταν ὁ ἀγέρας θροντάει τή σκεβρωμένη πόρτα, ὅταν ἀλυχτᾶν τὰ σκυλιά. Καί τηράει ἀπὸ τὸ παραθύρι νὰ ἰδεῖ μπᾶς κι' εἶναι ὁ ταξιδιώτης. Χρόνια τώρα οὔτε χαμπέρι, οὔτε ἀντιλοή.

Καί μοιρολογάει σὰ θρίσκειται μοναχή στὸ. σπαρμό, στὸ βοτάνισμα, στὸ θέρο, στ' ἀλώνισμα. Κι' ἀφοῦ τὸν καρπεράει τόσα χρόνια καί δέν ἔρχεται πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ πάει νὰ τὸν ἀνταμώσει:

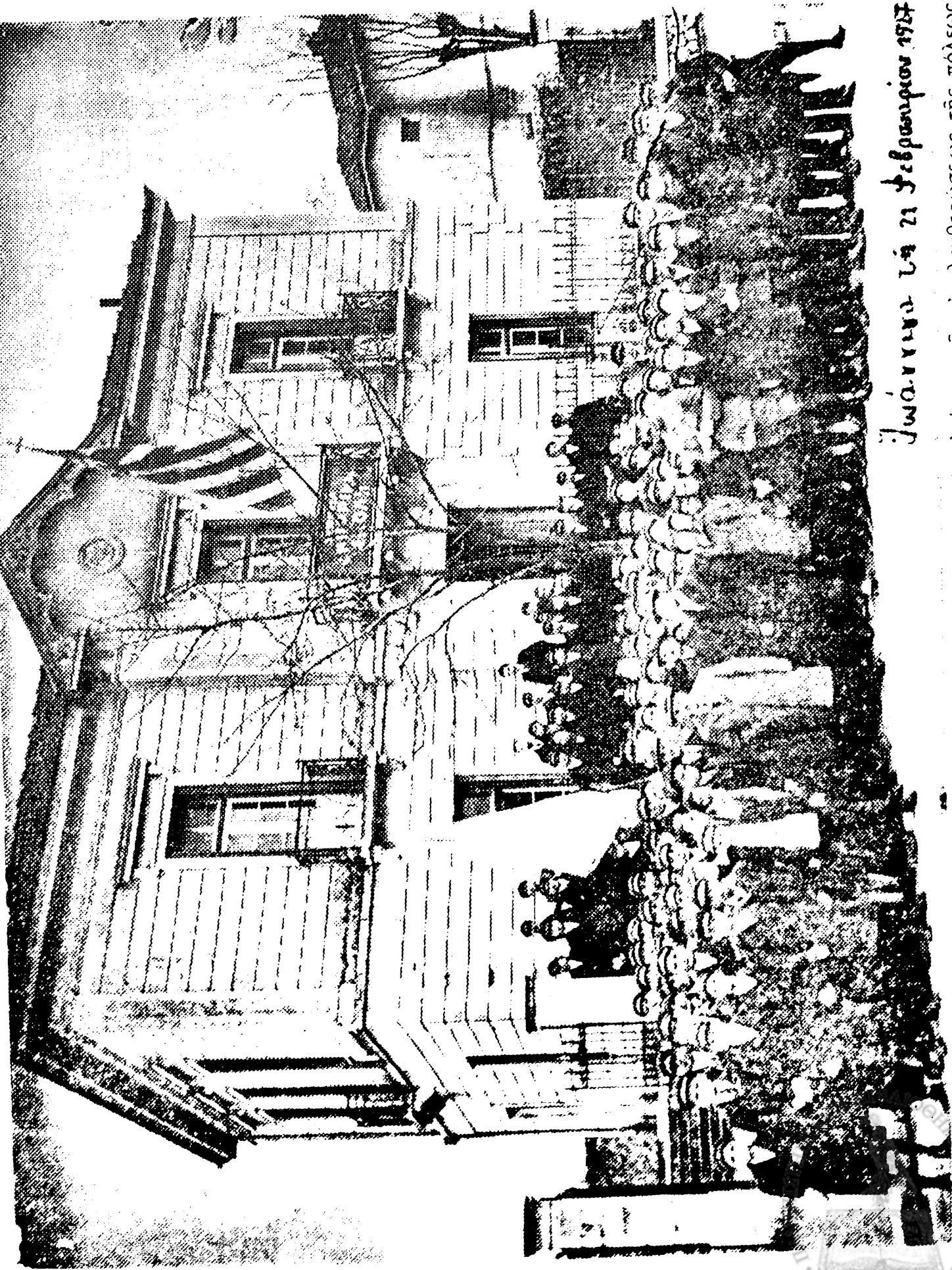
Κίνησα ή μαύρη κίνησα
νὰ θρῶ το μονοπάτι.
Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε
σὲ μιὰ μηλιά ἀπὸ κάτω

στὰ μῆλα φορτωμένη.
Κι' ἔστρωσα τὸ μαντήλι μου
νὰ τὸ γιομίσω μῆλα
νὰ μπῶ μέσ' στὸν παράδεισο
νὰ μπῶ νὰ τὰ μοιράσω
σ' ἄλλους νὰ δώσω ἀπὸ δυὸ
καί σ' ἄλλους ἀπὸ τρία.
Κι' ὅλα τοῦ χάρου χάρισμα
ὅλα μὲ τὸ μαντήλι
νὰ μοῦ χαρίσει τὰ κλειδιά
νὰ ἰδῶ ἐκεῖ πὺ θρίσκονται
οἱ νειές τὰ παληκάρια,
οἱ γέροι, τὰ μικρὰ παιδιὰ
νὰ ἰδῶ καί τὸν υἱό μου
ποῦταν σὰν ἄστρο πούφεγγε
στὸ σπίτι νύχτα μέρα,
νὰ πῆ: γλυκειά μου μάνα.

Σκίτσο
Κ. Μαλάμου

Ίωαννίνα 24 21 Φεβρουαρίου 1957

Διδασκότες κ.τ. δι. δι. τ. κ. τ. της Έμπορικῆς Σχολῆς Ίωαννίνων, σὴν ἑτέτειο τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως.
(Φωτογραφικὸ Ἄρχειο Καθη. Κλαύδ. Μπαταλούκα)

τα προικια της γιαγιας

Τοῦ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ,

Ζοῦσε ἀκόμα στὰ 1932 ἡ μεγάλη μου ἢ γιαγιά, ἢ γιαγιά τῆς μάνας μου, ἑκατὸ δύο χρονῶν, παντρεμένη στὸ Δοξάτι, ὅπου κατέφυγε ἡ οἰκογένειά της στὰ 1838 ἀπὸ τὸ Τερμπούκι ἐξ αἰτίας τὰ πολυτάραχα τοπικὰ γεγονότα. Ἦταν κοντὴ στὸ ἀνάστημα, μὰ δυνατὴ ἢ μακαρίισσα Κάκο - Τάνα. Ὁ κόρφος της μοσχοβολοῦσε λεβάντα, ἦταν τ' ἀγαπημένο μυρωδικό. Μυρωδικὰ φοροῦσαν καὶ οἱ συνομήλικες μαυρομαντηλοῦδες φιλενάδες της, ὅταν ἀνταμώνανε κι ἔκαναν μαζί παρέα καλωσυνάτες μυροφόρες. Ἡ μιά φοροῦσε στὸν κόρφο της βασιλικό, ἢ ἄλλη μαντζουράνα, ἄλλη δυόσμο κι ἄλλη δυοσμαρίνι. Καὶ σὰν ζύγωναν οἱ ἀξιοσέβαστες κοκκέτες, ἢ ξεχωριστὴ μυρωδιὰ πού εἶχε συνδεθῆ μετὰ τὴν προσωπικότητά τους ἐπρόδιδε τὸν ἐρχομὸ τους, ἔτσι πὺ ἔλεγαν:

—“Ἐρχεται τὸ δυοσμαρίνι, ἔρχεται ἢ μαντζουράνα!

Μαζὶ στὴν ἐκκλησιά, στὰ μνημόσυνα, στίς κηδεῖες, τὰ πασκαλόγια, τὶς ὀνομαστικὲς γιορτές. Μαζὶ πότε στὴ μιά, πότε στὴν ἄλλη, ἀπόμαχες τῆς ζωῆς μετὰ τὰ θάσσανά τους καὶ τὰ ντέρτια τους καὶ πάντα μετὰ τὸ μπρίκι στὸ ζωνάρι τους γιὰ

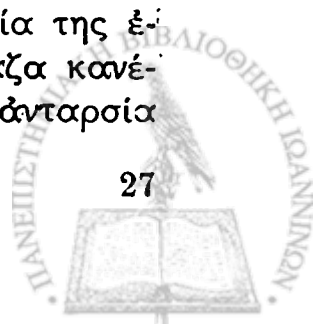
τὸν καφέ, πὺ ἔτρεφε τὶς συζητήσεις τους.

Ἦταν ἄρρητη ἢ γλύκα μου, ὅταν τὴ σφιχταγκάλιαζα κι ἔκλεινα τὰ μάτια δεκάχρονο ἀγόρι, ἀπὸ ἀγάπη κι ἀπὸ τὴ μυρουδιὰ τῆς λεβάντας. Μ' ἀγαποῦσε καὶ τὴ λάτρευα. Πάσχιζα νὰ τῆς φέρνω τὸ πιὸ γινωμένο σῦκο ἀνεβαίνοντας στὴν πιὸ ψηλότερη κορφή τῆς συκιάς καὶ τὸ πιὸ γινωμένο τσαμπὶ σταφύλι.

Ἐκείνη πάλε ὄλο κάτι ἔθγαζε ἀπὸ τὴ τσέπη, κάτω ἀπὸ τὴν ποδιὰ της γιὰ τὸν μικρὸ της δισέγγονο. Ἦμασταν πάντα μαζί ἀχώριστοι καὶ τὴ μακάριζαν οἱ φιλενάδες της, πὺ μᾶς ἔβλεπαν, αὐτὴ σὰν ἕνα κούτσουρο ἀπὸ γέρικο δέντρο καὶ μενενα σὰν κισσὸ νεόφυτο νὰ κουλουριαζώμαι ἀπάνω της. Τῆς ἔλεγα τὰ μυστικά μου καὶ κείνη με ὀρμήνευε. Τὴ ρωτοῦσα γιὰ ἕνα σωρὸ πράγματα καὶ κείνη παντογνώστρια μου ἀπαντοῦσε σ' ὄλα κι ὅταν κάπου εἶχα ἀντιρρήσεις καὶ εὔρισμα τὶς ἀπαντήσεις της ὄχι σωστές.

—Νάτα μας πάλι! ἔλεγε, ἢ ἀλεποῦ ἑκατὸ χρονῶ καὶ τ' ἀλεπόπουλο ἑκατὸν δέκα.

Ἐχοντας τὴν προστασία της ἐξασφαλισμένη δὲ λογάριαζα κανένα. Μαζὶ της ἔκαμα τὴν ἀνταρσία

τῆς Ἁγίας Τριάδας.

Τὴν παραμονὴ ἔγινε μεγάλη συζήτηση στὸ σπίτι γιὰ τὸ ποιοὶ θὰ πᾶνε στὸ πανηγύρι. Στὸ πατριαρχικὸ σπίτι τοῦ παπποῦ μου ἡ ἐργασία ἦταν αὐστηρὰ μοιρασμένη καὶ κανεὶς δὲν ἔπαιρνε τὸ θάρρος νὰ φέρει ἀντιρρήσεις στὶς προσταγές του.

Ἄφοῦ λοιπὸν δίκαια ὥρισε τοῦ καθενὸς τὶς δουλειές ἀποφασίστηκε ποιοὶ θὰ πᾶν στὸ πανηγύρι καὶ ποιοὶ θὰ πᾶν στὶς δουλειές, σὰ μαντριὰ γιὰ τὸ ἄρμεγμα, γιὰ τὸ πήξιμο τοῦ τυριοῦ, δουλειές πού καμμιά γιορτὴ δὲν μποροῦσε νὰ τὶς ἀναβάλλει.

Γιὰ μένα ἡ ἀπόφαση ἦταν σκληρὴ, ἀλλὰ ὀριστικὴ, δὲν θὰ πῆγαινα γιὰτὶ ὑπέφερα ἀπὸ σαραλίκι (χρυσὴ) πού μου τὸ εἶχαν κόψει χαράζοντας σταυρὸ στὸ μέτωπο κι ἤμουν κατακίτρινος σὰ σαφράνι, ὑποβάλλοντάς με σὲ δίαιτα σκορδοφαγίας.

Ἡ γιαγιά μου μάταια προσπάθησε νὰ μετατρέψει τὴν ποινὴ μου, στάθηκε ἀδύνατο. Δὲν ἐπέμεινε, ἀλλὰ ἀποσύρθηκε νωρὶς χωρὶς νὰ μοῦ πεῖ τίποτε. Εἶχε κάνει τὸ σχέδιό της.

Ξημέρωνε ἀνήμερα τῆς Ἁγίας Τριάδας. Γιόρταζε τὸ πιὸ ὁμορφὸ ξωκλήσι τοῦ Δοξατιοῦ, δυὸ ὧρες μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, κοντὰ στ' Ἀργυρόκαστρο, πλάϊ στὸ ἐπιβλητικὸ κάστρο ἀπ' ὅπου ὁ Ἀλῆ πασιᾶς ἐβομβάρδισε κι ἐξάπωσε τὴν πόλη. Κάτω περνάει ὁ σιωπηλὸς Δρίνος κι ἀντίπερα ἡ πολύβουη πολιτεία, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ «Ἰύφτικα» κι ἀνεβαίνει ὡς τὸ δικό της τὸ φρούριο.

Οἱ θρῦλοι αὐτοί, κοντινὲς ἱστορίες γιὰ τὴ γιαγιά μου, μοῦ εἶχαν ἀνάψει τὴ φαντασία κι ἀπὸ μέρες τὴν ἔτρωγα νὰ μὲ πάρει στὸ πανηγύρι.

Χαράματα ἀνήμερα. Ἐνα φιλὶ τῆς γιαγιάς μου μὲ ξύπναε κι ἐνῶ κλαριζόμουν, τὰ πουλιά στὴν κορυφὴ τῆς κουφοξυλιάς τῆς αὐλῆς εἶχαν στήσει τὸ ἀνοιξιὰτικο τραγούδι.

—Ντύσου, γιόκα μου, νὰ φύγωμε! μοῦ ψιθύρισε.

Ἔβαλα τὰ γιορτινά μου, τὰ κόκκινα τσαρούχια ἀγορασμένα ἀπὸ τὰ τσαρουχάδικα τοῦ Ἀργυροκάστρου, καὶ κατέβηκα στὴν αὐλὴ, ὅπου μὲ περίμενε σελλωμένο, μὲ πολύχρωμο χράμι, καινούργια χάμουρα καὶ καινούργιο δισάκκι τὸ γαῖδούρι μας.

Ἡ ἀπόδραση ἦταν τέλεια σκηνοθετημένη. Κοντὰ μισὴ ὥρα κι ἐνῶ τὸ χωριὸ χανόταν στοὺς ἀχνούς τῆς αὐγῆς βρήκαμε κι ἄλλους χωριανούς κι ἀνταμώσαμε ὅλοι στὴν ἀνηφοριὰ γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

Ἡ μυρωδιὰ τῆς ἀνθισμένης τρεντελίνας, ὁ ἀγριοφλομος ἢ γαλατσίδα, τὸ ἀνθισμένο σφεντάμι, αὐτὸ τὸ λεπτὸ ἄρωμα ἀπὸ τὰ ψηλά λουλούδια τοῦ ἀγροῦ, καθὼς τὰ φύσαε καὶ τὰ λίκνιζε τὸ ἀνάλαφρο ἀεράκι ἐγέμιζαν ὀλόγυρα τὴν ἀτμόσφαιρα σ' αὐτὴν τὴν ὡμορφὴ ἀνοιξιὰτικὴ ὥρα.

Συναλλάξαμε μὲ τὴ γιαγιά μου κάνα δυὸ φορές στὴν καθάλλα καὶ σὲ δυὸ ὧρες εἴμαστε στὴν Ἁγία Τριάδα.

Κι ἀντίκρυσά ἀπὸ κοντὰ, κοιτάζοντας ἀπὸ τὰ θεμέλια ὡς ἐπάνω.

στά μπεντένια⁽¹⁾ τὸ μυθικὸ κάστρο. Τσουκνίδες σὲ παχειὰ στρώματα φυτρῶναν στά ρημαγμένα πλευρά του, στά μασγάλια, στίς πολεμίστρες καὶ καθὼς ἀπὸ περιέργεια ἔμπαινα μέσα ἀπὸ τίς δλάνοιχτες πόρτες καὶ δρασκελοῦσα τὰ λιανολίθαρα πὺ κοίτονταν σωροὶ - σωροὶ ἀνακατεμένα μὲ πελώρια ἀγκωνάρια, γουστερίτσες⁽²⁾ τρομαγμένες πετάγονταν ἀνάμεσά τους καὶ κοντοστέκονταν καὶ μὲ κοιτοῦσαν παράξενα καὶ κουνιόταν ρυθμικὰ ὁ πράσινος λαιμὸς τους ἀπὸ τὸ ξάφνιασμα καὶ τὸν ἀλαφιασμό τους, ἐνῶ ὁ τρόμος ὁ δικὸς μου ἦταν ἀκόμα μεγαλύτερος.

Ἄγριοσυκιές μὲ τροφαντὰ φύλλα καὶ χοντρά ριζάρια, ἀλλοῦ ξεκοιλιάζαν τὰ θεώρατα τείχη κι ἀλλοῦ ἀγκάλιαζαν κι ἔδεναν σφιχτὰ τίς ἐτοιμόρροπες πέτρες κι ἔβγαζαν τίς περήφανες κορφές τους ἐπάνω ἀπὸ τὰ μπεντένια τοῦ Κάστρου.

Ἐνα σύννεφο ἀπὸ νυχτερίδες φλιουτούρισε τρομαγμένο καθὼς ἔκανα νὰ μπῶ σὲ μιὰ ὑπόγεια μπίμτσα⁽³⁾ καὶ μὲ γύρισε πίσω, ἐνῶ χτυποῦσε ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὸ φόβο κι ὁ νοῦς μου ψήλωνε καὶ γρήγορα - γρήγορα ἀνέθηκα στά στεφάνια τοῦ Κάστρου γιὰ νὰ ἰδῶ καὶ νὰ μὲ βλέπουν ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα.

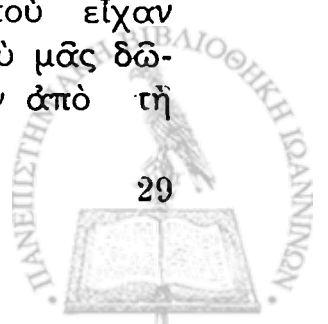
Συνεπαρμένος ἀπὸ τὸ μεγαλόπρεπο θέαμα, αὐτὸ πὺ συνεπῆρε καὶ τὸν Πουκεβίλ, ὅταν ἔκατὸ πιὸ μπροστά χρόνια ἐδιάθηκε ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος, ἔβλεπα μπροστά μου αὐτὴ τὴ μεγάλη πολιτεία, τὸ Ἄργυρο-

καστρο, πὺ τὸ κατεῖχε ὅποιος κατεῖχε τοῦτο τὸ δυνατὸ Κάστρο, ἀριστερά μου στὴν ἀνατολὴ τὴ σειρά τῶν βουνῶν τοῦ Λιμποχόβου καὶ τῆς Νεπράβιστας, δεξιὰ τὴν ἀτλαζένια κορυφογραμμὴ τῆς Στουγάρας καὶ τὸ Σωπότι, καὶ τὰ Στενὰ τῆς Μουζίνας. Ἀκόμη δεξιότερα, πρὸς τὴ δύση τὸ Γαρδίκι καὶ τὰ στενὰ τοῦ Τεπελενίου, τὰ θαρυστέναχτα.

Ὁρθώθηκαν μονομιᾶς στά μάτια μου οἱ θρύλοι οἱ μεσαιωνικοὶ καὶ οἱ πιὸ κοντινοὶ τῆς ἐποχῆς τ' Ἀλῆ Πασιά, σὰν θυμήθηκα πῶς ἐπάνω σ' αὐτοὺς τοὺς κουρασανόχτιστους θόλους, σ' αὐτὰ τὰ στενὰ καλντερίμια, στοὺς λιθόστρωτους διαδρόμους ἐπέρασε ὁ Καραϊσκάκης, ὁ Ἄνδροῦτσος, ὁ Τσόγκας, ὁ Θανάσης Βάγιας... κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Πασιάς κατὰ τὴν ἐκστρατεία τους νὰ ζαπώσουν τὸ Ἄργυροκαστρο καὶ τὸ Γαρδίκι. Κι ἄκουσα τὴν κλαγγὴ τῶν ὄπλων καὶ τὰ θαρειὰ θήματα τῶν φρουρῶν ἑλληνοαλβανῶν Λιάμιτηδων καὶ Τόσκηδων καὶ Τσάμηδων στὴ γῆ αὐτὴ τῆς Χαονίας, πὺ τελειώνει στίς οὐρανομήκεις πύλες τοῦ Τεπελενίου.

Κάτω ἀπὸ τίς ἐπάλξεις περνάει ὁ Δρίνος σιωπηλὸς κυλώντας τὰ νερά του ν' ἀνταμώσει τὴ Βιῶσσα.

Μὰ νὰ τὸ σήμαντρο τῆς Ἁγίας Τριάδας μὲ θγάζει ἀπὸ τοὺς ρεμβασμούς, καὶ τὸ χαρούμενο ἐκκλησίασμα ἔχει τριγυρίσει τ' ὤμορφο μοναστήρι. Σὰν ζύγωσα εἶδα ἐκεῖ κι ἄλλους δικούς μου, πὺ εἶχαν ἔρθει στὸ μεταξὺ καὶ πὺ μᾶς δῶσαν ἄφεση ἀφοῦ ἔμαθαν ἀπὸ τὴ

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Φιλισιώτισσες.

(Άρχείο Άλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Άνω Κλειδονιά (Κλειδονιάβισσα) Κόνιτσας.

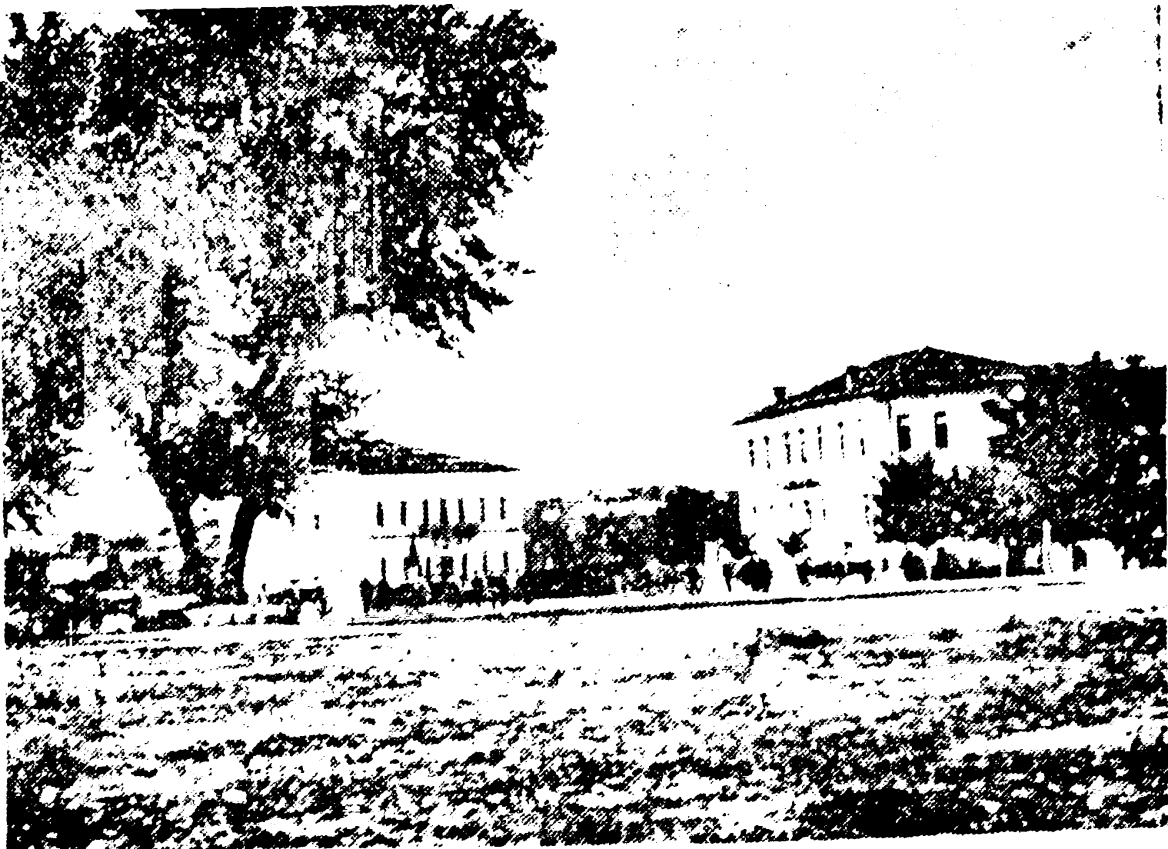
(Άρχείο Άπ. Βερτοδούλου)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η

Αποψη του Νησιού Ίωνανίων από τη Ντραμπάτοβα, όπως ήταν πρό το Γοργόλη - Σμύρνη.

Γιάννι ν. Πλατεία Έλευθερίας. 1911.

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Η ΝΗΣΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

L'ILE DE JANINA

*Υπόψη να μη απογοηθώσθε ποτέ την ελπίδα
 να επιστρέψετε στην πατρίδα σας, γιατί το όνειρό
 σας είναι το καλύτερο που έχετε και θα πραγματοποιηθεί.*

Στη σημερινή θλάσση. 'Επιτολικό Δελτάριο απευθυνόμενο στη Δίδα
 ('Αρχείο Κ. Καλογήρου)

22 Φεβρουαρίου 1913. 'Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος στα Γιάννινα. Δεξιά του ό
 "Άγγελος Φορέστης. Μπροστά οι Μητροπολίτες Γερβάσιος και Σπυρίδων.
 ('Αρχείο Γεωργ. 'Εξάρχου)

Ἡπειρωτική Πνευματική Ζωή καὶ Κίνηση

◆ Γράφομε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλομε καὶ μᾶς στέλνουν

Χρηστοβασίλεια "Ἔργα καὶ "Ἐπη

Οἱ ἀναμνήσεις μας γύρω ἀπὸ τὴ δράση τοῦ Ἡπειρώτη λογοτέχνη Χρήστου Χρηστοβασίλη (τὸ ἔγραφε ἡ ἀπὸ τὸ χ ρ η σ τ ὸ ς μὲ ἀνα-

Χρήστος Χρηστοβασίλης, ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἀκροπόλεως» στὴ Ρωσία.

(Ἀρχεῖο Μάνθ. Οἰκονόμου)

βιβασμὸ τοῦ τόνου Χ ρ ἦ σ τ ο ς καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Χ ρ ι σ τ ὸ ς κε-χρισμένος) λειτούργησαν σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τῶν συγκοινωνούντων

δοχείων.

Φίλοι ποὺ τὸν γνώρισαν καὶ ἐσχέ-τίστηκαν μαζί του φωτίζουν μὲ στοι-χεῖα τὴν πολύπλευρη αὐτὴ προσω-πικότητα, τὸν λογοτέχνη, τὸν δημο-σιογράφο, τὸν πατριώτη ἐθνικὸ ἀ-γωνιστὴ.

Σημαντικὴ ἀλληλογραφία εἶχε ὁ Χρηστοβασίλης μὲ τὸν ἀγαπημένο του Δάσκαλο Γεώργιο Σωτήρη, τοῦ ὁποῦ τὰ ἀπομνημονεύματα ἐδη-μοσίευσε ὁ Γυμνασιάρχης κ. Μάν-θος Οἰκονόμου.

Εἶναι εὐτύχημα ποὺ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Γ. Σωτήρη βρίσκεται στὰ χέ-ρια τοῦ φίλου Γυμνασιάρχη. Ὁ ἴ-διος μᾶς στέλλει ἓνα ποίημα τοῦ Χρ. Χρηστοβασίλη γιὰ τὸν στρατη-γὸ Νικόστρατο Καλομενόπουλο καὶ ἓνα ἐξηγηματικὸ γράμμα πρὸς τὸν Δάσκαλο καὶ πολιτικὸ ὁμοϊδεάτη του Γ. Σωτήρη.

Ἄλλὰ ἂς ἰδοῦμε ποιὸς ἦταν ὁ Κα-λομενόπουλος.

Ποιὸς ἦταν ὁ στρατηγὸς Νικόστρατος Καλομενόπουλος

Ὁ Νικόστρ. Καλομενόπουλος, Κρητικὸς, ἦταν γενναῖος στρατιώ-της καὶ ἀξιόλογος πνευματικὸς ἀν-

θρωπος, πού ἔγραψε στρατιωτικές καὶ ἱστορικές μελέτες. Γεννήθηκε στὴ Σύρο τὸ 1865. Τὸ 1892 μεταμφιεσμένος ἐστάλη στὴν Κρήτη καὶ τὴν τοπογράφησε. Συνελήφθη καὶ ἀπελάθη. Τὸ 1896 ἔλαβε μέρος στὴν Κρητικὴ ἐπανάσταση σὰν ἀρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου. Τὸ 1897 ἀπεστάλη πάλι στὴν Κρήτη μετέχον-

τὸ πόλεμο. Τραυματίστηκε στὴ μάχη τοῦ Σαρανταπόρου. Διετέλεσε στρατιωτικὸς διοικητὴς Λέσβου 1914—1916. Διοικητὴς τῆς III Μεραρχίας Σερρῶν 1917. Διοικητὴς VI.II Μεραρχίας Ἠπείρου 1918 — 1919. Φύραρχος Σμύρνης 1919. Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀθηνῶν 1920. Ἀποστρατεύτηκε τὸν Αὐγούστο τοῦ 1921.

Χρ. Χρηστοβασιλίδης
στὰ στερνά του (1937)

τας στὸ σῶμα τοῦ στρατηγοῦ Βάσου. Τὸ 1905 ἔλαβε μέρος στὸ Μακεδονικὸ Ἀγῶνα. Κυκλώθηκε μὲ τὴν ὀμάδα του, συνελήφθη καὶ κατεδικάσθη σὲ πενταετὴ φυλάκιση στὸ Μοναστήρι (Βιτώλια). Μετὰ τριετὴ φυλάκιση ἀπέδρασε. Τὸ 1912 ἔλαβε μέρος στὸν Ἑλληνοτουρκι-

Γεώργιον Σωτήρην

Τὸ ποίημα αὐτὸ πρὸς τὸν στρατηγὸν δὲν τῶκανα γιὰ νὰ τὸν κολακέψω, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἄξιζε νὰ τοῦ τὸ κῶνω.

Εἶναι ἀδερφικὸς μου φίλος ἀπὸ τὸν καιρὸ, ποῦ εἶταν ἀνθυπολοχαγός.

Ἄν καὶ θενιζελικώτατος κάθε μέρα μὲ θέλει στὸ σπίτι του καὶ κάθε μέρα ἔρχεται στὸ δικό μου κι ἀποροῦν ὁ κόσμος.

Ἄλλοι λέν ὅτι ἔγεινα θενιζελικὸς ἐγώ, κι ἄλλοι ὅτι ἔγεινε ἐκεῖνος θασιλικός.

Χτὲς δὲ ποῦ μὲ προσκάλεσε σὲ περίπατο στὴν πλατεία ὁ Γενικὸς Διοικητὴς, (Πρόκειται περὶ τοῦ Στεργιάδη (;) ποῦ δὲν ἔχει χαιρετίσει κανέναν Γιαννιώτη ὡς τὰ σήμερα, κανέναν βουλευτὴ, τὸ σιγούρεψαν ὅτι ἔγεινα θενιζελικός. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν θὰ γένη ποτέ! ποτέ!

Χ. Χ.

Γιάννινα 18 Ἀπριλίου 1919

Στὸν Στρατηγὸν Νικόστρατον Καδομενόπουλον

Διθύραμβος

Σὼπρεπε νὰ εἶσαι στρατηγός!... Τοῦ Γένους μας ἡ Μοῖρα.
Σ' ἔχει μοιράνει στρατηγὸν τὴν ὥρα ποὺ γεννιῶσουν!
Παιδί τῆς Κρήτης γνήσιο 'πὸ μάννα, καὶ πατέρα,
Μὲ τὴν καρδιά σου ἐφτάψυχην ὡσάν τὸν Ψηλορείτη,
'Απὸ μικρὸς ἐβύζαξες τὸ ἀθάνατο τὸ γάλα
Τοῦ Μίσους τοῦ πανένδοξου, τοῦ ἐθνικοῦ μας Μίσους,
Γιὸς τόσα γέννησε ἔνδοξα στὴν Κρήτη παλληκάρια,
Ποὺ πολεμοῦσαν ἄσπλαχνα μὲ τὰ σπαθιά στὰ χέρια
Τόσους αἰῶνες τῆς Σκλαβιάς, τόσους αἰῶνες μαύρους,
Τὴν Ἄραπιά, τὴν Βενετιά καὶ τὴν Τουρκιὰν ἀκόμα!

Σὼπρεπε νὰ εἶσαι στρατηγός, γιὰτ' εἶχες ὄνειρό σου
Παντοτεινὴ τὴν σύσσωμην ἀνάστασιν τοῦ Γένους.
Πολλὲς φορές ἀντίκρυσες μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
Τὸν θάνατο μ' ἀταραξιά κι' εἶδες νὰ τρέχει αἷμα,
Ποτάμι ἀπὸ τ' ἀντρεῖα σου, καὶ δοξασμένα στήθια,
Καὶ χρόνια τρία ἔρρευες στὰ σίδηρα ριγμένους
Μέσα στίς μαῦρες φυλακές, στὰ τούρκικα μπουντρούμια!
Εἶσουν ἀνήσυχη ψυχὴ, σ' ἐκούραζεν ἡ εἰρήνη
Κι' ἤθελες πάντα πόλεμον, κι' ἤθελες πάντα νίκες
Καὶ στὴν κοιλιά τῆς μάννας σου τοὺς Τούρκους πολεμοῦσες!

Σὼπρεπε νὰ εἶσαι στρατηγός, νὰ γένης στρατηλάτης,
Τέτοιου ἐνδόξου ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ποῦναι βγαλμένος,
Μὲς ἀπ' τῆς νίκης τὴν φωτιά, τὴν ἅγια κολυμπήθρα,
Τῶν Γενιτσῶν, τοῦ Μπιζανιοῦ, τοῦ Κιλκισιοῦ, τῆς Κρέσνας,
Στρατοῦ, ποὺ κατατσάκισε καὶ Τούρκους καὶ Βουλγάρους,
Πῶστησε τόσα τρόπαια, πῶδρεψε τόσες δάφνες,
Κι' ἔκανε νέες Πλαταιὲς καὶ νέους Μαραθῶνες,
Στρατοῦ, ὁποῦ μεγάλωσε τὴν ἔνδοξη Πατρίδα
Κοὶ τόσους ἐλευθέρωσε γνησίους ἀδερφούς μας
'Απὸ τ' ἀντίχριστα δεσμὰ τῆς μαύρης Τυραννίας!

Σὼπρεπε νὰ εἶσαι στρατηγός, νὰ γένης στρατηλάτης!
"ὦ! εἶθε κι' ἀρχιστράτηγον στὴν Πόλη νὰ σὲ ἰδοῦμε,
Γιὰ στήνης τὴν σημαία μας στῆς "Αἰ - Σοφιάς τὸν τροῦλλο!

Γιάννινα 18 Ἀπριλίου 1919

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ὁ κ. Γεώργιος Σταμάτης — ποιός δὲν θυμάται τοὺς σπινθηροβολοῦντες πρωτοχρονιάτικους «μπουναμάδες» του στὸ «Ἑπειρωτικὸ Βῆμα», τοῦ Ἀριστοφάνη Τζάλλα (1930—1934;) — μᾶς μεταφέρει μὲ δυὸ κείμενά του γιὰ τὸ Χρηστοθασίλη σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ.

Ἦταν τότε μικρὴ ἡ Ἑπειρωτικὴ Παροικία τῆς Ἀθήνας, ὅπως μικρὴ ἦταν ἡ προγονικὴ τοῦ σημερινοῦ τέρατος πόλη. Ἀκραῖες συνοικίες ὁ Κοπανᾶς, ἡ Νέα Ἑλβετία, ἡ Γουῦθα, ὁ Προφήτης Δανιὴλ, Οἱ Τρεῖς Γέφυρες καὶ τὸ Ροσιγιόλ. Ἡ Κυψέλη καὶ τὸ Πολύγωνο Γεωγραφικὰ Μήκη καὶ Πλάτη τῆς Ἑπειρωτικῆς Παροικίας οἱ γνωστοὶ Ἑπειρωτῆς φουρναραῖοι τῆς Ἀθήνας Τράπεζες ἐπισιτισμοῦ καὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς Φτωχολογιᾶς. Θεμελῆς (Κυψέλη), Βαρνάβας (Κοπανᾶ), Ντέντες (Πλάκα), Φωτιάδης (Μενάνδρου - Σοφοκλέους), Ντάβανος (Πλ. Βάθης), Κοτσώνης κλπ. Καὶ οἱ «μπουναμάδες» ἦταν ἐπώνυμοι καὶ ὑπονοούμενοι σὲ πολιτικὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς καὶ σὲ πλῆθος τῶν Ἑπειρωτῶν Ἐπαγγελματιῶν, ἐπιστημόνων, διανοουμένων. Καὶ γλένταε καλόκαρδα ἡ... Ἑπειρωτικὴ Ἀθήνα. Μὴ δὲν ἦταν... Ἑπειρωτικὴ; Ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἑπειρωτικὴ Ἀθήνα στὸ ἐπόμενο Δελτίο.

Μᾶς γράφει ὁ κ. Γ. Σταμάτης :

Ἀγαπητέ μου κ. Μαμμόπουλε,

Εἶναι ὄχι ἀπλῶς ἀνάφλεξη ἀναμνήσεων ἢ ἀναδρομὴ σου (διαβάζοντας τὴ σελίδα 28 τοῦ ὑπ' ἀριθ.

65 τεύχους τοῦ Φεβρουαρίου ἐ. ἔτους τοῦ Δελτίου Ἑπειρ. Ἑταιρείας) ἀλλὰ σωστὴ ἔκρηξη ποὺ φέρνει στὴ μνήμη καὶ σὲ μένα, τὸν Χρηστοθασίλη, ποὺ μὲ συνέδεε ὄχι ἀπλῆ γνωριμία, συμπάθεια, ἀλλὰ καὶ μεγάλο σεβασμὸ τοῦ εἶχα γιὰ τὸ — κατὰ τὸν ἴδιον — εἶχα καὶ συγγένεια μαζύ του ἀπὸ μιὰ Γιαγιά μου, καὶ γι' αὐτὸ μ' ἀποκαλοῦσε καὶ ἀνεψιό. «Καλῶς τὸν ἀνεψιό μου ἀπ' τὰ Κούρεντα»...

Μὲ ἀγάπη

Γ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Ὁ κήρωτος καὶ ἡ ἀναβολὴ

Ἀνεβαίνοντας (νεαρός τότε ἡ... ἀφεντιὰ μου) τὴν ὁδὸ Ἀθέρωφ, στὰ Γιάννινα, πρὸς τὴν πλατεῖα, συνήντησα τὸν μπάρμπα μου Χρηστοθασίλην ποὺ πήγαινε κι' αὐτὸς πρὸς τὴν πλατεῖα καὶ βαδίζαμε μαζύ κρατώντας με ἀγκαζέ ὁ ἴδιος.

Πλησιάζαμε πρὸς τὸ κτίριο τοῦ Στρατηγείου τῆς θρυλικῆς 8ης Μεραρχίας ὅταν μᾶς διπλάρωσε ἕνα χωριατόπαιδο ποὺ μὲ κάποιον χαζοδισταγμὸ εἶπε:

— Μήπως εἶσι οὐ κυρ' Χστουθασίλης;

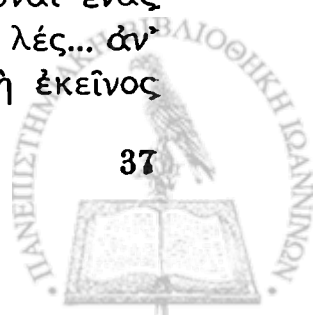
— Ναί, ὀρέ, ἐγὼ εἶμαι, τοῦ λόγουσ' ποιός εἶσαι;

— Ἰγὼ εἶμι ἀν'ψιὸς τοῦ... τάδε.

Χρηστοθασίλης: Σκ... νὰ φᾶς, δὲ σὲ ρώτ'σα τίνος ἀν'ψιὸς εἶσαι ἀλλὰ τίνος παιδι εἶσαι;

Ὁ νεαρός: Εἶμι πιδι τοῦ... τάδε.

Χρ.: Γιατί ὀρέ κλωτσοπατᾶς τὸν ἔρμο τὸν πατέρα σ' ποῦναι ἕνας χρυσὸς ἄνθρωπος καὶ μοῦ λές... ἀν'ψιὸς τοῦ κολοκύθα, ἐπειδὴ ἐκεῖνος

ὁ καψοπατέρας σου ἔτυχε νᾶναι φτωχός κι' ὁ ἄλλος ἔχει παράδες; Δὲν πᾶς σπὸ διάολο πρωί - πρωί καὶ μοῦ στήθηκες... παλοῦκι, ἔλα τσακίσου λέγε τί θέλ'ς ἀπὸ μένα.

Νεαρός: Τρεμουλιστὰ σάν νά τὸν ἔδερνε ὄργιό (ρίγος) τραύλισε... ἢ ἢ ἢ μουν πουλὺν καιρὸ ἄρρωστους κι' τώρα πααίνω γιὰ κληρωτός, ἂν μπόρ'γες νά μὸ' παίρνεις καμιὰ ἀναβολή, λέω ἂν θέλ'ς.

Στροφή ἀπότομη ἀριστερὰ κάνει ὁ Χρηστοθασίλης παρατώντας με καὶ τῆς μαγκούρας τῆ λαβὴ τῆ χώνει πίσω ἀπ' τὸ λαιμὸ στὸ γιακά ἀπ' τὸ διμητένιο σακκάκι τοῦ νεαροῦ καὶ τὸν τραβάει ξεφωνίζοντας :

— "Ἐλα τσακίσου νά πᾶμε στὸ στρατηγὸ νά σέ ἀπαλλάξω γιὰ χάρη τοῦ πατέρα σου κι' ὄχι αὐτοῦ τοῦ πού παρουσίασες στὴν ἀρχή. Τ' ἀκοῦς μωρὲ ἢ ὄχι;

Νεαρός: "Α, ἄ ἄ, τὰ 'κσα τὰ 'κσα. Κι' ἀνέθηκε βιαστικὸς τραβῶντας τον πρὸς τὸ στρατηγεῖο.

"Ὅπως ἔμαθα ἀργότερα πράγματι τοῦ πῆρε ἀναβολή καὶ γιὰ χάρη τοῦ φτωχοῦ πατέρα τοῦ παιδιοῦ, φτωχοῦ ἄλλ' ἀγνοῦ ἀνθρώπου, τοῦ «Ἡπειρώτου» πού τὰ δίνει ὄλα καὶ δὲν ζητάει τίποτε. Ντρέπεται; Εἶναι τὸ κουσοῦρι του; Εἶναι ἐκεῖνο πού λίγοι ἀνθρώποι τὸ χουν, ἐκεῖνο πού τὸν ἄσημο αὐτὸν τὸν κάνει πελῶριο μ' ἐκτυφλωτικὴ λάμψη μέσα στὴ συνείδηση τῶν ἄλλων πού ξέρουν νά ἐκτιμῆσουν ἀξίες ἀνθρώπινες.

Ἐπὶ τῆς μαρίδας στὸν κέφαλο

"Ἄν θυμᾶμαι καλά, ἦταν ἀρχὴ τοῦ δεκαπενταύγουστου, (γύρω στὸ 1934;) πού ταξίδευα ἀπὸ Πρέβεζα γιὰ τὸν Πειραιᾶ μὲ τὸ θαπόρι «Πέτρος» τοῦ Ποταμιάνου. Μὲ τὸ ἴδιο θαπόρι ταξίδευαν πολλοὶ γνωστοί μου, μεταξὺ αὐτῶν ὁ μακαρίτης Ἄλκιβ. Λούλης καὶ ὁ Χρηστοθασίλης πού συνέχεια λογόφερναν γιὰ τὰ πολιτικὰ τῆς ἐποχῆς μιά καὶ ἦταν ἀντίπαλοι (ὁ Χρηστοθασίλης μὲ τὸ κόμμα Λαϊκὸ τοῦ Παναγ. Τσαλδάρη ὁ δὲ Λούλης Βενιζελικός).

Ἡ συζήτηση παρετάθηκε πολὺ σὲ σημεῖο νά τραθηχτῶ στὴν καμπίνα μου γιὰ λίγο ὑπνάκο, ἀλλὰ πολὺ γρήγορα ξανασηκώθηκα εἶτε ἀπ' τὸ θόρυβο τῶν ζωντανῶν γουρουνιῶν πού εἶχε φορτώσει τὸ θαπόρι ἀπὸ τὴν Κόπραινα, εἶτε γιὰτὶ δὲν μὲ κολλοῦσε συνήθως ὕπνος σάν ταξίδευα μὲ πλοῖο καὶ κατὰ τίς 3 μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἀνέβηκα στὸ σαλόνι τοῦ πλοίου γιὰ καφέ.

Σὲ μιά γωνία τοῦ σαλονιοῦ εἶδα ἕνα φωτάκι ἀναμμένο καὶ ἀντίκρουσα τὴ μορφή τοῦ Χρηστοθασίλη πού ἀφοσιωμένος στὸ χαρτὶ ἔγραφε. Τὸν πλησίασα διστακτικά:

— Μπάρμπα (ἔτσι τὸν ἔλεγα) ξύπνησες καὶ σὺ ἀπὸ τώρα;

— Καλῶς τον, δὲν ξύπνησα γιὰτὶ δὲν κοιμήθηκα ἀκόμα κι' ὅταν ἔφυγε τὸ θώϊδι τοῦ Βενιζέλου γιὰ νά τενωθῆ στὴν κουκέττα (ἐννοοῦσε κάποιον συζητητὴ του πού τὸν εἶχε πρίξει στὴν πολιτικὴ συζήτηση) θρηκκα καιρὸ καὶ ἡσυχία καὶ γράφω

κάτι πού θά τὸ στείλω στὴν «Καθημερινή» γιὰ δημοσίευση. Κάτσε νὰ στὸ διαβάσω κι' ὄλας νὰ μοῦ πῆς ἂν σ' ἀρέση.

Κι' ὁ Χρηστοθασίλης διαβάζει : (Σημ. Δὲν τὸ μεταφέρω ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἔγραψε —πᾶνε κάπου 50 χρόνια ἀπὸ τότε— ἀλλὰ ὅπως τὸ θυμᾶμαι).

«Τ ρ α π έ ζ ι μ έ μ ι ἄ μ α ρ ί δ α» — ἦταν νομίζω ὁ τίτλος τοῦ διηγήματός του.—

«Τὰ Ἑπειρωτόπουλα πού πρωτοταξίδευσαν μόνα τους στὸν Πειραιᾶ σὲ ἀναζήτηση τύχης δὲν ἤξεραν τί θά πεί Ξενοδοχεῖο ἢ σπίτι φιλικό. Ὁ συμπατριώτης τους φούρναρης θά τὰ δέχονταν καί θά φιλοξενοῦνταν γιὰ λίγο στίς «Πάσσοες» καί τὰ Πινακωτὰ τοῦ ζυμωτηρίου καί ὄχι λίγες φορές μὲ σκέπασμα ὄχι κουβέρτες ἀλλά... τσουβάλια γιὰ νὰ βγοῦν τὸ πρῶτῃ ἀλευρωμένοι νά... μὴ βασκαθοῦν!

Ἔτσι καί γὼ (συνεχίζει ὁ Χρηστοθασίλης) πρωτοτάξιδο παιδάκι τότε κατέφυγα στὸ φίλο τοῦ πατέρα μου τὸν φούρναρη Κέμο πού μὲ πολλή χαρὰ μὲ δέχτηκε.

Ἦταν παραμονή τοῦ Σωτήρος (5 Αὐγούστου — νηστεία γιὰ τὸ 15/ Αὐγούστο).

Μοῦ λέει ὁ Κέμος: «Χρηστάκη, αὔριο τὸ πρῶτῃ νὰ πεταχτῆς ἐδῶ κοντὰ στὴν ψαραγορὰ καί νὰ ζητήσης ἀπὸ τὸν ψαρᾶ μιὰ μικρὴ μαρίδα — γιὰ τὴ γάτα νὰ τοῦ πῆς — κι' ἔλα τὸ μεσημέρι νὰ σοῦ κάνω τὸ τραπέζι».

Πρῶτῃ - πρῶτῃ λοιπόν, πῆγα, πῆγα, πῆρα τὴ μαριδοῦλα καί τὴν ἔδωσα

στὸν Κέμο καί μέσα μου ἀναρωτιόμουν τί εἶδους τραπέζι θά μοῦ κάνη μὲ μιὰ μαριδοῦλα.

Σὲ λίγο ἄρχισαν νὰ καταφθάνουν στὸ φουῦρνο οἱ καραθᾶνες καί τὰ ταψιά μὲ ψηστικά καί κατὰ τὸ ἔθιμο, ὅλες εἶχαν ψάρια.

Μὲ τρόπο βλέπω τὸν πισιρτζῆ (τὸ φουρναδόρο) νὰ παίρνη τὴ μαριδοῦλα μου καί νὰ τὴν τοποθετῆ προσεχτικὰ σὲ μιὰ καραθᾶνα πού εἶχε μεγαλύτερες μαρίδες, καί βγάζει τὴ μεγαλύτερη πού τὴν τοποθετεῖ σ' ἄλλη καραθᾶνα πού εἶχε ἀκόμα μεγαλύτερο ψάρι. Ἔτσι πηδώντας ἀπὸ καραθᾶνα σὲ ταψι ἔβγαλε στὸ τέλος νὰ περισσεύη ἕνας... κέφαλος ὀκάρικος!

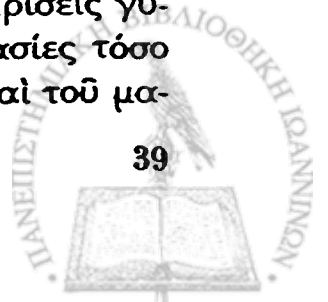
Τὸν τοποθέτησε σὲ μοναδική του καραθᾶνα πού τὸ μεσημέρι... πριστήκαμε στὸ φαί, οὔτε γάτα οὔτε ζημιὰ καί τὸ νούμερο... σωστό.

Θεὸς σχωρέστους ὄλους.

Γ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Ὁ Κων. Μέρτζιος περὶ Χρηστοθασίδα καὶ Ρεντζαίων

Ὁ Ἑπειρῶτης ιστοριοδίφης καὶ ἀντεπιστέλλον Μέλος τῆς Ἀκαδημίας μακαρίτης Κώστας Μέρτζος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς περὶ Χ. Χρηστοθασίλη διαλέξεως (εἶναι ἡ ὑπ' ἀριθ. 8 στή σειρά τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας ἀπὸ χρόνια ἐξηντηλημένη) θυμᾶται τὸ περιστατικὸ μὲ τοὺς Ρεντζαίους καί μοῦ τὸ ἀναφέρει σὲ γράμμα του. Στὸ ἴδιο γράμμα περιέχονται καί κρίσεις γύρω ἀπὸ πνευματικὲς ἐργασίες τόσο τοῦ ὑποφαινομένου, ὅσο καὶ τοῦ μα-

καρίτη Γ. Βαβαρέτου Προέδρου τότε τῆς Ἑταιρείας. Ὁ θάνατος καὶ τῶν δύο μὲ ἀποδεσμεύει πλέον ἀπὸ τὴν ἐχεμύθεια. Ἔτσι ἡ κρίση ἀποτελεῖ ἐπισκόπηση τῶν Ἑπειρωτικῶν θεμάτων, προερχόμενη μάλιστα ἀπὸ τὸ Μέρτζιο, μὲ τὴν ἰδιαίτερή της βαρύτητα.

***

Ἐν Βενετία, τῆ 16.5.1966

Ἀγαπητέ μου φίλε κ. Μαμμιόπουλε,

Εἶδα καὶ τὰς δύο διαλέξεις σας πού εἶχατε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ στείλητε καθὼς καὶ τὴν τοῦ κ. Βαβαρέτου. Οἱ δικές σας μοῦ ἤρresαν ὑπερβολικά, διότι, εἶνε δυναμικές, ἀριστοτεχνικές καὶ προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατηρίου. Ἔχετε αὐτὸ τὸ χάρισμα διὰ τὰς διαλέξεις ὅπως τὸ ἔχει ὁ φίλος μου κ. Γ. Πράτσινας διὰ τὰς ἐπιφυλλίδας πού δημοσιεύει εἰς τὴν «Καθημερινή». Καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο εἶδος τοῦ λόγου ἀπατεῖ μίαν προδιάθεσιν, μίαν κλίσιν ἰδιαιτέραν. Ἡ ἀνθολόγησις τῶν κυριωτέρων περιστατικῶν πού ἀφοροῦν ἓνα ἄνθρωπον δυναμικὸν σὰν τὸν μακαρίτην Χρηστοβασίλην ἔγινεν ἀπὸ ὕμης μὲ πολλήν δεξιότητα.

Τὸν ἐγνώρισα καλὰ τὸν μακαρίτην καὶ ἤμμεθα εἰς ἀρίστas σχέσεις. Ἐγύριζε πάντοτε μὲ μιά μαγκούρα στὸ χέρι τὴν ὁποίαν ἐκράδαινε σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ ἐναντίον ἐνὸς διερχομένου.

Μιά φορά, κάττι εἶχε γράψῃ: στὴν «Βλευθερία» του, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς χαϊδευτικά τὴν ὀνομάζουμε Λίτσα, κατὰ τῶν περιφώνων ληστάρχων Ρεντζέων οἱ ὁποῖοι τότε διέμενον στὰ Γιάννινα. Ἦνας ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς συνήντησε τὸν μακαρίτην στὴν ὁδὸν Τσιριγώτη καὶ θέλησε νὰ τοῦ ζητήσῃ τὸ λόγο. Ἄφροδος ὁ Χρηστο-

βασίλης σήκωσε τὴν περιφώνον μαγκούραν καὶ τοῦ ἔδωκε μιά κατακεφαλιά!

Δὲν θυμᾶμαι περισσότερα. Πάντως ὁ Ρεντζός δὲν ἀπέδρασε, διότι εἶδεν ὅτι ὁ Χρηστοβασίλης εἶχεν ἀγριέψει!

Ὠραία, πολὺ Ὠραία καὶ ἡ διάλεξί σας γιὰ τὴ ξενητεία, τὴν ὁποίαν ἡ δημοτικὴ ἑπειρωτικὴ μούσα ἐτραγοῦδησε ποικιλοτρόπως. Τὸ θέμα τὸ ἐχειρίσθητε θαυμάσια καὶ θερμῶς σὰς συγχάριω.

Ὡς πρὸς τὴν περὶ Κωλέττη διάλεξιν τοῦ κοινοῦ φίλου κ. Βαβαρέτου καλὴ εἶναι ἀλλὰ λίγο βαρειά μὲ τὴν παράθεσιν τῶν διαφόρων διαταγμάτων. Εἶναι μᾶλλον, πραγματεία γιὰ περιοδικό, παρὰ διάλεξις. Αὐτὴ τουλάχιστον εἶναι ἡ γνώμη μου καὶ ἄς μὲνι μετωξὺ μας.

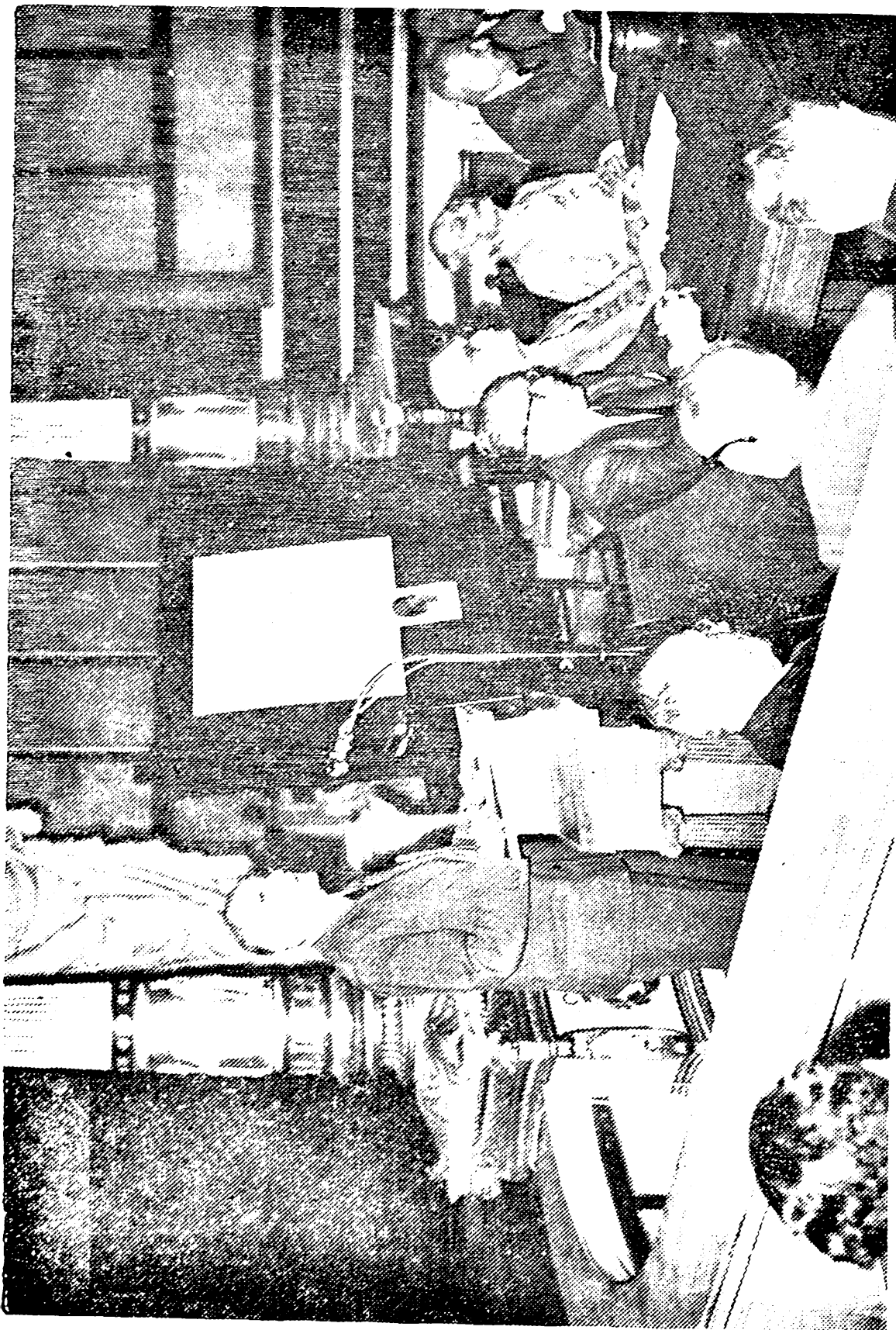
Μὲ ἐγκάρδια αἰσθήματα

Ἐμέτερος

Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

Ὁ Κωνσταντῖνος Μερτζίος μὲ τὴ γυναῖκά του. Μιλᾶνο. Μάρτιος 1920. (Ἀρχεῖο Ἀλεξ. Χ. Μαμμουλοῦ)

Προεκτάσεις

Ο δικηγόρος κ. Κων. Σταμάτης εξ αφορμής των δσων γραφτήκαν για τις συνθήκες έκδοσεως του «Ήπειρωτικού Μέλλοντος» στο περί Χρ. Χρηστοδασίλη σημείωμα, εκ των πρωτεργατών τότε της έκδοσεως, μόλις είχε πάρει το πτυχίο της Νομικής, μās γράφει τὰ παρακάτω συμπληρωματικά και έπανορθωτικά:

***

Αγαπητέ μου Πρόεδρε,

Διάβασα στο τελευταίο δελτίο της ΄Εταιρείας τὰ λίγα, πού γράφεις για την έκοσιν του «Ήπειρωτικού Μέλλοντος». Το πρώτο φύλλο εκυκλοφόρησε την 6ην Οκτωβρίου του 1934 και 8χ: το 1935.

Είχαμε όρισει την ήμέρα εκείνην, λόγω του ότι ήταν ή 24η επέτειος της ήμέρας, πού τὰ πρώτα ευζωνικά τάγματα της πατρίδος μας, πέρασαν το γεφύρι της Άρτας και μπήκαν στην περιοχή της Φιλιπιάδος, πού, τότε, ήταν Τουρκοκρατούμενη.

Είχαν αρχίσει ο Βαλκανικός Πόλεμος για την απελευθέρωσι της Ήπειρου μας. Γι' αυτό ώρίσαμε την ήμέραν εκείνην για την κυκλοφορίαν της έφημερίδος. Αί συνεννοήσεις, όπως θα ίδης, στο έσώκλειστο χρονικό, είχαν αρχίσει μεταξύ έμου και του Θανάση Γκογκώνη, αλλά και άλλων νέων, τότε, Ήπειρωτών από την άνωξ: του 1934.

Με χρήματα συμμετείχαμε στην έκδοσι, ο Θανάσης Γκογκώνης, εγώ και ο Νίκος Κοντός, πού ή συμμετοχή του του έστοίχισε την μετάθεσίν του από την Άθήνα, όπου ύπηρετούσε στο Κεντρικό Ταχυδρομείο, στην μακρινή Λάμνα. Έκει τον όρη-

κα ο πόλεμος του 1940, έκαμε οικογένηα, εγκαταστάθηκε όριστικώς και πέθανε πρό όλίγων έτων. Ή συμμετοχή του άνεψιού του Στεφάνου Κοντού, ήταν φαινομενική, για λογαριασμό του θείου του. Δέν έλάμβανε μέρος σε τίποτε ο ίδιος, αλλά ο θείος του.

Προμαντεύω ότι κάποτε ή πέννα σου με την ιστορία του ήπειρωτικού τύπου, ή ασχοληθή έπωσδήποτε, τουλάχιστον του της πρωτευούσης.

Γι' αυτό σου στέλλω δ:ι: πρό έτων είχα γράφει για την έκδοσι του «Ήπειρωτικού Μέλλοντος», πού από το 1934 και έδωθε δεσπόζει του τύπου της πρωτευούσης και προσέφερε και προσφέρει σημαντικές ύπηρεσίες στην Ήπειρο και πρό παντός στο Μεγάλο Έθνικό Θέμα της Βορείου Ήπειρου.

Πιστεύω δ:ι: είπα: ο μόνος πού μπορεί ν' ασχοληθή με τέτοιο θέμα, όπως προσφάτως και προφορικά σου είπα. Και πρέπει κάποτε να το επιχειρήσης, προς ώφέλειαν της Ήπειρου, δσον και της Ήπειρωτικής Δημοσιογραφίας.

Φιλικάτα Υμέτερος

Κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Πνευματική στέγη

Ο φίλος Γυμνασιάρχης κ. Χ. Χαβέλας αναφερόμενος στην πορεία του Δελτίου και την απήχηση πού βρίσκουν τὰ θέματα, πού αναπτύσσονται από τις στήλες του, έπαναφέρει το ζήτημα της Πνευματικής Στέγης. ΄Εμείς άφου τον ευχαριστήσουμε — καθώς και όλους τους Φίλους, πού ή Άγάπη τους είναι ή ΄Ισχύς της ΄Εταιρείας δέν έχομε παρά να θέσουμε εις... δημοσίαν έγ-

γραφὴν τὴν πρότασή του καὶ ὁ Θε-
ὸς βοηθός!

10.4.1982

Π ρ ὶ ς

Τὸν κ. Πρόεδρον τῆς «Ἡπειρ. Ἑταιρείας»
Μαυρομιχάλη 7 ΑΘΗΝΑΣ

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Τὰ «διάφορα ἀνεκδοτολογικὰ καὶ ἀ-
ναδρομὰς στὸ παρελθόν» ποὺ μὲ τόσην γλα-
φυρότητα μᾶς προσφέρετε μέσα στὶς σε-
λίδες τοῦ μοναδικοῦ εἰς τὸ εἶδος του Δελ-
τίου τῆς Ἑταιρείας, πιστεύω πὼς θέλγουν,
ὅχι ἓνα μέρος, ὅπως γράφετε, ἀλλὰ τὸ σύ-
νολον τῶν ἀναγνωστῶν — πλὴν ἴσως ἐλα-
χίστων ἐξ ἐκείνων ποὺ κατὰ κάποιον τρό-
πον δὲν ἔχουν γνωρῦσαι τὸ Ἡπειρωτικὸν
πνεῦμα. Αὐτὴ ἡ «ἀνάφλεξη ἀναμνήσεων»
δὲν θέλγει ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ συγκινεῖ θα-
θύτατα κάθε Ἡπειρώτη, πρὸ πολὺ δὲ πι-
στεύω, αὐτὸν ποὺ θρῖσκαται κάπως ἔξω
ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν περίγραμμα τῆς Ἡ-
πείρου. Ἀλλὰ καὶ τὰ «Φιλολογικὰ καὶ
Καλλιτεχνικὰ Πορτραῖτα», αἱ διαλέξεις,
τὰ ὁδοιπορικὰ καὶ τὰ τόσα ἄλλα δημοσιεύ-
ματα — ἱστορικά, παραδοσιακὰ, κλπ., φέ-
ρουν καὶ αὐτὰ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα — θέλ-
γουν καὶ συγκινοῦν τὸν κάθε Ἡπειρώτη.

Τὸ γεγονός αὐτὸ μὲ ἐπαναφέρει σὲ πα-
λιότερη σκέψη καὶ πρότασί μου, νὰ ἐπα-
ναληφθῆ καὶ συνεχισθῆ ἡ ἀνασταλθεῖσα
προσπάθεια ἰδρύσεως τῆς Πνευματικῆς
Στέγης.

Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι διακαῆς σκοπὸς καὶ
στόχος τῆς Η. Ε. εἶναι ἡ Π. Στέγη. Καὶ
ἀσφαλῶς δὲν εἶμαι ὁ μόνος ποὺ πιστεύει
εἰς τὴν ἀναγκαιότητά της, διότι ἡ Στέγη
αὐτὴ εἶναι θέμα πολυπλεύρως ζωτικόν,
διὰ τοὺς ἐδῶ διαμένοντας Ἡπειρώτας.

Βεβαίως αἱ οικονομικὰ συνθῆκες δὲν
εἶναι σήμερον εὐνοϊκῆς. Παρὰ τοῦτο ὅμως,

πιστεύω, πὼς ἡ μεθόδευσίς τοῦ προβλήμα-
τος αὐτοῦ θὰ καθιστοῦσε πάντοτε τὴν λύ-
σιν του δυνατὴν, ἐλπίζω δὲ πὼς ἡ πρότα-
σίς μου αὐτὴ δὲν θὰ θεωρηθῆ ὡς προϊόν...
προχείρου ἢ τερπνῆς σκέψεως!

Πρὸς ὅλους σας θερμούς χαυρετισμούς
καὶ θερμότερες εὐχῆς γιὰ τὸ Πάσχα.

Με πολλὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν

X. ΧΑΒΕΛΑΣ

Αἰτήματα Ἡπειρωτισῶν τοῦ Ἀγῶνα

Ἀθήνα: 7.4.1982

Κύριε Ἀλ. Μαρμόπουλε,

Εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους
βρῆκα καὶ ἀπετέγραφα τὴν κάτωθι ἐπιστο-
λὴν δύο γυναικῶν ἐξ Ἰωαννίνων ποὺ γρά-
φουν στὴν Κυβέρνησιν κατὰ τοὺς χρόνους
τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ ζητοῦν
βοήθειαν.

Μετὰ τιμῆς

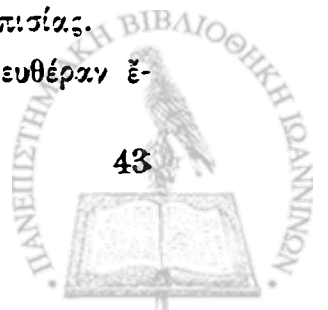
ΔΗΜ. ΚΑΡΑΤΖΕΗΣ

«Ἐξοχώτατε,

Εἰς τὴν πολυθρόλητον πολιορκίαν τοῦ
Μεσολογγίου ἀφοῦ ἐχάσαμεν τοὺς ἄνδρας
μας καὶ ἀδελφούς μας πολεμῶντας ὑπὲρ
Πατρίδος αἰχμαλωτίσθημεν παρὰ τῶν Ἀ-
ράβων ἐν καιρῷ τῆς ἐκείθεν ἐξόδου μας,
μετεκομίσθημεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὅ-
που ἐξαγορασθεῖσαι παρὰ τινος χριστι-
ανοῦ ἦλθομεν ἐνταῦθα.

Ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις διὰ κάμποσον
διάστημα καιροῦ μᾶς ἐπερίθαλψε χορη-
γοῦσα εἰς ἡμᾶς τὸ ἀναγκαῖον φωμί τὸ μό-
νον μέσον τῆς ὑπάρξεώς μας, τὸ ὅποιον εἶ-
ναι ἤδη μερικὸς καιρὸς ὅπου τὸ ὑστερού-
μεθα καὶ ἐξ αἰτίας τούτου εὐρισκόμεθα εἰς
τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς ἀπελπισίας.

Ἐξοχώτατε οὔτε πατρίδα ἐλευθέραν ἔ-

ΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ ΤΟΥ Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

ΤΟΥ κ. ΜΙΧ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1927 ἡ ἐφημερίδα «Ἐλευθερία» τῆς Ἀαρύσσης ἐδημοσίευσε τὴν μετάφραση πού παραθέτομε, τῆς «Σιμόννης» τοῦ Ρεμὸ ντέ Γκουρμόν, χωρὶς ν' ναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ μεταφραστῆ Γιώργου Κοτζιούλα, πού τόσο ἀριστοτεχνικὰ τὴν ἔχει ἀποδώσει:

Σάν τὸ λαμὸ σου εἶναι λευκὸ, Σιμόννη
μου τὸ χιόνι,
τὸ χιόνι εἶναι λευκὸ καθὼς τὸ γόνα σου,
Σιμόννη.
Σιμόννη μου τὰ χέρια σου κρῦα εἶναι
καθὼς τὸ χιόνι,
κρῦα σάν τὸ χιόνι κι' ἡ φτωχὴ καρδιά
σου εἶναι, Σιμόννη.
Τὸ χιόνι μόνο ἀπὸ πυρὸ φιλί, Σιμόννη,
λυώνει,
λυώνει σου μόνο στὸ στερνὸ φιλί ἢ καρ-
διά Σιμόννη.

~~~~~  
χαιμεν διὰ νὰ ὑπάγωμεν οὔτε κανένα ἄλλο καταφύγιον μᾶς ἔμεινε δι' ὃ προσερχόμεθα εἰς τὴν ἐξαχότητά σας τὸν κοινὸν πατέρα τῶν δυστυχῶν, ἱκετεύουσαι μετὰ δακρύων νὰ λάβητε συμπόθησαν τῶν δεινῶν μας, ἐπομένως νὰ μᾶς γίνῃ μία μικρὰ προμήθεια τῶν ἀναγκαίων τοῦ ζεῖν, ἵνα μὴ ἐλεεινὰ θύματα τῆς πείνης καὶ τῆς γυμνότητος ἀποθάνου.

Ἰπποσημειώμεθα μετέως θαυύτατον.

Τῆ 24 Δεκεμβρίου 1829 Ναύπλιον.

Τῆς Ἰμετέρας Ἐξοχότητος

Αἰ δυστυχισμένα δοῦλα: σας

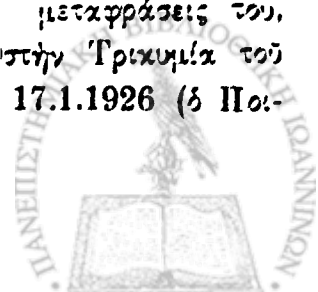
Αἰκατερίνη Μήτρου Γιαννιώτη, Ἀλεξάνδρα Νούσια Γκουτζιά ἀπὸ Ἰωάννινα.

Πάνω στῶν πεύκων τὰ κλαδιά θλιμμέ-  
νο εἶναι τὸ χιόνι,  
καθὼς κάτω ἀπ' τὴν κόμη σου τὸ μέ-  
τωπο, Σιμόννη.  
Σιμόννη, ἀπόξω στὴν αὐλή τ' ἀδέρφ:  
σου τὸ χιόνι  
κοιμάται. Εἶσαι τὸ χιόνι μου κι' ἡ ἀ-  
γάπη μου Σιμόννη.

Στὸ τεῦχος τῆς 1 Ἰανουαρίου 1928, ἔτος Β' ἀρ. 1 (σελ. 46, τοῦ περιοδικοῦ τῆς «Νέας Ἑστίας» ὁ συνεργάτης τῆς Μιχ. Δ. Στασινόπουλος (Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κατόπιν) βαθύς γνώστης τῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας, πού εἶχε τὴν στήλη τῆς ἀνασκόπησης τῶν φιλολογικῶν δημοσιευμάτων τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τῆς χώρας, ἀπὸ ξεχωριστὰ τὴν ἐπρόσεξε, ἔγραψε γι' αὐτὴ: «τὴν ἀναδημοσιεύομεν ἐδῶ, ὡς ἀξίαν νὰ διαφυλαχθῇ. Μάλιστα θὰ ἀξιζο νὰ γίνῃ γνωστὸ καὶ τὸ νομα τοῦ μεταφραστοῦ».

Στὸ ἐπόμενον τεῦχος 2 (26) τῆς 15 Ἰανουαρίου 1928, σελ. 93 τῆς «Νέας Ἑστίας» ὁ ἴδιος συνεργάτης τῆς διευκρίνησεν, ὡς εὐχαρίστως ἐπληροφόρηθη, ὅτι «ἡ ὡραία μετάφραση ἀνήκει εἰς τὸν Γ. Κοτζιούλαν, πού τὴν πρωτοδημοσίευσε ἀνώνυμα στὸ «Μπουκέτο», παραπλανηθεῖσα ἔκτοτε ὀρφανὴ καὶ εἰς ἄλλα ἔτυπα».

Πράγματι, ἔχοντας τότε ἐπαφή μετὰ τὸν Κοτζιούλα, ἐκράτησα μετὰ τὴν ἀγάπη πού τοῦ εἶχα κι' ἀρκετὰ φύλλα τοῦ Μπουκέτου, πού δημοσιεύουν μεταφράσεις του, ὅπως τῆς 2.8.1925 (στὴν Ἰνδικία τοῦ Θεοφίλου Γκιωτιέ) τῆς 17.1.1926 (ὁ Ποι-



## ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΣΙΝΗΣ - ΜΑΝΘΟΣ

**ΤΟΥ κ. ΕΡ. ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Παρά του κ. Πελοπίδου Οικονομίδου, Έφορου της Βιβλιοθήκης της «Ήπειρωτικής Έταιρείας», έπληροφορήθημε τον θάνατον του Άλκη - Μυρσίνη Μάνθου, ποιητού και διακεκριμένου δημοσιογράφου του έν Ρουμανία Έλληνικού τύπου.

Είτα είς την έφημερίδα «Τό Ζαγόρι», (Απρίλιος 1982), άνεγνώσαμεν σχετικόν δημοσίευμα του Ίωάννου Νικολαΐδου όστις έξαΐρων την προσωπικότητα του μεταστάντος άνέγραψεν σνν τοίς άλλοις ότι: «οί σεμνοί άνθρωποι δέν κάνουν θόρυβο ούτε στην θανά τους».

Έν συνεχεία, ό άρθρογράφος ποιών μνηΐαν περι της έν Ήπειρω δημοσιογραφικής δράσεως του αποβιώσαντος, μάς πλη

ροφρεί ότι αί έν Ίωαννίνοις έφημερίδες, «Άναγέννησις», «Ήπειρωτική Ήχώ», «Ή πειρος» κλπ. έφιλοξένησαν τὰ κείμενα του Ζαγορισίου λογίου.

Έμνημόνευσεν ώσαύτως τὰς ποιητικάς εκδόσεις και λοιπάς μελέτας τὰς συγγραφείσας έν Ελλάδα: μετά την επάνοδον του Μυρσίνη εκ του έξωτερικού και έν τέλει υπενθύμισεν την συνεργασία του Μάνθου μετά των προσκόπων, την οργάνωσιν παραστάσεων είς άς έλαθεν μέρος κλπ.

Ό γράφων, Ήπειρώτης εκ Ρουμανίας, είχεν τό ευτύχημα να γνωρίση είς Βουκουρέστιον τον έξ Ελλάτης ποιητήν και να συνδεθί φιλικώς μετ' αυτού.

Δι' ό θα αναφέρωμεν έν ολίγοις τὰ της έθνικης και δημοσιογραφικής δράσεως του πνευματικού αυτού ανθρώπου είς τὰς Παριστρίας επαρχίας.

Ζήσας «περίπου τρεις δεκαετίας» είς Ρουμανίαν, ώς μοι έγγραφεν έξ Αθηνών, (τη 14η Μαΐου 1978), ό Μάνθος διέμειγεν επί πολλά έτη έν Πλοεστίω (PLOESTI) ένθα υπήρξεν ό ιθύνων νοός ή κατ' άλλους «ή κινητήριος δύναμις» της μικράς εκείνης έλληνικής παροικίας.

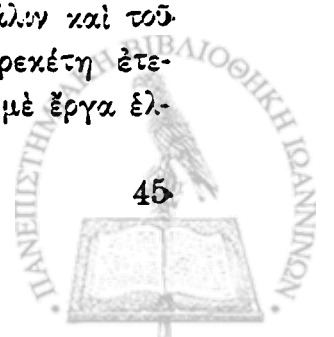
Χάρης είς τὰς άόκνους αυτού προσπαθείας οί όμογενείς ίδρυσαν Έλληνικόν Δημοτικόν σχολείον όπου έσφυρηλατείτο τό έθνικόν φρόνημα των Έλληνοπαίδων και έματαιούτο σ'τω ό άφελληνισμός αυτών.

Τη πρωτοβουλία του ίδιου πάλην και του άοιδίμου Μ. Παξινού - Μπερεκέτη έτελούντο θεατρικά παραστάσεις με έργα έλ-

~~~~~  
 ητής και τό ή Πεταλούδα του Λαμαρτί-
 νου, τὰ Μάτια του Σουλι Πρυτόμ και
 Όνειρα του Β. Ρευνόλδ) της 24.1.1926)
 Όνειρο της νεότητας του Μορώ) της 29.
 4.1926 (ή νύχτα του Ντυπόν, ή Φωτιά
 και τό ή Θλίψη του Άλφρέ ντε Μυσσέ)
 και άλλα, που πιστεύω να συμπεριελή-
 φθησαν όλες στην έκδοση των Άπάντων
 του.

Σημειώνω, ότι τό περιοδικό έδειχνε μιάν έπιμονή για τίς μεταφράσεις αξιόλογους να ήσαν οί καλύτερες της εποχής του. Του δε Κοτζιούλα, που τόσο μεγάλο άπλωσε ευθύς άμέσως από παιδί τό όήμα του στα γράμματά μας, παραμένουν άναντίρρητα θαυμάσιες.

MIX. K. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Φιλολογικά & Καλλιτεχνικά Πορτραίτα

Ὁ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΕΦ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ γεννήθηκε στὰ Γιάννινα τὸ 1893. Τὸ 1911 ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴ Ζωσιμαία Σχολή, τὸ 1916 πήρε τὸ πτυχίον τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1920 ἔλαβε τὴν ἄδεια τοῦ δικηγόρου. Τὸ 1919 ὀνομάστηκε ἔφ. Ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ Πεζικοῦ καὶ τὸ 1920 διορίστηκε Στρατιωτικὸς Δικαστικὸς Σύμβουλος. Ἔλαβε μέρος στὶς ἐκστρατείες Μακεδονίας καὶ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀποστρατεύθηκε τὸ 1936 μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ Ἀντισυνταγματάρχη.

Τυμῆθηκε μὲ τὸ Μετάλλιον Στρατιωτικῆς Ἀξίας, μὲ τὸ Μετάλλιον τῆς Νίκης

καὶ μὲ τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α'.

Φοιτητὴς ἀκόμα, ἀπὸ τὸ 1913, ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται μὲ λογοτεχνικά καὶ ἄλλα δημοσιεύματα. Ἀπὸ τὸ 1924 ἀσχολεῖται μὲ τὰ λαογραφικά, ἠθολογικά καὶ ἱστορικά τῶν Γιαννίνων. Τὸ 1944 ἐκλέγεται Γραμματεὺς τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὰ Γράμματα». Ἀπὸ τὸ 1952 εἶναι ἰδρυτικὸ μέλος τοῦ περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» καὶ τακτικὸ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπιμελείας τῆς ὕλης του. Μέλος τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν», ἐκλέγεται τὸ 1954 καὶ Πρόεδρος τοῦ Παραρτήματος Ἰωαννίνων.

ληνικά, χοροεπερίδες καὶ διαλέξεις εἰς τὰς ὁποίας προσήρχοντο οὐχὶ μόνον οἱ ἐν Πλοεστίῳ Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ τινες ἐκ Βουκουρεστίου.

Ταυτοχρόνως, ὁ ἀκάματος Ζαγορήσιος, δὲν ἐπαύσατο δημοσιογραφῶν εἰς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας ὅπως τὸ «Ἔθνος» τοῦ Λεωνίδου Κωσταμύρη, ἢ «Ἀκρόπολις» τοῦ Ἀριστοτέλους Σαρδέλλη, ἢ «Μέλισσα» τοῦ Ἰωάννου Π. Οἰκονόμου ἢ Καραμπίνα, ὁ «Ἐθνικὸς Φάρος» τοῦ Κωνσταντίνου Βελέντζα καὶ ἢ «Νέα Ἑλλάς» τοῦ Κλεοβούλου Τσούρκα.

Τί νὰ πρωτοενημεθητῆ τις ἀπ' τὰ δημοσιεύματα τοῦ Ἄλκη Μυρσίνη - Μάνθε;

Τὰ ἐπίκαιρα διηγήματά του; Τὰ ποιήματα ἢ τὰ πύρινα αὐτοῦ ἄρθρα τὰ ὁποία κατὰ καιροὺς ἔδλεπον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος;

Ἀλλὰ καὶ τὸ παρελθὸν τῶν ἐν Ρουμανία Ἡπειρωτῶν ἀπησχόλησε ἰδιαίτερος αὐτὸν δι' ὃ ἐπανακάμψας εἰς Ἑλλάδα ἐτέλεσε τρεῖς σχετικὰς διηγήσεις ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας» Ἀθηνῶν.

Ταύτας ἐξετύπωνεν.

(Αἱ διαλέξεις τιτλοφοροῦνται: «Ἡπειρωτὰ: εἰς τὴν Ρουμανίαν» καὶ «Ἡπειρωτὰ: δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία»).

Πλουσιωτάτη κατὰ συνέπειαν ὑπῆρξε καὶ εἰς τὴν Ρουμανίαν ἡ πνευματικὴ προσφορά τοῦ πρό τιμος τελευτήσαντος φιλομούσου ἀνδρός.

Προσφορά πρὸς τιμᾶ τὸν ἴδιον, τὸ δημοσιογραφικὸν Λειτουργήμα τὴν ποίησιν καὶ τὰ Ἡπειρωτικὰ γράμματα ἐν γενεῇ.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη ἀείμνηστε Ἄλκη Μάνθε.

Τὸ 1955 ἐκλέγεται ἐπίσης Ἐφορός τῆς «Ἐταιρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν».

Τὸ 1955 τοῦ ἀπονέμεται ὁ βαρύτερος Ἑπαινος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν «ἐφ' οἷς περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἠθογραφίαν καὶ τὴν λαογραφίαν τῆς Ἠπείρου, ἰδίᾳ δὲ

γινα 1957. (8ο, σελ. 10 χ.ἀ.). — γ'—Μὲ διαλογὴ καὶ ἐπιμέλεια Δ. Σαλαμάγκα. Κρίσεις γιὰ τὶς ἐργασίες του. Φυλλάδιον γ' 1957—1959. Γιάννινα 1959. (8ο, μικρό, σελ. 8).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ

Ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1883 εἰς τοὺς Μελισσουργοῦς - Ἱζουμέρκων Ἄρτης.

Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του διήνυσε εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος του, εἰς τὸ Σχολαρχεῖον Πραμάντων καὶ εἰς τὸ Τετρατάξιον Γυμνάσιον Λευκάδος. Μετασχὼν διαγωνισμοῦ εἰσήχθη εἰς τὴν Β' τάξιν τοῦ τριταξίου Διδασκαλείου Ἐπτανήσου (Κερκύρας) ἀποφοιτήσας μὲ τὸν βαθμὸν ἀριστα. Ὑπηρετήσας τὴν Στοιχειώδη Παιδείαν εἰς τὸν χώρον τῆς Ἠπείρου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς σταδιοδρομίας του, ἐπέτυχεν εἰς τὸν κατὰ τὸ ἔτος 1915 διενεργηθέντα διαγωνισμὸν διὰ τὴν θέσιν τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, μετεκπαιδευθεὶς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἔχων κηδεμόνα του τὸν Σπύρον Λάμπρο, Καθηγητὴν τῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν εἰς τὸν ὁποῖον εὐλαβῶς ἀφιέρωσεν ἀργότερα τὸ ἔργον του «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ - ΑΘΑΜΑΝΙΚΑ**».

Διορισθεὶς ἀκολούθως Ἐκπαιδευτικὸς Ἐπιθεωρητὴς ὑπηρέτησεν εἰς τὰς Ἐκπαιδευτικὰς περιφερείας Ζαγορίου - Κουρέντων, Καστοριάς, Ζίτσης, Ζαγορίου - Μετσόβου, Πωγωνίου, Πρεβέζης, Ἰωαννίνων ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην, ἀποσπασθεὶς τὸν Μάρτιον τοῦ 1938, εἰς τὸ Διδυμότειχον - Θράκης ἔνθα ὑπηρέτησεν ἐπὶ ἐπτάμηνον, μετατεθεὶς ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν περιφέρειαν Λευκάδος ὅτε μετὰ διε-

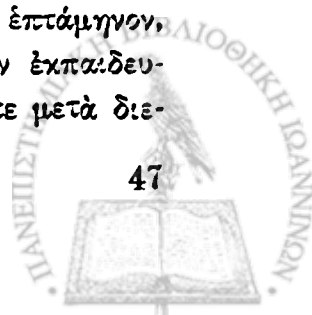
Δημήτριος Σαλαμάγκας.

τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, πολλοῦ ἀξίους διαπονεῖται.

Ἀναγραφὰς δημοσιευμάτων τοῦ Δημ. Σαλαμάγκα καὶ κρίσεις γι' αὐτὰ ἔχουν κατὰ καιροῦς συγκεντρωθῆ τὲ τρία φυλλάδια:

α'—Δ. Σαλαμάγκα, Τὸ χρονικὸ μᾶς πορείας, 1921—1954 (Ἦ: σκέφτηκαν οἱ ἄλλοι γιὰ τὶς ἐργασίες μου). Καὶ παραρτηματικά: Μερικὸ βιβλιογραφικὸ δελτίο. Γιάννινα 1954. (8ο, σελ. 28).

β'—Κρίσεις γιὰ ἐργασίας τοῦ Δημήτρη Σαλαμάγκα, β' 1952—1957, Γιάν-

τῆ ὑπηρεσίαν, Ἀναγκαστικῶ Διατάγματι, ἐξῆλθεν προώρως αὐτῆς (τὴν 15.8.1940) διακρινόμενος ἀνέκαθεν διὰ τὰς δημοκρατικὰς του ἀντιλήψεις.

Διὰ τὸν μακρὸν καὶ ἐξαιρετικῶς εὐδόκιμον δημόσιον βίον του καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος ὑπηρεσίαν του εἰς τὸν Ἐκπαιδευτικὸν κόσμον, ὡς Ἐκπαιδευτικὸς Ἐπιθεωρητής, ἔτυχεν δεκάδων ἐκ μέρους Δημοσίων Ἀρχῶν καὶ Ὑπουργείων

Νικόλαος Παπακώστας.

ἡθικῶν ἀμοιβῶν ὡς καὶ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος τὸ ἔτος 1937.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν χρόνων τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς ἔζησε μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς τὴν Ἄρταν, διατελέσας τὸ ἔτος 1945 καὶ Δήμαρχος Ἀρταίων. Ἀναχωρήσας εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀνέπτυξεν εἰς αὐτὴν πολυσχιδῆ δράσιν διατελέσας ἐπὶ δεκαετίας Πρόεδρος πολλῶν Ἡπειρωτικῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων ἐπιδιώκων τὴν λύσιν πολλῶν τοσικῶν προβλημάτων τῆς Ἡπείρου καὶ ἰδίᾳ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ πολιτιστικοῦ τῆς ἐπιπέδου, διακρινόμενος διὰ τὸν ἀκρατον

Ἡπειρωτικὸν πατριωτισμὸν του.

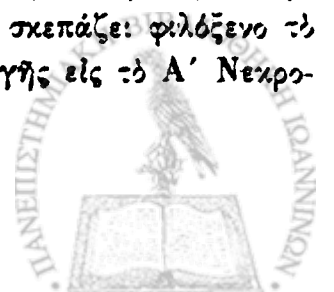
Αὐτὴ ἡ εὐαισθησία του καὶ ἡ λατρεία του διὰ τὴν ἰδιαιτέραν του Πατρίδα, τὰ Τζουμέρκα, τὸν ἠδῆγάγησεν εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ΠΕΙΡΩΤΙΑ - ΑΘΑΜΑΝΙΚΑ» 42ον τῆς σειρᾶς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλολογικῆς Ἐταιρείας, ἐκτυπωθὲν εἰς Ἀθήνας καὶ τεθὲν εἰς κυκλοφορίαν λίξιαντος τοῦ ἔτους 1967.

Εὐρῶν βιβλιογραφικῶς ἀκάλυπτον τὴν Ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἡπείρου (τῆς ἀνέκαθεν μέχρι καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ὡς ἔλεγεν), ἥτις, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἡ φερομένη ὑπὸ τὸ ὄνομα «ΑΘΑΜΑΝΙΑ» ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰς (ἄνω ροῦ) κοιλάδας τῶν ποταμῶν Ἀράχθου καὶ Ἀσπροποτάμου (Τζουμέρκα - Ραδοῦζι - Αὐτ. Ἀσπροπόταμο) μετὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐναγκαλιζομένης Πυκνῆς Χώρας ἀντιμετώπισεν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν μελέτην αὐτὴν τὰ ἱστορικά, ἀρχαιολογικά, γλωσσικά, λαογραφικά καὶ κοινωνικά προβλήματα τῆς περιοχῆς καὶ ἠξιώθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν μίαν μοναδικὴν ἱστορικὴν ὀντότητα καὶ αὐτοτέλειαν ἡ ὁποία δὲν ὑπῆρχεν εἰς γενικὴν συνθετικὴν ἐργασίαν.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐτίμησεν τὸ ἔργον του αὐτὸ με τιμητικὴν διάκρισιν τὸ ἔτος 1969.

Ἀκαταπόνητος καὶ ἀφοσιωμένος ἐρευνητῆς τῆς ἱστοριογραφίας τοῦ ἔθνους μας μέχρι καὶ τῆς τελευταίας πνοῆς του, κατέλιπεν εἰς τὰ χειρόγραφα του, ἀνέκδοτα τὰ ἔργα του, «Ὁ Καραϊσκάκης» καὶ «Ὁ Ἑλληνοβλάχος τῆς Πίνδου».

Ἀπεδίωσεν εἰς Ἀθήνας τὴν 1ην Νοεμβρίου 1976 καὶ τὸν σκεπάζει φιλόξενο τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς γῆς εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἐπῆρξεν καὶ εἶναι πολυδιάστατος κατὰ τὴν σύγχρονον ὀρολογίαν πνευματικὴ προσωπικότης τῆς Ἡπείρου, Δημοσιογράφος (ἰδρυτὴς καὶ Διευθυντὴς τῶν ἑφημερίδων «Ἡπειρωτικὴ Ἠχώ» (1921—1928), «Ἡπειρωτικὸν Βῆμα» Ἔρτης (1928—1931), «Ἐλεύθερος Λόγος» Ἔρτης (1931—1959), Φιλολόγος (Συγγραφεὺς τῆς φιλολογικῆς μελέτης «Ἡ Ἐθνικὴ μας Γλῶσσα» (1971), ὁ «Κωστῆς Παλαμᾶς καὶ ἡ

Ἰωάννης Παπαβασιλείου

Ἔρτα» (1973), Φιλόσοφος («Ὁ Σύγχρονος τραγικὸς ἄνθρωπος καὶ τὸ Αὐτρωτικὸν Ροδοχάραμα» (1976) καὶ «Στοχασμοῦ Στιγμιότυπα καὶ μία κριτικὴ Ἐπιλογή» (1978).

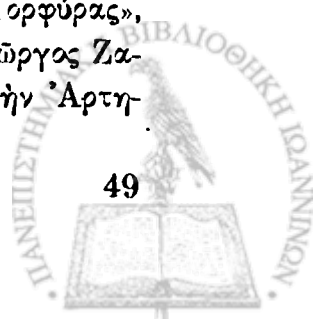
Υἱὸς τοῦ Ἀναστασίου - Ἀναγνώστου καὶ τῆς Φωτεινῆς Παπαβασιλείου ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἔρταν καὶ ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐπεδόθη εἰς τὴν Δημοσιογραφίαν τὴν ὁποίαν ἄσκησεν εἰς Ἔρταν, εἰς τὰ Ἰωάννινα, εἰς τὰς Πάτρας καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, δημοσιεύσας μελέτας καὶ κριτικὰς καὶ συνεχίζων καὶ σήμερον τὴν πνευματικὴν του πορείαν ἐν Ἀθήναις ἀγωνιστῆς

ἀκούραστος διὰ τὸ καλὸν καὶ τὸ ὠραῖον, εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

Ἐπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν δημιουργὸς τῆς πνευματικῆς Ἀναγέννησης τῆς Ἄρτης ἀναδιώσας μὲ τὰ ἄρθρα του καὶ τὰ μελετήματά του τὸν ἰδιότυπον Ἡπειρωτικὸν πολιτισμὸν τῆς Ἄρτης, τῆς θρυλικῆς πρωτεύουσας τοῦ Βυζαντινοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου, ἄρθρα καὶ μελετήματα πρὸ τῆς διαδοχῆ τῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1927 καὶ ἐντεῦθεν ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς ἑφημερίδας τῆς Ἄρτης, τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Πατρῶν, τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εἰς τὰ ἐτήσια Ἡπειρωτικὰ Ἡμερολόγια.

Ἐνωρὶς πολὺ ἴδρυσε τὴν «Λογοτεχνικὴν Ἐνωσιν» Ἄρτης, ἀργότερον ὑπῆρξε συνιδρυτὴς τοῦ πνευματικοῦ «Μικροῦ Ὀμίλου» τῆς πόλεως, μεταπολεμικῶς ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Μουσικοφιλολογικοῦ Συλλόγου «Ὁ Σκουφᾶς». Πρὸ πολεμικῶς ὡς Ἀντιπρόεδρος τοῦ ἰδίου Συλλόγου ἐσκηνοθέτησε «Τὸ Γεφύρι τῆς Ἄρτας» τοῦ Γιώργου Θεοδοῦ καὶ «Τὰ Ἀρραβωνιάσματα» τοῦ Δημήτρη Μπόγγρη. Κατὰ τὴν ἰδίαν μακρὰν χρονικὴν περίοδον τῆς πνευματικῆς του δημιουργίας ὁ Ἰωάννης Ἀν. Παπαβασιλείου ἐδημοσίευσεν ἄρθρα καὶ μελετήματα εἰς τὰς ἑφημερίδας τῆς Ἄρτης τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Πατρῶν καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ θεμάτων κοινωνικῶν, φιλολογικῶν καὶ γενικῆς πνευματικῆς θεωρήσεως.

Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι: Ὁ Κρυστάλλης, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον του», «Ἡ Ἐθνικὴ μας Γλῶσσα», «Νεοελληνικὸς Πνευματικὸς Πολιτισμὸς», «Κωστῆς Παλαμᾶς», «Γεώργιος Δροσίνης», «Κώστας Καρυωτάκης», «Μαρία Πολυδούρη», «Λάμπρος Πορφύρας», «Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης», «Γιώργος Ζαλοκώστας». Κριτικὰ ἄρθρα διὰ τὴν Ἄρτην

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠ. ΒΕΡΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἡ νέα ἀποστολή τοῦ κ. Ἀπ. Βερτοδούλου περιλαμβάνει, ὅπως πάντα, ἐνδιαφέρουσες φωτογραφίες μὲ τὰ παρακάτω θέματα:

- 1.—Γέφυρα τοῦ Τσιμόβου στὸν Ἄραχθο. Τὸ γεφύρι: κρεμαστό, ἦτανε κατασκευασμένο ἀπὸ τὸ Γερμανὸ Βάισιμαν στὸ δρόμο πρὸς Χουλιαράδες - Συρράκο.
- 2.—Ἀποψη τῆς Μονῆς Ντήλιου στὸ Νησί τῶν Ἰωαννίνων. Μπρεστά ὁ ἀληθινὸς Ἀρχαιολόγος - Καθηγητῆς Δημ. Εὐαγγελίδης.
- 3.—Ἄνω Κλειδονιά (παλιὰ Κλειδονιάδιστα).
- 4.—Ἀποψη πανοραμικὴ τῶν Τζουμέρκων ἀπὸ τὴν Πλατανοῦσα.
- 5.—Ἡ ψηλότερη (ὕψ. 2520) κορυφὴ

νῆν ποιήτριαν Μαρίαν Ἀρκαδίου, διὰ τὸν Λογοτέχνην καὶ Συγγραφέα Μιχάλην Περάνθη, διὰ τὸν Ἀρτηνὸν Ἐθνοπόστολον Μάξιμον τὸν Γραϊκόν, διὰ τὸν ἰδρυτὴν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Νικόλαον Σκουφᾶν κλπ.

Ἐκτὸς τῆς πνευματικῆς τοῦ δημιουργίας καὶ τῆς μακρᾶς πολιτιστικῆς τοῦ δράσεως ὁ Ἰωάννης Ἀναστ. Παπαβασιλείου ὑπῆρξεν ἐξαίρετικὸς παράγων τῆς δημοσίας ζωῆς τῆς Ἄρτης καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν τομέα.

Τὸ ἔτος 1946 ὁ Παπαβασιλείου διορίσθη Δήμαρχος Ἀρταίων (2 Ἰουλίου 1946—19 Ὀκτωβρίου 1947) καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξελέγη ὁ πρῶτος μεταπολεμικὸς Δήμαρχος Ἀρταίων (20 Μαΐου 1951 — 21 Νοεμβρίου 1954) ἐπανεκλεγείσ παμφηρεὶ καὶ εἰς τὰς ἀμέσους ἐπομένας ἐκλογὰς (21 Νοεμβρίου 1954 — 9η Μαΐου 1959). Κατὰ τὸ διάστημα τῆς τρίτης Δη-

τοῦ Γράμμου πρὸ ὄρια Μακεδονίας — Ἠπείρου — Ἀλβανίας.

- 6.—Ὁ Καταρράκτης τῆν Κωτσιλάτα Θεοδωριάνων.
- 7.—Ἀποψη Κόνιτσας.
- 8.—Κεντρικὴ Πλατεία τοῦ Μετσόβου.
- 9.—Τὸ τετραβόρο Κωδωνοστάσιο τῆς Φιλιππιάδας.
- 10.—Καλπάκι. Ἡ Σπηλιὰ τοῦ Στρατηγείου (1940—41).

★

Παρά τοῦ κ. Νικολ. Λώλη:

Φωτογραφία:

- Τὸ Β' ἐτήσιον γεῦμα τῆς Ἀδελφότητος Δολοῦ Ἠπείρου ἐν Γαλατσίῳ Ἀθηνῶν 12 Ἰουνίου 1928.
- Ἀδελφότης Ποντικῶν Ἀθηνῶν 1929 Γεῦμα στὸ Γαλάτσι.
- Ἀδελφότης Ποντικῶν Ἀθηνῶν 1932

μαρχιακῆς τοῦ περιόδου ὁ Ἰωάννης Ἀν. Παπαβασιλείου ἐξελέγη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ συνελθὸν ἐκεῖ συνέδριον τῶν Δημάρχων τῆς Ἑλλάδος μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς 14ης Φεβρουαρίου 1960 ὁ Ἰωάννης Ἀν. Παπαβασιλείου εἶνα ἐγκατεστημένος ἐν Ἀθήναις καὶ ἀσκεῖ ἐλευθέρως τὴν Δημοσιογραφίαν ἐπὶ πνευματικῶν κυρίως θεμάτων. Εἶνα: τακτικὸν μέλος τῆς Ἐνώσεως Ἰδιοκτητῶν Περιοδικοῦ Τύπου καὶ ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συλλόγου Ἑλληνικῶν Λογοτεχνῶν.

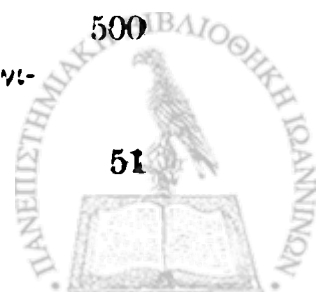
Περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Παπαβασιλείου ἐγράφησαν κατὰ καιροὺς κριτικὰ ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας «Βραδυνήν», «Ἐλευθέρων Κόσμον» καὶ «Ἠπειρωτικὸν Μέλλον» καὶ εἰς τὸ δεκαεξάτομον ἔργον ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ Κωστή Παλαμᾶ.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα συνεχίζεται κατὰ πού δὲν ἔχει εὐκόλα προηγούμενο. Εἶναι τὸ δημοψήφισμα τῆς ἀγάπης τῆς «Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας», πρὸς τοὺς φίλους τῆς, τὰ Μέλη τῆς καὶ τοὺς Ὑποστηρικτάς τῆς καὶ αὐτῶν, πού ἀνταποκρινόμενοι, τὴ στηρίζουν μὲ τίς πάσης φύσεως αὐτοπροαίρετες εἰσφορές τους. Κρίναι αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης σ' αὐτοὺς τοὺς ἀπάνθρωπους καιροὺς, πού ζοῦμε εἶναι αὐτὸ τὸ μῆνα, οἱ:

	τα:ρείας	1000
	Ἡ Πρόεδρος τῆς «Μάννας τοῦ Πωγωνίου» κυρία Ἐλευθερία Δόβα τὴν τακτικὴ τῆς ἐνίσχυση	1000
	Ἁ Καθηγητῆς κ. Ἄλκης Παρτσάλης ὁμοίως	1000
	Ἡ κυρία Ἐλευθερία Κουταβά, τὸ γένος Δάκαρη ὁμοίως	1000
	Ἁ κ. Δημήτριος Τσεκούρας ἀντίτιμο τριῶν βιβλίων «Ἀγαμνήσεις Ἑπειρώτου Ἀγωνιστοῦ» τοῦ ὑπερεκατονταετοῦς πατέρα του Ἀθανασίου Τσεκούρα	3000
	Ἁ κ. καὶ ἡ Κα Θρασυβ. Λετσίου ἐπὶ χρόνια χορηγοὶ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	3000
	Ἁ Πολυτανίτης Ἐφέτης κ. Γεώργ. Κορκάρης τὴν τακτικὴ του ἐνίσχυση ὑπὲρ τῆς μακροδοτικότητος τῆς Ἑταιρείας	1000
	Αὐστηρὰ ἀνώνυμος, πού ἀποστρέφει τὸ πρόσωπο σὲ ὁποιαδήποτε διαφήμιση, γιὰ τὴ στήριξη τῆς Ἑταιρείας καὶ τὴ συνέχισή τοῦ ἱστορικοῦ καὶ λαογραφικοῦ τῆς ἔργου	5000
	Ἁ κ. Δημ. Ζησόπουλος, τ. Βουλευτῆς ἀπὸ Τσοπλὶ καὶ ἀπώτερα ἀπὸ Κορυτσά, τὴν τακτικὴ του ἐνίσχυση	500
	Ἡ κυρία Πέπη Βλαχάκη, τὸ γένος Ἀδαμίδη ἀπὸ Τσαραπλανά (Βασιλικὸ) ἐναρξὴ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως	1000
	Ἁ κ. Λουκάς Κουτσάφτης γιὰ τὸ Δελτίο	500
	Ἁ Φαρμακοποιὸς ἀπὸ τὰ Γιάννι-	
Ἁ Ἑταῖρος δικηγόρος κ. Ἀθανάσιος Λιούμας, πού στή δικαστικὴ διαχείριση τῆς διενέξεως μὲ τὴ Ριζάρειο Ἑκκλησιαστικὴ Σχολή, γιὰ τὸ ὁμώνυμο Κληροδοτήμα, δὲν κατεδέχθη νὰ πάρει: οὔτε μολέπτο σὰν νομικὴ ἀμοιβή, παρὰ τὴν εὐδοκίμησή τῆς, πού εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ παίρνει ἡ περιοχὴ Ζαγορίου περὶ τὰ 15 ἑκατομμύρια τὸ χρόνο, διαρκῶς ἀυξανόμενα, προσφέρει γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	2000	
Ἁ κ. Δημ. Γιαννόπουλος γιὰ τὸ Δελτίο	400	
Ἁ Ζιτσαῖος κ. Γεώργιος Σουρᾶς ὁμοίως	500	
Ἁ Ἱεροκήρυκας τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου, Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνδρ. Τρεμπέλας γιὰ τὸ Δελτίο	500	
Ἁ κ. Γεώργ. Παπᾶς ὁμοίως	500	
Ἁ κ. Φώτης Νικόπουλος ἐπὶ χρόνια τακτικῶς χορηγὸς τῆς Ἑ-		

Ἡ Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἡ ψηλοτέρη κορφή τοῦ Γράμου (ὕψ. 2520) ὄρια Μακεδονίας - Ἡ-
πείρου - Ἀλβανίας.
(Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

να κ. Τάσ. Γκατζογιάννης για τὸ βιβλίο τοῦ Ἀθ. Τσεκούρα	1000	για τὸ Δελτίο	500
καὶ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000	Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς ὁμοίως	500
Ἡ κυρία Μαρίνα Κουνδούρου για τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας,	*	Ἐπιμέλεια κ. Θωμᾶς Γιωτόπουλος για τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς	1000
ποῦ τόσο ἀγάπησε ὁ ἀγωνιστῆς Ἀθανάσιος Κούνδουρος εἰς μνη- μόσυνό του τακτικὸ	1000	Ἐπιμέλεια κ. Στέφ. Μπότσης για τὸ Δελτίο	500
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Ἀνθ. γός, φίλος τῆς Ἑταιρείας κ. Ἐμμ. Καλαθάκης για τὸ Δελτίο	500
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Στέφ. Λώλης ἀπὸ Σιταριά Πωγωνίου	300
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Μιχ. Γατόπουλος για τὸ Δελτίο	500
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Ἰωάν. Οἰκονόμου (JEAN ECONOMOU) εἰς μνήμην τοῦ πάππου του Μιλτιάδη Οἰκονο- μίδη	1000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Μιχ. Χαλαμ- πούλος για τὴν ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	2000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Φωκίων Μαρνέ- λης για τὴ συνέχισή τῆς ἐκδό- σεως τοῦ Δελτίου	1000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Μάχη Γούσια τὴν ἀκα- τάπαυστη, τὴ συνεχῆ ἐπιχορη- γησὴ τῆς	1000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. καὶ ἡ Κα Γεωργίου Βαλσούρ- δου τὸ τακτικώτερο καὶ καλύ- τερο πνευματικὸ μνημόσυνο τοῦ Παύλου Κιτσανέλη ἀπὸ Ἄνω Ραβέννα	2000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Οἱ κύριοι Λάκης καὶ Ἀλέκος Ἐ- ξάρχος για τὸ Δελτίο	1000
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Δημοσθ. Πα- παδόπουλος, Πυρρογιαννίτης στὸ Βόλο, πολιτικὸς συνταξιού- χος, για κάθε ἐκδοσὴ Δελτίου τό, μὲ δικά του μέτρα ἀναλο- γοῦν παρὸν	200
Ἐπιμέλεια κ. Δημ. Βαφ.ᾶς - λογοτέ- χνης κ. Ἰωάν. Παπαθασσιλείου καὶ ἡ κυρία Ἀνθή Παπαθασσι- λείου στή μνήμη τοῦ προσφι- λοῦ ἀδελφοῦ τους Βασιλείου Παπαθασσιλείου, Προέδρου Πρω- τοδικῶν	1000	Ἐπιμέλεια κ. Νικόλαος καὶ ἡ κυρία Τζέ- νη Θεοδούλου, ὄχι ἄπαξ, συν-	

δρομή για τὸ Δελτίο	1000	Ὁ κ. Στέφ. Θεοδώρου για τὸ Δελτίο	400
Ὁ κ. Γεώργ. Σταμάτης ὁμοίως	500	Ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς κ. Κλαύδ. Μπανταλούκας στή μνήμη τοῦ πατέρα του Βασιλείου	1000
Ὁ κ. Δημ. Κομπάρης συνδρομὴ τοῦ Δελτίου	500	Ὁ κ. Γεώργιος Πέττης Ταμειακὸς για τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. Ἰωάν. Παπασταύρου Ἐπιτιμιος Ἐπιθεωρητὴς Γεωργίας ὁμοίως	300	Ὁ Ἀναπληρωτὴς Γενικὸς Γραμματέας τῆς Ἐταιρείας κ. Ἀρυστ. Δημητριάδης νέα εἰσφορά του ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς	1000
Ὁ κ. Ἰωάν. Λεοντίδης ὁμοίως	500	Ὁ Ζιτσαῖος ἰατρὸς τακτικὸς χορηγὸς τῆς Ἐταιρείας κ. Ἰωάν. Παπαπέτρου στή μνήμη τοῦ Σάββα Τρίμηνη	2000
Ὁ κ. Δημ. Μέγας ὁμοίως	500	Ὁ συνταξιούχος Διευθυντὴς τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Ἰωαννίνων κ. Δημ. Χρηστίδης τακτικὸς ἐπίσης χορηγὸς για τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. Κων. Τσέλιος ὁμοίως	500	Ὁ τακτικὸς τὸ «παρῶν» δίνοντας σ' αὐτὸ τὸ δίσκο τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας, ποὺ ὑπερβαίνει κάθε ἔμοιο προηγούμενο για συλλογικὰ ὄργανα καὶ ἐγκυπα τοῦ νὰ προσφέρουν περισσότερα ἀπ' ὅ,τι τοὺς ζητεῖται, λέμε ὁ Νίκος ὁ Πολυμερίδης μόλις σηκώθηκε, σὰν τὸν Ἄνταϊο, ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ πόνου ἀντλώντας δύναμη για τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	2000
Ὁ κ. Μιχ. Γάτσιος ὁμοίως	500	Ἡ κυρία Ματίνα Παπασταύρου στή μνήμη τοῦ ἀληθινοῦ Χρήστου Παπασταύρου	2000
Ὁ κ. Ἀλέξ. Δημητριάδης ὁμοίως	500	Ὁ κ. καὶ ἡ Κα Γεωργίου Πάνου Μελά στή μνήμη τοῦ Χριστοφόρου Στράτου μέσω τῆς «Ἐστίας»	2000
Ὁ κ. Θεόδ. Γιούνης ὁμοίως	500	Ὁ ζωγράφος - Καθηγητὴς κ. Κώστας Καλογήρου	1500
Ἡ Ἀδελφότης Ἀγναντιτῶν ὁμοίως	500	Ἡ κυρία Σαφῶ Κηρύκου - Περ-	
Ἡ ἴδια Ἀδελφότης Ἀγναντιτῶν για τὸ βιβλίον Ἄθαν. Τσεκούρα	1000		
Ὁ τραπεζικὸς κ. Ἰωάν. Κουτσομύτης για τὸ Δελτίο	1000		
Ὁ Δάσκαλος κ. Εὐθύμιος Νίκου νέα συνδρομὴ για τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Δελτίου	1000		
Ὁ Καθηγητὴς κ. Ἑρμῆς Μουδῶπουλος νέα συνδρομὴ για τὸ Δελτίο	500		
Ὁ Δάσκαλος καὶ Συγγραφεὴς κ. Τάκης Δάνος συνδρομὴ για τὸ Δελτίο	500		
Ὁ κ. Φωκίων Πανταζῆς για τὸ βιβλίον τοῦ Ἄθαν. Τσεκούρα	1000		
Ὁ κ. Κων. Πετρονικολὸς για τὸ ὑπ' ἀριθ. 50 βιβλίον Ἄλ. Τσουκανέλη «Χ. Κατσιμήτρος»	300		
Ἡ κυρία Ἐλένη Τσονίδη νέα συνδρομὴ για τὸ Δελτίο	500		
Ὁ κύριος καὶ ἡ Κυρία Γρηγ. Κωνσταντιπούλου νέα συνδρομὴ ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας	1000		
Ὁ κ. Στέφ. Νουτσόπουλος ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας	1000		

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

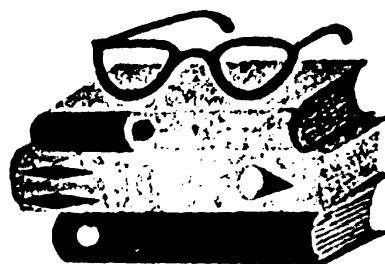

Στήν Πλατεία του Μετσόβου.

(Άρχειο Άπ. Βερτοδούλου)

γῆ	1000	τετραετίας και διετίας αντιστοι- χως	1200
Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ Κώστας Ἐ- ξαρχος στή μνήμη τοῦ Φαρμα- κοποιοῦ Σάββα Τρίμημη	5000	Ὁ κ. Κων. Κουκουζέλης συνταξι- οῦχος γεωπόνος γιά τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Τζένη Θρεψιάδη - Ἐ- ξάρχου στή μνήμη Σάββα Τρίμ- μη	3000	Ὁ συνταξιούχος συνταγματάρχης κ. Νικόλ. Κοντογιώργος Κατσα- νοχωρίτης τακτικός χορηγός ἐ- πίσης ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν	1000
Ὁ κ. Δημήτριος Κων. Ἐξάρχος στή μνήμη Σάββα Τρίμημη	3000	Ὁ κ. Κων. Ἐξάρχος εἰς μνήμην	
Ὁ κ. Ἀθαν. Λάμπας γιά τὸ Δελτίο	500	Ἑλένης Γ. Γύρα	2000
Ὁ κ. Μιχ. Κάλος στή μνήμη τοῦ παληκαριοῦ του Εὐθυμίου Κά- λου	2000	Ὁ κ. Ἰωάν. Παπαπέτρου ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Ἰωάν. Πουτέτσης γιά τὸ Δελτίο	500		
Ὁ κ. Ἀθαν. Παπαγεωργίου, Ρου- μελιώτης ἀντίτιμο 23 διαλέξεων	2600		
Ὁ ἴδιος συνδρομή τοῦ Δελτίου	500		
Ὁ δικηγόρος κ. Ἀθαν. Λέκκας τακτικός τῆς Ἑταιρείας χορη- γός στή μνήμη τῆς Κωνσταντί- νας Καλκάνη	2000		
Ὁ κ. Γεώργ. Γάγαλης τακτικός χορηγός ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν	1000		
Ὁ Δελτινακιώτης κ. Βασίλ. Γέ- τας ὁμοίως	2000		
Ὁ τακτικός χορηγός τῆς Ἑταιρεί- ας ἀνώτερος ἐκπαιδευτικός κ. Σπύρ. Τσατσόπουλος ὁμοίως	1500		
Ὁ κ. Πέτρος Γεωργιάδης ἀντίτι- μον δύο βιβλίων τοῦ Ἀθαν. Τσακούρα	2000		
Ἡ τακτική χορηγός τῆς Ἑταιρεί- ας καὶ μέλος αὐτῆς κυρία Ρω- ξάνη Φασιλάκη, μαζί με τὴ συν- δρομή τῆς εἰς μνήμην τοῦ Κ. Γ. Σταυρίδη καὶ Ι. Κ. Σταυρίδη θεῖων τῆς με τὴ συμπλήρωση			

Συνεχίζεται ἡ προσφορά βιβλίων ἀπὸ
διαφόρους συγγραφεῖς, τοὺς ὁποῖους καὶ
εὐχαριστοῦμε.

—Δωδώνη: Ἐπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχο-
λῆς Παν)μίου Ἰωαννίνων. Τόμος ἔνα-
τος. Ἰωάννινα 1980.

—Πανεπιστήμιον Ἰωαννίνων. Ἔτος ἰδρύ-
σεως 1964: Πρυτανεῖα Γεωργίου Η.
Καλλιστράτου. Ἐκθεση πεπραγμένων
Παν)κοῦ ἔτους 1980—1981. Ἰωάννι-
να 1981.

—Ἀνδρέα Ἠλ. Μεγαλοπούλου: Ἀστέρες
Ἀγέσπεροι. Ψυχογραφήματα. Τόμος
Α' Ἀθήνα. 1982.

—Γεωργίου Θ. Λυριτζῆ: Ὁ πνευματικός
ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Θεσσαλονίκη 1981.

—Γάσος Ζάππας. (Βραβεῖο Ἀκαδημίας
Ἀθηνῶν). Ἔενοι καὶ δικοὶ μας τόποι.
Ταξίδια. Ἀθήνα 1981.

—Ἄννα Μπουρατζῆ Θώδα: Ποτὲ δὲ γύ-

- χλωσε στη χώρα μου. Ἀθήνα 1981.
- Ἀκαδημία Ἀθηνῶν: Δημ. Β. Οικονομίδου: Οἱ ἐν Ἑλλάδι παραδοσιακοὶ Ἀλευρόμυλοι. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης Ἑλληνικῆς Λαογραφίας. Τόμ. ΚΕ' (1977) 80).
- Ἀκαδημία Ἀθηνῶν: Δημ. Β. Οικονομίδου: Ἀπὸ τῆν Βορειοηπειρωτικὴν Λαογραφίαν. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπ. τοῦ Κ.Ε.Ε. Λαογραφίας. Τόμ. ΚΕ' (1977) 70).
- Χειρουργικὴ Κλινικὴ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων. Χειρουργικὴ Κλινικὴ. Διευθυντής: Καθηγητῆς Δ. Κασσιούμης. Δραστηριότητα τῆς Κλινικῆς. 1980.
- Ἰατρικὴ Σχολὴ Παν)μίου Ἰωαννίνων: Χειρουργικὴ Κλινικὴ. Διευθυντής: Καθηγητῆς Δ. Κασσιούμης. Δραστηριότητα 1981. Ἰωάννινα.
- Τζένης Διαμάντη - Παπαϊωάννου: Τὸ Νησί τοῦ Ἥλιου (ταξιδιωτικὰ) Ἀθήνα. 1982.
- Ἰωάν. Ν. Νικολαΐδου. Ἀναδρομὴ. Διηγήματα. Ἰωάννινα. 1981.
- Ἰωάν. Ν. Νικολαΐδου. Ζαχόρι. Δοκίμιον ἀνθρωπογραφίας. Ἰωάννινα. 1982.

Π Ρ Ο Σ Φ Ο Ρ Α

Ὁ κ. Ἀθαν. Λέκκας προσέφερε γιὰ τὴ Βιβλιοθήκην τῆς Ἐταιρείας μιά σπάνια σειρά ἐκδόσεων τοῦ 1914.

- 1.—Μιλτιάδης Ἀθ. Οἰκονομίδης. Ἡπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον. Ἐν Ἀθήναις 1914. Ἐκδότης Παναγιώτης Ι. Λέκκας. Τύποις Ἰωάν. Βάρτσου.
- 2.—PENE FGAUX. Ἡ δυστυχημένη Ἡπειρος. Μετάφρ. Ι. Ζερβού. Ἐν Ἀθήναις. 1914.
- 3.—Διονυσίου Α. Κεγκίνου. Μιά Ζωὴ στὸν πόλεμον. Γρίμπεςο - Μπιζάνι - Γιάννενα. Ἐν Ἀθήναις. 1914.

- 4.—Ἀθ. Τριγονίδου. Ἡ μάχη τῆς Νικοπόλεως καὶ ἡ ἄλωσις τῆς Πρεβέζης. Ἐν Ἀθήναις 1914.
- 5.—Ἡλ. Κατσαντώνη. Ἡ ἐκπόρθησις τοῦ Μπιζανίου. Ἐν Ἀθήναις. 1914.
- 6.—G. CHANTEPLEURE. Τὰ Ἰωάννινα πολιορκημένα. Μετάφρ. Γ. Τσοκοπούλου. Ἐν Ἀθήναις. 1914.
- 7.—Στράτου Κτεναθέα. Ὁ Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος. Ἡπειρωτικὴ Ἐκστρατεία. Ἐν Ἀθήναις. 1914.
- 8.—Δημ. Ἀναγνωστοπούλου. Ἱστορία τοῦ 2ου Συντάγματος Εὐζώνων. Ὑπ' ἀρ. 39. Ἐν Μεσολογγίῳ. 1915.

***

Παρά τοῦ κ. Γεωργ. Μιλτ. Οἰκονομίδου.

Σπύρου Μινώτου : Ἡ παραχώρησις τῆς Πάργας. Ἀθήνα. 1934.

Πύρρου Γιαννοπούλου - Ἡπειρώτου: Οἱ Ἴταλοι ἐν Ἡπαίρω. Ἐν Ἀθήναις. 1917.

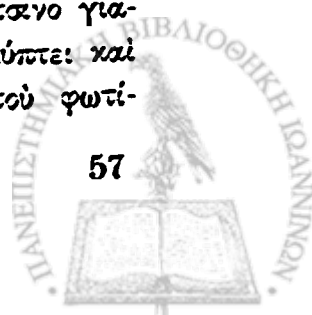
Ἑλληνικῆς Μ. Μαυρογορδάτου: Ἡ Ἡπειρος. Λεύκωμα ἐτήσιον. Ἔτος Α'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1910.

Π. ΟΙΚ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Με τὸν παραπάνω τίτλον ὁ κ. Γιάννης Τσοῦτσινος ἐξέδωκε τὸ ἕβδομον τῆ σειράς ἱστορικὸν τοῦ μελέτημα γύρω ἀπὸ Ἡπειρωτικὰ θέματα καὶ ἰδιαιτέρως γύρω ἀπὸ τοπικιστικὰ ἱστορικὰ κεφάλαια ὠρισμένων περιόδων τῆς ἱστορίας τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας μας, τῆς Ἄρτας.

Ἀξίζει κάθε τιμὴ καὶ ἔπαινος γιὰ τὴν ἐργασία του αὐτῆ στὸν κ. Τσοῦτσινον γιὰ τὴ μετὰ τὰ μελετήματά του ἀποκαλύπτει καὶ ἐρμηνεύει τὶς πρῶτες πηγὰς πού φωτίζονται.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 30)
 καθὼς ἀπίθωσε αὐτὴ ἀνασήκωσε
 ἓνα χρυσοκέντητο ντουλαμᾶ μὲ ὀλό-
 χρυσες τόκες καὶ μεσοφόρια μὲ ὀ-
 λοκέντητους φραμπαλάδες κι ἄλλα
 σέτ κεντήματα κι ἔτρεμε τὸ σιαγό-
 νι της καὶ θουρκῶναν τὰ μάτια της
 καθὼς μὲ τοῦτα τ' ἀντικείμενα ἤρ-
 θε μπροστά της ἢ πρωτυτερινή της
 ζωή.

Μετὰ ἓνα μπρούτζινο θυμιατήρι
 σκαλιστὸ κι ἓνα δίκερο σαμντάνι,
 καὶ ἓνα δίσκο ἀσημένιο κι ἓνα ζευ-
 γάρι ζάρφια⁽¹⁾ ἀσημένια σταλμέ-
 να ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀπὸ τὰ πρῶτα
 γιὰ τὰ δεύτερα σπίτια εἶχαν
 μπρούτζινα, καὶ καντηλιέρια χαλ-
 κωματένια κι ἓνα χαβανάκι⁽⁵⁾ μι-
 κροσκοπικὸ ποῦ γραφε τὸ 'νομά της
 κι ἄφθονη κανέλλα καὶ γαρύφαλο
 καὶ λεβάντα.

'Απ' ἔξω εἶχαν μαζευτεῖ σωρὸς
 τὰ πράγματα, ἐνῶ ἢ γιαγιά ἄλλα-
 ζε κι ἔστρωνε καινούργια χαρτιά
 στὸ σεντούκι, ἄγιαζε μὲ τὸν ἁγια-
 σμὸ τῆς 'Αγίας Τριάδος νὰ φύγει
 ὁ σκόρος καὶ ξανάρριχνε λεβάντα
 καὶ ξανάθανε στὴ θέση τους τὰ
 προικιά της ἄφθαρτα καὶ μυρωμέ-
 να στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

“Ὅταν τελείωσε περάσαμε ὄλοι,
 τῆς φιλήσαμε τὸ χέρι, τῆς εἶπαμε:
 —Καὶ τοῦ χρόνου, γιαγιά!

Καὶ κείνη μᾶς φίλεψε καρύδια
 καὶ φιλιὰ καὶ πιότερο ἔμένα, ποῦ
 μ' ἀγαποῦσε πιὸ πολὺ ἀπ' ὄλους.

(1) Μπεντένια = ἐπάλξεις.

(2) Γουστερίτσες = σαῦρες.

(3) Μπίμτσα = ὑπόγειο θολωτό.

(4) Ζάρφια=θήκες ἀσημένιες ἢ μπρού-
 τζινες γιὰ τὰ φλυτζάνια τοῦ καφέ.

(5) Χαβάνι = γουδί.

ζουν, ὀνόματα καὶ πρόσωπα ἱστορικά, μὲ
 βαθύτερες ἀνιχνεύσεις τῶν πρώτων ἱστορι-
 κῶν, χρονολογικῶς, γεγονότων τῆς 'Ηπεί-
 ρου μας.

Τὰ «Πέντε 'Αρτινὰ μελετήματα» εἶναι
 σημαντικὴ λεπτομερειακὴ συμβολὴ τοῦ κ.
 Γκούτσινου στὴν καθόλου ἱστορικὴ πορεία
 τῆς 'Ηπείρου μας καὶ εὖλογα προκαλεῖ
 μεγάλο ἐνδιαφέρον σὲ κάθε 'Αρτινὸ ἰδιαι-
 τερο ἢ μελέτη τῶν χαρακτηριστικῶν, διὰ
 τὴν ἐπιμέλειαν καὶ μεθοδικότητα, ἱστορη-
 μάτων τοῦ κ. Γιάννη Τσοῦτσινου.

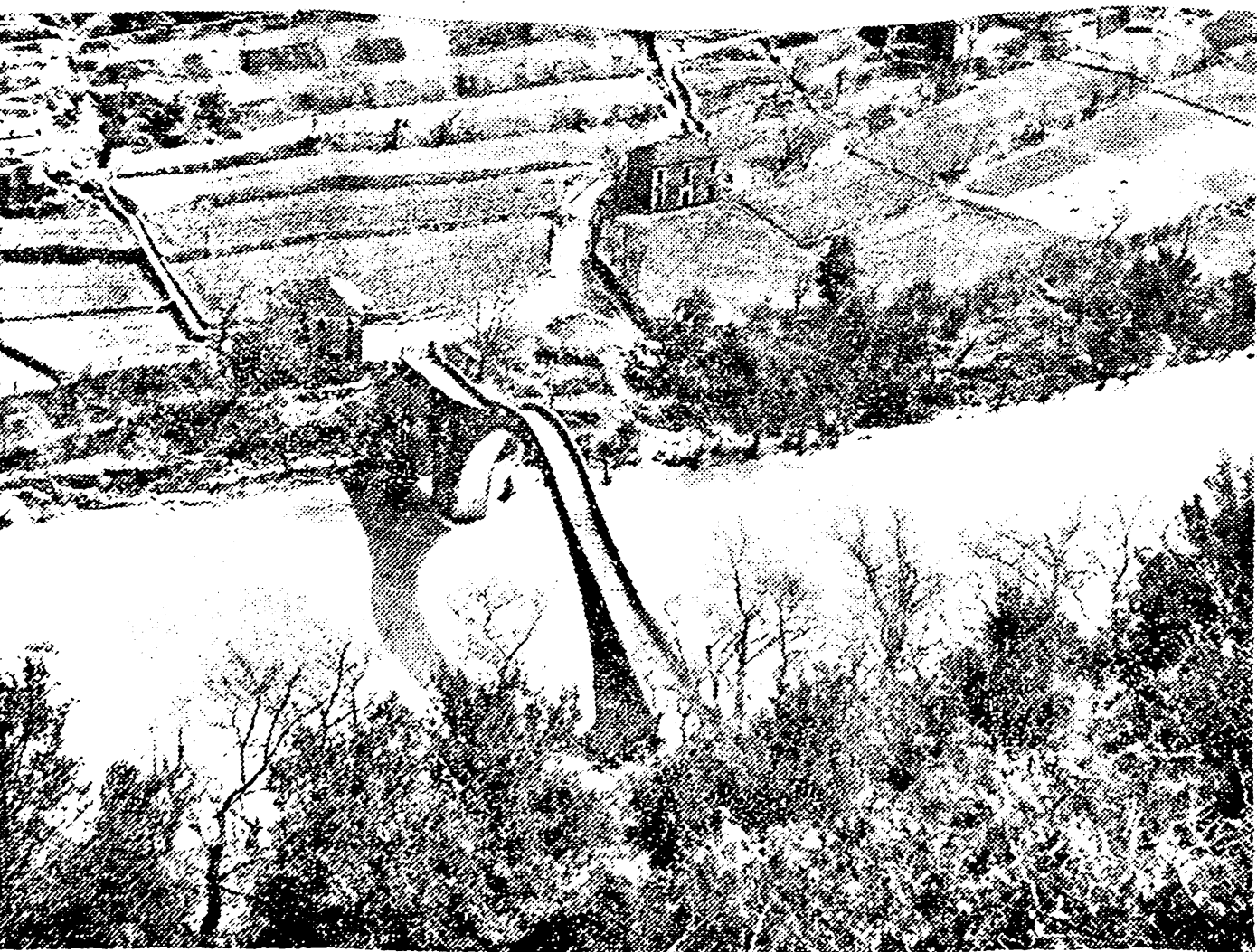
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ κ. Π. ΖΗΚΑΣ ΣΤΗ
 ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΗΗΕΙΡΩΤΩΝ
 ΠΑΠΑΓΟΥ ΣΤΙΣ 13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1982

«Θὰ ἦτο σοβαρὰ παράλειψις, ἂν κατὰ
 τὴν παρούσαν πατριωτικὴ μας συγκέντρι-
 σ' ἢ σκέψις ὄλων μας δὲν ἐστρέφετο καὶ
 πρὸς τὸ ὑπόδουλον πηῖμα τῆς 'Ηπείρου,
 πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς ἀδελφούς μας Βορειοη-
 πειρώτας ποὺ κακῆ τῆ μοίρα στενάζουν
 ὑπὸ τὸ βαρὺ πέλμα τοῦ ἀδύσπρακτου καὶ
 σκληροστραχήλου 'Αλβανοῦ τυράννου.

Δεόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ τοὺς
 ἐμψυχώνη, ν' ἀπαλύνουν τὸν πόνο τους
 καὶ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ σύντομα ἀπὸ τὰ
 δυσβάστακτα δεινὰ τους».

Ἡ Γέφυρα τῆς Πλάκας στὸν Ἄραχθο.

(Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

Ὁ ἴδιος τῆς πένας καλὸς ἐργάτης Σερσφεῖμ μᾶς δίνει πληροφορίες «Ἀπέναντι τῆς Μονῆς Μουχοῦστι ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου (Ἄράχθου) κεῖται ἡ ἰσχυρὰ ἱστορική τε καὶ ἀπόρθητος θέσις Πλάκα, καλουμένη καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἡ νεωστὶ οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἔτει 1868 ἀξιοθέατος καὶ στερεὰ γέφυρα τῆς Πλάκας... διὰ δαπάνης τῶν κατοίκων τῶν χωρίων Μελισσουργῶν, Πραμάντων καὶ Ἀγνάντων καὶ τινῶν εὐπορούντων Ἰωαννιτῶν, ἐξ ὧν

ὁ Ἰωάννης Λούλης τὸ ἐν τρίτον ἐδαπάνησε».*

Ὁ Νικ. Παπακώστας μᾶς δίνει τὸ τραγικὸ χρονικὸ τῆς γεφύρας.

«Ἡ γέφυρα ἀπεκόπη τὸ 1860 μεταπορισθέντος τοῦ βράχου στηριξέως ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Τέρμα στὸ μαρτύριο τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν Τζουμερκιώτικων χωρίων (ἀπὸ τῆς Ἄρτης) ἔθεσεν ὁ πατριωτισμὸς τῶν κατοίκων.

Μὲ κοινὴ συμφωνία εὐρέθηκε ὁ ἐμπειροτέχνης πρωτομάστορας Κο-

Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

*Abecedarium in Arabic
by A. El-Jabbar in Jannina
15 April 1912*

*Από την υποδοχή του Τούρκου Υπουργού Έσωτερικών περιφήμου Ταλαάτ Βέη στα Γιάννινα. 15 Ἀπριλίου 1912. Τούρκοι μαθηταὶ ἀπὸ τὸ Μεγτέπ (Σελεῖο).
(Ἀρχεῖο Κ. Καλοῦρηου)

Γέφυρα Ταιμόσκι στὸν Ἄραχθο. (Τὸ γέφυρι ἦταν κρεμαστὸ κατασκευασμένο ἀπὸ τὸ Γερμανὸ Βάισιμαν στὸ δρόμο πρὸς Χουλιαράδες - Συράκο).
(Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

νιτσιώτης Μαστρογιώργης προτιμηθείς κατά την έπελθοῦσαν διαφωνίαν στο ζήτημα τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ἀναλογίας τῶν διαστάσεων. Ἀποκλείστηκαν οἱ πρωτομάστοροι ἀπὸ Πράμαντα, Ραφταναίους, Σκλούπου. Ἐβάρυνε ἡ προτίμησι πρὸς τὸν Μαστρογιώργη τοῦ Ἰωάννη Λούλη εὐεργέτου, ποῦ διέθεσε 9000 γρόσια, ἀπὸ τὸ Κατόρτσι τῶν Κατσανοχωρίων. Τὸ θέρος τοῦ 1863 ἡ γέφυρα κατεσκευάσθη. Ἀφαιρέθηκαν τὰ ἰκρίσματα καὶ οἱ ξυλότυποι καὶ ἐνῶ οἱ συγκεντρωμένοι χωρικοὶ καὶ προεστῶτες τὴν ἐκαμάρωναν καὶ ἔστρωναν ὑπαίθριον τραπέζι στοὺς μαστόρους γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν χαρὰ τους, ἕνας τρομαχτικὸς θόρυβος, ποῦ ἔσεισε τὰ γύρω - γύρω εἰδοποιοῦσε ὅτι ἡ γέφυρα εἶχε γίνει σωρὸς ἀπὸ πέτρες ἐνῶ ὁ Ἄραχθος ἐκύλιε τὰ νερά του κάτω ἀπὸ τὶς θάσεις της.

Ἀλλὰ ἡ γέφυρα ζωτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία τῆς περιφέρειας μὲ τὴν Ἄρτα, ἔπρεπε ὀπωσδήποτε νὰ στηθῆ. Καὶ τώρα θγαίνουν στὸ προσκήνιο οἱ Τζουμερκιώτες μαστόροι, ἀντὶ τῶν Κονιτσιωτῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πρωτομάστορα Κώστα Μπέκα Πραμαν-

τιώτη, πάππο τοῦ σημερινοῦ μηχανικοῦ κ. Σπ. Μπέκα. Αὐτὸς ἔβαλε τὴν πατροπαράδοτη τεχνικὴ καὶ τὸ μεράκι του καὶ τὴν κατεσκεύασε στὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1866.

Ἡ γέφυρα τῆς Πλάκας ἔργο τῆς παραδοσιακῆς τεχνικῆς μήκους 40 μέτρων καὶ ὕψους 12 μέτρων μονότοξη καὶ ἐπιβλητικὴ προκαλεῖ τὸν θαυμασμό ἀκλόνητη ἕναν αἰῶνα στὰ θάθρα της». (**)

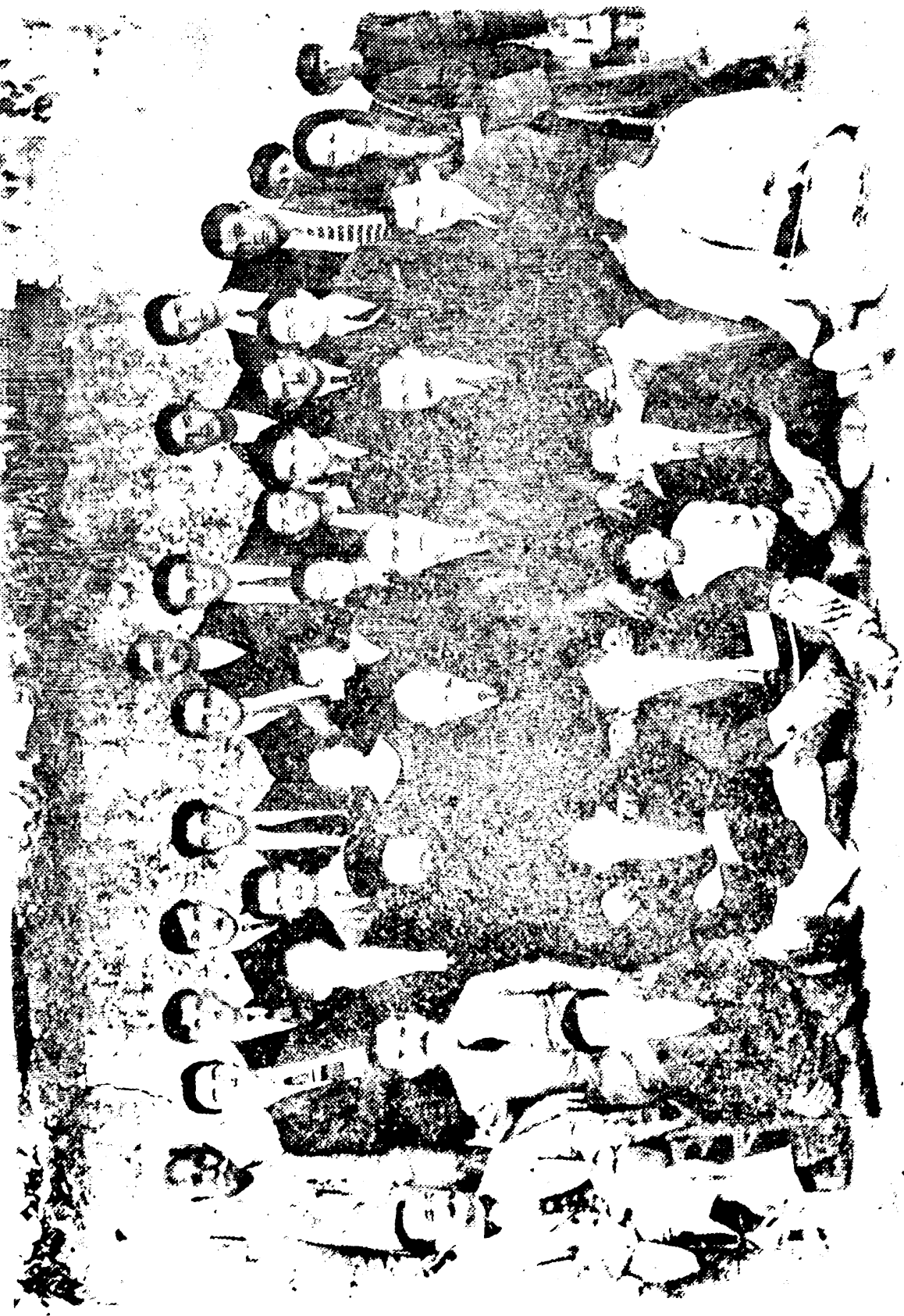
Κατὰ τὸν Λαμπρίδην ὁ Ἰωάννης Λούλης ἀπὸ τὸ χωριὸ Κοτόρτσι Κατσανοχωρίων ἐδαπάνησε 38.000 γρόσια γιὰ τὴν γέφυρα τῆς Πλάκας. Συνεπικουροὶ ἦρθαν ἐπίσης ὁ Ἀναγνώστης Λύτρας καὶ Ἰωάννης Ρίγγας ἀπὸ τὴν Πράμαντα καὶ ὁ Ἀναγνώστης Μάρου ἀπὸ τοὺς Μελισσοσυροῦς. (***)

(*) Σεραφεῖμ. Ξενοπούλου, Μητροπολίτου Ἄρτης. Δοκίμιον. Ἐν Ἀθήναις. 1884. Σελ. 318.

(**) Ν.κ. Παπακώστα. Ἡπειρωτικά. Ἀθήναις. 1967, σελ. 428.

(***) Ἀλεξ. Χ. Μαρμεπούλου. Ἀκτική Ἀρχιτεκτονική. Ἡπειρωτικὸς Μαστόροι καὶ Γεφύρια. Ἀθήναις. 1973.

Σύλλογος Καθηγητών και 'Απόφοιτοι Γυμνασίου Πρεβέζης. 1924.
('Αρχείο Σωτ. Μπελιτάου)

Ἀθήνα 20.3.1982

Ἀγαπητέ μου κ. Λαμπριδῆ,

Στὸ κέντρο οἱ καθηγητὲς (ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ ὅπως τοὺς βλέπουμε) :

Νικόλ. Δευτεραῖος, φιλόλογος, Χρ. Κων-
τός, φιλόλογος, Παπα Ἰωακείμ Ζαγορα-
νός, θεολόγος - ἀρχιμανδρίτης, Κ. Μόρα-
λῆς, γυμνασιάρχης - φιλόλογος, Γεώργ.
Γεωργακῆς, καθηγητῆς Γαλλικῶν, Εὐ-
κλείδης Τσακαλιώτος μαθηματικός, Σπύ-
ρος Τσακαλιώτος, φυσικός.

Καθιστοὶ μαθητὲς (μὲ τὴν ἴδια σειρά) :
Θ. Κοιτογιάννης (ἀξ)κός ἔχει πεθάνει),
Σπυρ. Τζώρτζης (ξμπορος), Χ. Λέκιος
(δάσκαλος, ἔχει πεθάνει), ὁ μικρὸς Γιάν-
νης Μόραλης (γυῖός τοῦ γυμνασιάρχη, ὁ
γνωστὸς ζωγράφος), Εὐάγ. Προκάκης
δικηγόρος στὴ Θεσσαλονίκη), Ἰ. Πίκου-
λῆς (μαθηματικός λυκειάρχης, ἔχει πε-
θάνει).

Ἄρθριοι μαθητὲς (πρώτη σειρά) : Π.
Κύργιος (ύγειονομικός), Τάσος Τσόλιας

(καθηγητῆς φυσικῶν), Ἀμαλία Ζιέρβα,
φιλόλογος Εὐγενία Ζέλη, δασκάλα, ἔχει
πεθάνει, Ἰφιγένεια Τασούλη, δασκάλα,
Κ. Ράπτης, δικ. ὑπάλληλος, ἔχει πεθάνει,
Ἀ. Χρυσιάννης, φυσικός, λυκειάρχης, Σωτ.
Μπειτιάς, φιλόλογος λυκειάρχης, Λάζα-
ρος Καλέντζης, δάσκαλος, κυρὰ Σταμά-
τα, καθαρίστρια.

(Δεύτερη σειρά) : Δανιὴλ Πετανίτης,
ὁ ἐπιστάτης τοῦ σχολείου, Δ. Δρακούσης
(δάσκαλος), Περιλῆς Κοιτογιάννης (νο-
μίζω ὅτι πῆγε στὴ Χωροφυλακὴ, δὲν ξέ-
ρω ἀν ζεῖ), Γρηγ. Τσεπέρης, ἀξιωματι-
κός, Ἰωάν. Ρεμουῆδος (ἔχει πεθάνει), Ἰ.
Τάλαρος, ἰδ. ὑπάλληλος, ἔχει πεθάνει Εὐ-
στρ. Μπακογιώργος μαθηματικός γυμνα-
σιάρχης, ἔχει πεθάνει, Δ. Κρόκος, γυα-
τρός, Δήμαρχος Πρεβέζης, Κ. Πέτρου,
μαθηματικός γυμνασιάρχης, Γ. Φοιταρᾶς,
τραπεζικός, καὶ Ἡλίας Βασιλαῆς, φιλόλο-
γος γυμνασιάρχης.

Μὲ ἀγάπη

ΣΩΤ. ΜΠΕΛΤΑΟΣ

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

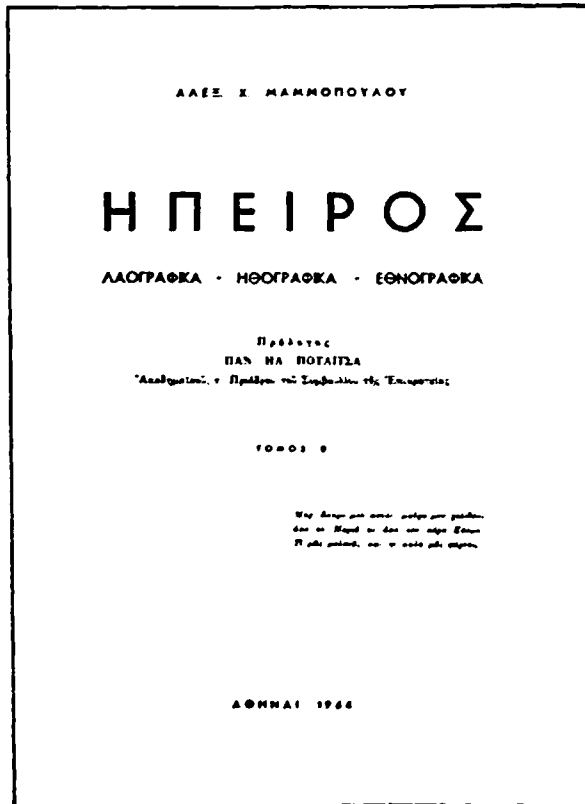
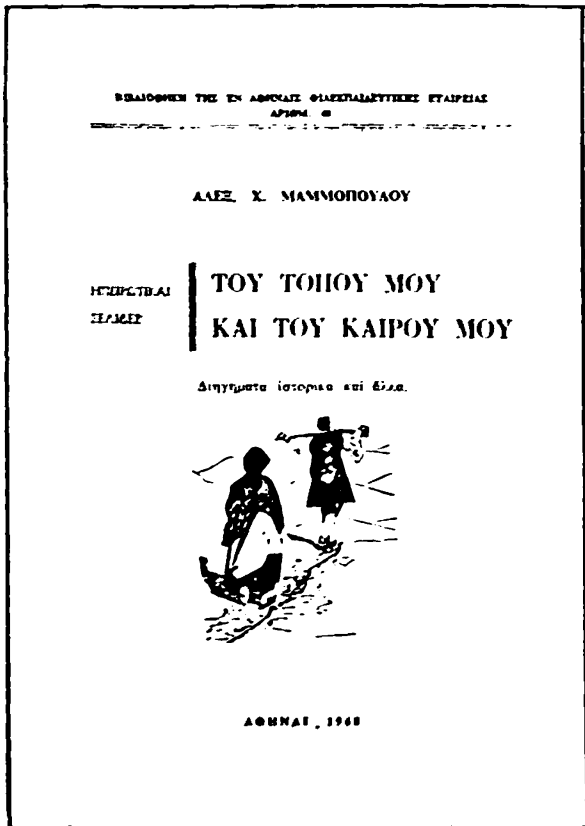

Ὁ Καταρράκτης, στὴν Κωστιλάτα Θεοφωριάνων Ἄρτας.
(Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ:
ΑΠΟ ΤΟΥ 98ου ΥΨΩΜΑΤΟΣ.
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ
ΑΓΩΝΙΣΤΟΥ. 1979.

Ένα βιβλίο πολυσέλιδο φορτωμένο με αναμνήσεις και πλήθος σπανίων και ανέκδοτων φωτογραφιών. Η έκδοση έχει δωρηθεί στην «Ηπειρωτική Έταιρεία» και οι εισπράξεις από την πώληση των αντιτύπων πηγαίνουν για την ανάπτυξη του έργου της. Το βιβλίο σε πολυτελή εμφάνιση έχει διατυμηθεί σε 1000 δρχ.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΟΥ. ΑΘΗΝΑΙ 1968
 *Από τα δύο βιβλία μένουν λίγα αντίτυπα προς διάθεσιν. (Πληροφορίες στον Συγγραφέα. Τηλέφωνο 6599.783.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΠΕΙΡΟΣ (με έγχρωμες εικόνες).
ΑΘΗΝΑΙ 1964

Δύο βραβεΐα σ' ένα χρόνο

Δέν είναι τυχαίο.
'Η κορυφαία ποιότης τών
προϊόντων MISKO ήταν
τό θεμέλιο πάνω στο
όποιο έδρακώθηκε
ή σοβαρή εξαγωγική της
προσπάθεια, πού
καλύπτει 20 χώρες.

Μετά τόν ΧΡΥΣΟ ΕΡΜΗ
1979 (Οκτώβριος),
ή MISKO κέρδισε και
ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 (Μάρτιος).

Τό ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 είναι ή
50η διάκριση πού
απονέμεται
μέχρι σήμερα στην

MISKO

